

Jaarboekje van het Oudheidkundig Genootschap "Niftarlake" 2000

<https://hdl.handle.net/1874/9631>

JAARBOEKJE

2000

VAN HET
OUDHEIDKUNDIG
GENOOTSCHAP

‘NIFTARLAKE’

Ereleden en bestuur

Erelid Mr J.H. van den Hoek Ostende, Amsterdam

Lid van verdienste A.J.A.M. Lisman, Nieuwersluis

Bestuur Drs E. Munnig Schmidt, voorzitter
Nieuwerhoek, 3632 AD Loenen a/d Vecht (0294) 231280,
e-mail: emunnigs@worldonline.nl

Mw Margot M. Welle, Maire Hofstedelaan 12 3601 BR Maars-
sen (0346) 580144, fax (0346) 580620, secretariaat

Mw Godelief N. F. M. Hofman-van Miert, Zandpad 83,
3621 NG Breukelen, ledenadministratie, tel (0346) 261201,
fax 264961, e-mail HofmandeBK@hetnet.nl

Drs Eric F.L. Stubbé, penningmeester, Dorpsstraat 20, 1393 NH
Nigtevecht, tel. (0294) 252873, fax 253659

Mw Drs G. Recter, bibliothecaresse, Bijdorp, Oud Over 8,
3632 VD Loenen a/d Vecht (0294) 234653

Leden Anthony J. A. M. Lisman
Jürgen H. D. M. Wasser
J.N.W. Voorhoeve

*Redactie
voor 2001* Drs E. Munnig Schmidt
Nieuwerhoek, 3632 AD Loenen a/d Vecht tel. (0294) 231280
fax (0294) 232651, e-mail: emunnigs@worldonline.nl

Contributie Postbank nr. 513805
t.n.v. Penningmeester Niftarlake te Vreeland

ISBN 90-6550-193-2

Ledenlijst 2000

van het Oudheidkundig Genootschap 'NIFTARLAKE'

Abcoude

Drs J. Baalbergen
R. Bianchi
C. ten Brink
Mw Dr M. Carasso-Kok
Mr G. van Donkersgoed
J. van Doorn
Prof Dr A.J. Dunning
Mw J. Elema
Mw B.S.J. Elzinga
W.J. Engel
Gemeente Abcoude
H. de Graaf
J. de Groot
Hist. Kring Baambrugge/Abcoude
J.Th. Kemme
Mw M. Kok
Mw I. Montijn
Mw A.A. van der Most-De Ridder
J.J. Pabon Jr
F.F. Rehbock
J. van Santen
Mw E.M. Scholte-Vis
Ir D.L.H. Slebos
W.M. Timmer
Mw A. den Toom-Naafs
Mw A.W. Trouw-Moen
Mw C. Uiterwaal-van Zijl
Mw M.A.J. Vreeken-van Brink
J.E. Wustenhoff

Almelo

C.J.M. Bak

Amersfoort

Mw J.T.T. van Goudzwaard
Museum Flehite
Rijksdienst Oudheidk. Bodemonderzoek

Amstelveen

J.W.N. van Achterbergh Jr
J.E. van der Dussen
E.H. Glasius
Mw I. Oberman-Smit

Amsterdam

Archief Gemeente Amsterdam (M. van Riemsdijk) Postbus 51140, 1007 EC

Sandbergstraat 8, 1391 EL
Meerzicht 1, 1391 AR
Kerkstraat 18, 1391 HC
Dr. Koomansstraat 21, 1391 XA
Folkert Postlaan 6, 1391 AV
Broekzijdselaan 37, 1391 ZA
Angsteloord 63, 1391 ED
Dr Koomansstraat 1h, 1391 VZ
Ereprijs 27, 1391 TA
Angsteloord 5, 1391 EB
Gemeentehuis, 1391 EL
Meerweg 19a, 1391 HG
Gein Noord 26, 1391 GZ
Folkert Postlaan 1, 1391 AV
de Tourton Bruynsstraat 3, 1391 EM
Garshen 3, 1391 RP
Stationstraat 17, 1391 GL
Papenhof 9, 1391 BD
D. v. Troostwijkstraat 51, 1391 ER
Torenlaan 52, 1391 AN
Heinkuitenhof 14, 1391 TS
Sandbergstraat 14, 1391 EL
Leo Dorgelmanstraat 8, 1391 EW
Achter de Kerken 40, 1391 LP
Kievitsheuvel 37, 1391 AP
Torenlaan 32, 1391 AM
Kerkplein 12, 1391 GJ
D. v. Troostwijkstraat 46, 1391 ET
Koppelland 11, 1391 EV

Horstlaan 76, 7602 AN

J. van Oldenbarneveldtlaan 17 3818 HA
Breestraat 80, 3811 BL
Kerkstraat 1, 3811 CV

Amsterdamseweg 270, 1182 HN
Camera Obscuralaan 103, 1183 JX
Amstedijk N76, 'Nieuwer Amstel', 1183 TE
Amstedijk N37, 'Oostermeer', 1184 TD

*Mw D.J.K. Beynes-Heymeyer van Heemstede

Bibliotheek Universiteit

Bibliotheek Rijksmuseum

Mw E.G.H. Blauwkuip-Haker

Mw J. Boers

Jhr Ir R.G.M.P. Bosch van Drakestein

Mw L. Deen-van Leeuwen

Mw Dr M.A. Dukes-Greup

Drs P.M. Fischer

*Mr J.H. van den Hoek Ostende

K. Hoën

*Instituut P.J. Meertens

Mw Mr E.L. de Jongh

M.M.W. Kasteleyn

Drs K. de Leeuw

K.F. van Leuven

Mw A.M.J. Oostenbroek-Smilde

Ir J.G.S.M. Philips

W.A.C. Reesink

J.R. Ritman

A. Schoorl

J.M. Tor

J. Zwaan

Arnhem

J.E. van der Sleesen

Baambrugge

H.F. Anger

M. Blokhuis

Mw Drs S. Boerdam

H. de Cock

F. Eekels

Mw M. van Erven Dorrens-Vinke

H. Kegel

Mw Drs L.B. Lugt

A.W. Steenhof

J.W. Verloop

*J.N.W. Voorhoeve

Baarn

Mw Mr C.E.B. van den Arend Schmidt-Oost Indië

Jhr A.E. Rutgers van Rozenburg

Bilthoven

Mw B. Bleeker-Eeuwens

A.J. Crucq

R.E. Kamp

Mw A.A. Mertens zur Borg

Mw L. Quispel-de Langen

S.J. Vrind

Prinsengracht 849, 1017 KB

Singel 425, 1012 WP

Postbus 74888, 1071 DN

Prinsengracht 1043, 1017 KP

van Woustraat 44 3h, 1073 LM

Beethovenstraat 46³, 1077 JJ

Keizersgracht 207, 1016 DS

Beethovenstraat 249, 1077 JE

Hemsterhuisstraat 173, 1065 JZ

B. Wieringerstraat 22, 1013 EB

Dirk Schäferstraat 59, 1076 BB

Postbus 94264, 1090 GG

P. de Hoochstraat 38^h, 1071 EG

Olympiaplein 77, 1077 CR

Pracanalaaan 80, 1060 RC

Minervalaan 71-II, 1077 NS

Nic. Maestraat 38 hs, 1071 RB

Michelangelostraat 20^h, 1077 CB

Koninginneweg 40, 1075 CZ

Bloemgracht 19^h, 1016 KB

Viottastraat 5, 1071 JM

Egelantiersstraat 10 B, 1015 PL

Lijzjide 45, 1034 KN

Bergstraat 97, 6811 LE

Pr. Beatrixstraat 13, 1396 KD

Rijksstraatweg 25, 1396 JD

Rijksstraatweg 22, 1396 JM

Prins Johan Frisostraat 4, 1396 KB

Rijksstraatweg 119, 1396 JJ

Rijksstraatweg 147, 'Valk en Heyning', 1396 JK

Binnenweg 24, 1396 KM

Rijksstraatweg 91, 'Geinwijk', 1396 JG

Kleiweg 14, 1396 HW

Rijksstraatweg 159, 1396 JK

Donkervlietse Binnenweg 11, 1396 LN

Prinses Carolinalaan 2, 3743 JH

Koningsweg 2 – flat 70, 3743 EV

Soestdijkseweg 95, 3721 AA

Bosuillaan 147, 3722 XJ

Vermeerlaan 5, 3723 EM

Sweelincklaan 69, 3723 JC

Noord Houtringelaan 32, 3722 BR

Lassuslaan 55, 3723 LIH

Blaricum

J.N. Bastert
Jhr D.J.A. van Lawick van Pabst
Mw R. de Quant-Gunther
Mw H.E. Rote-de Raad
Mw Drs E. Verschuyl

Bloemendaal

J.W. van der Linden

Breda

J.H. Peek

Breukelen

T.C. Akkerman
Mw M. Albers
Archief Gemeente Breukelen
Mw M. Balk-van Kampen
Mw Mr L.G. Baud
J. Beelen
Mw G. Bekker-Jonker
Ir G.G. van den Berg
Bibliotheek Breukelen
Mw J.M. Bierman-Polman
J.W.M. de Boer
C.A.M. Brugman
J.W. de Bruyn Kops
P.J. Burggraaf
Mw A.C. Criettee-Hoogerbeets
J.A.C. van Dam
Mr J.H.M. Deiters
Mw Mr M.W. van Dijk-Witjas
Mw Mr M.L. Dingemans
Mw Mr P. van Dobbenburgh-Rossberg
W. Dobber
H.H.J. Doude van Troostwijk
W.F.E. baron van der Feltz
B.T. Freijters
J. Funken
P.L. van Gent
D.W. Gerwig
R. van Gessel
Dr J.W. Gunning
Drs H.C.J. Hendriks
Hist.Kring Breukelen
R.J. Hofman
Drs E.W.Th. Hollemans
Mw W.H. Hollemans-Sterken
Mw L. Hunsucker
Mw H.J. de Jong

Torenlaan 47, 1261 GC
Vliegweg 17, 1261 GK
't Hemeltje-Achterom 5, 1261 EE
Holleweg 11, 1261 BW
Heideweg 4, 1261 GR

Koepellaan 2, 2061 CV

Ginnekenweg 84, 4818 JH

Rijksstraatweg 43, 3621 BH
Zandpad 43, 'Vecht en Hoff', 3621 NE
Postbus 116, 3620 AC
Kerkstraat 7, 3621 AK
Kerkplein 16, 3621 BA
Linnaeusdreef 12, 3621 XW
Heerenstraat 58, 3621 AR
Straatweg 78, 3621 BR
J. Dircksenstraat 20, 3621 CB
Zandpad 82, 3621 NG
Willink van Collenstraat 79, 3621 CL
Keizerskroon 18, 3621 RS
Zandpad 61, 3621 NG
Kerkbrink 26, 3621 BS
Linnaeusdreef 44a, 3621 XX
Ortswarande 55, 3621 XN
Straatweg 80, 3621 BR0
G. van Nijenrodestraat 90, 3621 GM
Zandpad 81, 3621 NG
Griftenstein 52, 3621 XL
Zandpad 27, 3621 ND
Straatweg 244, 3621 BZ
Stinzenlaan Zuid 201, 3621 TC
G.W. van Couwenhovenstraat 12, 3621 CD
Oud Aa 41, 3621 LA
Zandpad 86, 3621 NG
Dannestraat 33, 3621 AE
Linnaeusdreef 23, 3621 XT
Straatweg 204, 3621 BX
Julianastraat 25, 3621 EG
G. van Nijerodestraat 42, 3621 GL
Zandpad 83, 3621 NG
Rietland 7, 3621 GZ
Anna Pergensstraat 15, 3621 GR
Silverstein 80, 3621 PD
Heerenstraat 2, 3621 AR

Mw G.J. van Julsingha
Mw C. Knulst
J. de Koning
Mw A.E.C. Koole-Quarles van Ufford
A. Koornneef
R.G.H.W. Korstjens
M. van Kralingen
H.K. Lenstra
A.C. Menke
R.W.C. Molenkamp
J. Molenkamp
T. Mur
Mw L. Paulson
Drs H.J.P. van Pelt
Prof Dr R. Plomp
Jhr Mr W.H.D. Quarles van Ufford
P.C. Roeleveld
Mw A.C.K. Roosjen
Mw I. Rot
W.G. Scheurer
P.I.M. van Schoonhoven
Mw W.J. Schröder-van den Beukel
T.N. Simonis
Ir W.F. Staargaard
G.S. Streefland
Universiteit Nijenrode
Mw J.H.Ch. Vegter-Bal
G.H.M. Vehmeijer
Mw M.G.S. Vehmeijer-Segerink
Ver. B.v.W. in Asfalt
Mr J.A. Vermeulen
Mr G. Versluis
*J. Verweij
Mw J.C.M. Voormolen-Van der Blom
Mw H.A. Wasterval
A.J.B. Willemars
*Mw J. van Zadelhoff-Hortulanus
Breukeleveen
Mw J.A.M. Aalberts-Veen
Mw G.C. Geel-Krijgsman
Drs M.M. van Kesteren
Dr J.F.W. Nuboer
Ir F. Roelofsz
Dr P.J. Sinninghe Damsté
Bussum
Mr E. Barendsen-Polak
Mw W.C. van den Bergh

Linnaeusdreef 21, 3621 XT
Vrijheidslaan 81, 3621 HL
Linnaeusdreef 13, 3621 XT
Zandpad 53, 'Boomrijk', 3621 NE
Keizerskroon 5, 3621 RS
Straatweg 111, 3621 BK
Herenstraat 4, 3621 AR
Broekdijk Oost 37, 3621 LM
Oud Aa 1a, 3621 LA
Dannegracht 16, 'Vecht en Dan', 3621 AA
Straatweg 79, 3621 BJ
Straatweg 76A, 3621 BR
Watertoren 6, 3621 XZ
Brouwerij 2C, 3621 AD
Straatweg 220, 'Vechtvliet', 3621 BZ
Zandpad 48, 'Gunterstein', 3621 NE
Heycoplaan 11, 3621 WS
Eendrachtlaan 33, 3621 DD
Kerkplein 12, 3621 BA
Zandpad 88, 3621 NH
Straatweg 192, 3621 BX
Keizerskroon 10, 3621 RS
Straatweg 224, 'Klein Vechtvliet', 3621 BZ
Stinzenlaan 18, 3621 RD
Zandpad 87, 3621 NG
Straatweg 25, 3621 BG
Dannegracht 11, 3621 AA
Zandpad 80, 'Oudaen', 3621 NG
Zandpad 55, 3621 NE
Straatweg 68, 'Vreedenoord', 3621 BR
Brouwerij 1, 3621 AD
Straatweg 61, 3621 BH
Mecklenburgstraat 6, 3621 GP
Straatweg 47, 3621 BH
Zandpad 9, 3621 NC
Brugstraat 19, 3621 AG
Zandpad 37, 'Groenevecht', 3621 ND

Heerenweg 27, 3625 AA
Heerenweg 52, 3625 AG
Heerenweg 47a, 3625 AB
Heerenweg 59, 3625 AC
Heerenweg 109, 3625 AE
Heerenweg 89, 3625 AC

Koedijklaan 10, 1406 KZ
Vosmaerlaan 8, 1401 CA

Mw J.M.E. Blickman-Lette van Oostvoorne

Mr F.A. Doude van Troostwijk

Mw K.J. Hartman-Pesman

Mr R.R. Hazewinkel

Mw A.E. Koch-van de Stadt

M. Langelaar

Mw P.A.C.E. Ooiman-van Aubel

Mw drs H. Visser-Brouwers

Mw R.M. de Vries

De Bilt

Mw P.A.L.M. de Wit-van der Grinten

Diemen

W. Groen

Doorn

Mw. M.A.H. Beks

Mw W.E.E. Bernt-Scheffer

Ir H.J. Doude van Troostwijk

H. v.d. Stoop

Ermelo

Drs R.Th. Schoenmaker

Gouda

Hist. Vereniging 'Die Goude'

's-Graveland

Bibliotheek Natuurmonumenten

P. Honig

's-Gravenhage

Centraal Bureau Genealogie

Mw L.J. Doude van Troostwijk

Genootschap Belle de Zuylen, Secr.

Rijksbureau Kunsth.& Doc.

*Mr R.J. Nieuwland

Drs J.D. Sparrow

't Goy

S.S. Hesselink

Groenekan

J.O.J. Copijn

Haarlem

Archief Rijks Prov. N.Holland

J.T. Burggraaf

J.W. Hageman

Haarzuilens

L.J. Huisinga

Heemstede

Mw C. Lugt

Hilversum

Archief Gooi en Vechtstreek

Mw J. Janmaat

Koningslaan 51a, 1406 KG

Waldecklaan 10, 1405 CR

Graaf Wichmanlaan 22a, 1405 HA

Nw 's-Gravelandseweg 67, 1406 NC

Koedijklaan 21, 1406 KX

Mecklenburg 52, 1404 BJ

Groot Hertoginnelaan 29, 1405 EB

Generaal de la Reijlaan 8, 1404 BR

Wilhelminaplantsoen 23, 1404 JP

Zorgvliet 29, 3732 EP

Agaatvlinder 14, 1113 KP

Berkenweg 2a, 3941 JB

Park Boswijk 598, 3941 AN

Parklaan 40, 3941 RE

Van Galenlaan 12, 3941 VD

Anna van Burenlaan 1, 3851 RV

Vlietenburg 32, 2804 WT

Noordereinde 60, 1243 JJ

Spanderswoud 5, 1243 HZ

Prins Willem Alexanderhof 22, 2502 AT

Therèse Schwartzestraat 30, 2597 XJ

Van Slingelandtstraat 62, 2582 XS

Postbus 90418, 2509 LK

Willem de Zwijgerlaan 105, 2582 EK

Lange Vijverberg 9, 2513 AC

Tuurdijk 16, 3997 MS

Groenekanseweg 90, 3737 AH

Kleine Houtweg 18, 2012 CH

Laan v. Osnabruck 32, 2034 TD

Nieuwe Gracht 20, 2011 NG

Ockhuizerweg 20, 3455 RN

Provincielaan 5/33, 2101 SP

Postbus 9900, 1201 GM

Corverslaan 20, 1217 TN

Mw E.H.A. Korthals Altes-Kamerling
D.M.C. Mol, p/a AGV/DWR
C.W. van Nie
T.W. Ploeg
Dr J. Rechsteiner
F. Renou
M. van der Sande Lacoste
Dr W.J. Steyling
Mw A.J. Swanenburg de Veye-v.Wieringen
A. van Vredendaal
J.H. Vrij

Houten

Bibliotheek Centrale, Prv.Utrecht

Kockengen

Prof Dr J.A. van Dongen
G.F.W. Herngreen

Koedijk

P.J. Prett

Kortenhoef

Mw T. van Essen-Tiggers
F. Laboyrie
W. Spaan
Mw M.A. Sprenger
Mw M. Verkerk-Tuynman

Laren

Mw C.A.H. Bleekemolen
Mw A. Blijdenstein-van Berckel
Mw J.C.F. Mulders-Baljon
Ing H.C. Oortman Gerlings
W.J.H.M. Resink Ottenhof
H.W. Schouwenaar
Jhr Mr G.C. Six
Mw A.A. Steffens
G.N. Verhoef

Leiden

Mw A. Vroom-van der Leeden

Lochem

Mw H. van Weede-Vaandering

Loenen

Archief Gemeente Loenen
Mw J.M.R. Baas-van der Werff
P.M. Bakker
N. Bakker
H. Bakker
Bibliotheek Loenen
Mw H. Bienfait
B.J. Blijdenstein

Bussumer Grintweg 38, 1217 BR
Lareneweg 30, 1221 CN
Van der Lindenlaan 27, 1217 PJ
O. Amersfoortseweg 44, 1213 AE
Regentesselaan 30, 1217 EG
Soestdijkerstraatweg 28-B, 1213 XC
Rossinilaan 12, 1217 CB
Koninginneweg 18, 1217 KZ
Diependaalsedrift 6, 1213 CP
Calvijnhof 86, 1216 LA
Diependaalselaan 337-KA 517, 1215 KG

Postbus 650, 3990 DR

Wagendijk 12, 3628 EP
Godinweg 2, 3628 BA

Postbus 10, 1830 AA

Kortenhoefsedijk 83, 1241 CS
Oostindië 24, 1241 HR
Kortenhoefsedijk 171, 1241 LZ
Oranjeweg 34, 1241 XS
Kortenhoefsedijk 81, 1241 LS

J. Hamdorfflaan 31, 1251 NL
Tafelbergweg 15, 1251 AB
Hein Keverweg 17, 1251 BT
Pastoor Hendrikspark 9, 1251 MB
Zevenend 13, 1251 RK
Zevenenderdrift 22, 1251 RC
Wally Moesweg 1, 1251 AT
Barbiersweg 3, 1251 PA
Mendes da Costalaan 2, 1251 NP

Antonie Duycklaan 2, 2334 CD

Lange Voren 2, 7241 HS

Postbus 99, 3632 ZS
Vreelandseweg 19, 3632 EP
Wallestein 66, 3632 WR
Oud Over 3, 'Vegtlust', 3632 VA
Wallestein 52, 3632 WP
Postbus 47, 3632 ZR
Westerklip 22, 3632 TE
Oud Over 86, 'Nedervecht', 3632 VE

Mw E. de Boer-Berendsen	Vreelandseweg 20, 3632 EP
M.C. Boevée	Hofbergen 52, 3632 WC
Mw E.E.C. Bon-Meyer	Dorpsstraat 10, 3632 AT
F. Bonnema	Oud Over 152, 3632 VH
M. Bootsma	Hofbergen 42, 3632 WC
Mw E. Bootz-Nieuwenhuys	Oud Over 3, 'Vegtlust', 3632 VA
A. Dalen Meurs	Dorpsstraat 8, 3632 AT
C. Dierdorp	K. Ottolaan 30, 3632 BW
Mw M.M.C. Dijkstra-Dreesmann	Vreelandseweg 24, 3632 ER
J.P. Dullaert	Grutterstraat 12, 3632 EJ
J.T.G. Ernst	Molencind 4, 3632 DA
Drs J.C. van Essen	Kerkstraat 6, 3632 EL
A. Gelderman	Oud Over 39, 3632 VA
Mw E. de Geus-Goossen	't Rond 13, 3632 BN
Mw E. Goemans	Vreelandseweg t/o 5, 3632 EP
Mw B. Gordijn	Oud Over 124, 'De Glashut', 3632 VG
W. Grunfeld	Dorpsstraat 98, 3632 AW
Mw R. Vor Der Hake-Campfens	Rijksstraatweg 85, 3632 AA
Mw M.S. Harms-van Estrik	Hoflaan 1, 3632 BT
P.M. Hiensch	Westerklip 54, 3632 EG
M.J. graaf d'Hollosy	Mijndensedijk 20, 3632 NV
Mw A.L. Hoogendijk-Kuiper	Rijksstraatw. 84, 'Klein Cronenburgh', 3632 AD
Mw M.A.G.van Iperen	Oud Over 10, 3632 VD
W.B. Jagt	Middenhoek 34, 3236 TB
H.J. de Jong	Vreelandseweg 25, 3632 ER
M.C. de Jongh	Rijksstraatweg 90, 3632 AD
P.J. Kastelein	Rijksstraatweg 96, 'Middelhof', 3632 AD
Mw R.T. Knol-Smit	Graaf Janlaan 2, 3632 CB
Drs G.J. Koelmeij	't Rond 9, 3632 BN
C.J. de Kruyter	Kickestein 77, 3632 WK
W.F. Kuijper	Kon. Julianaweg 22, 3632 EE
L. Kusters	't Rond 1, 3632 BN
Drs A. Ledeboer	Dorpsstraat 4, 3632 AT
J. Leicher	Oud Over 120, 3632 VC
Mw F.M. Luxwolda	Oud Over 28, 3632 VD
Drs J. van der Meulen	Vreelandseweg 8, 3632 EP
C.P.G. Molenkamp	Dorpsstraat 69, 'LeeuwenDijk, 3632 AS
Mr A. Mostert	Rijksstraatweg 95, 3632 AA
Drs E. Munnig Schmidt	Rijksstraatweg 78, 'Nieuwerhoek', 3632 AD
Cor Nab B.V.	Oud Over 43, 3632 VA
Mw W.M.J. Nooteboom-Bonarius	Oud Over 3, 'Vegtlust', 3632 VA
Mw C. Pacenti-Batterman	Dorpsstraat 16, 3632 AT
Mw Drs H.H. Pijzel-Dommisse	Dorpsstraat 28, 3632 AT
A.A.J. Plateyn	Postbus 150, 3632 ZV
Drs W.M. van der Poel	Rijksstraatweg 81a, 3632 AA
Jhr J.H.J. van der Poll	Oud Over 146, 3632 VG
M.J.B. Popma	Oud Over 48, 3632 VD

Mw Drs G. Recter
Drs A.H.J. Risseeuw
Mr P.J. Rogaar
A.C. van der Sande Lacoste
Mw M.W.H. Sanger-Kleine
Mw M.A.H.M. Schoorl-Nooteboom
Mw A. Schras
Drs K.A.L. Schuckink Kool-Oudendal
Mr B. Schuit
Mw Mr A.A. Schwartz
Dr P.J. Sondaar
R.E. Spee
Mw A. Sprenger-den Uijl
Stichting Culturele Raad Loenen
Mw A.G. Stolp
Jhr Mr J.P.E. Teding van Berkhout
Mw R.A. Thiadens
Mw G. Thijs-Mantel
C.J.M. Thijssen
E. Timmers
W.G. Tober
G.C.J. Tukker
Mw M.B.P. van der Veen-Wajer
R.J.M. Vehmeijer
Mw E. Vesseur-Murck Jansen
R.J. van Vliet
Drs S.G. de Vries
Mr A. Vrij
A.R. van Well
Mw H.L.M. Wennink
Mw N.F. Westerhuis-Klijnstra
Prof Dr H.C. Zanen

Loenersloot

P. de Boer
Mr Z.M.F. Dingemans
Mw L.J. Loeff
J.W.F. Straesser
Mw S. Verster
Mw E.G.M. Wieling-de Rijk vd Gracht

Loosdrecht

H. Aalberts
J.P.B. Biemans
Mw P.M. Bijl-Lazoe
J.G. Boeschoten
Mw J. Bruna
Th. Burggraaf
Hist. Kring Loosdrecht

Oud Over 8, 'BijDorp', 3632 VD
Oud Over 168, 'Warande', 3632 VH
Oud Over 59, 'Vecht en Lommer', 3632 VB
Wallestein 65, 3632 ER
Spinnerie 13, 3632 ET
Dorpsstraat 21, 3632 AP
Torenstraat 1, 3632 EK
Rijksstraatweg 70, 3632 ZR
Cronenburgherlaan 1, 3632 AN
Oud Over 93a, 3632 VC
Oud Over 33a, 3632 VA
Vreelandseweg 1, 3632 EP
Ter Beekhof 7 b, 3632 BK
De Werf 7c, 3632 AE
Oud Over 93, 3632 VC
Oud Over 1, 3632 VA
Oud Over 138, 3632 VG
Rijksstraatweg 75, 3632 AA
't Rond 7, 3632 BN
Vreelandseweg 18, 3632 EP
Brugstraat 10, 3632 EH
Hoefijzer 108, 3632 WD
Oud Over 55, 3632 VB
Oud Over 152a, 3632 VB
Oud Over 3, 'Vegtlust', 3632 VA
Mijndensedijk 9, 3632 NT
Dorpsstraat 40, 3632 AV
't Rond 5, 3632 BN
Hofbergen 34, 3632 WC
Hoefijzer 24, 3632 WB
Dorpsstraat 53a, 3632 AR
Vreelandseweg 23, 3632 ER

Hollandstraat 6, 3634 AT
Rijksstraatweg 206, 'Geynzicht', 3634 AN
Stichtstraat 5, 3634 AR
Hollandstraat 19, 3634 AS
Hollandstraat 19, 3634 AS
P.N. Kruiswijkstraat 1, 3634 AX

Rembrandtlaan 1, 1231 AR
Larixlaan 20, 1231 BL
Breukeleveense Meentje 10a, 1231 LM
Kreek 1, 1231 NM
Nw Loosdrechtsedijk 234, 1231 LG
Veendijk 4, 1231 PB
Acacialaan 2, 1231 BT

Kasteelmuseum Sypsteyn

W. ter Veld

Mw A.J. Visscher

Maarsbergen

Mw J. Guntenaar

Maarsse

Mw W.J.R. Baardman-Dusseldorp

D. van Barneveld

Mw M. van de Beek-Bomgaars

Mr W. Beerman

J.H.W. van Bommel

Mw J.D. van den Berg-van Cleeff

G.J. van den Berg

Bibliotheek Maarssen

Bibliotheek Maarssenbroek

Mw G.J.M. Bierling-Berg

Mw A. Bink-van der Steen

Mw M.Th. Blom-Zegers

J.P. Boelens

A. Bohnenn

Dr Ir H.A. van den Boogaard

Prof.Dr T.A. Boon

B. Borkus

J.J. de Bos

Mw S.M. Bos-Jansen

W.M. Bos

Mw M.L.C.C. Braakman-Dolmans

Ir R.A. Brzesowsky

Drs S.W.G. de Clercq

Mw A.C. Cosijn-Gouda

A.R.A. Croiset van Uchelen

Mw E.H. du Croo Kampmeindert-van den Berg

Mw M. van Dam-Smallenbroek

Mw E.H.Th.M. barones van Dedem-von Martels

Mw T.H.H. van Duin-Furstner

Mw Mr M.B. Geeris-Vehmeijer

A.J. Gelderblom

Gemeente-Archief Maarssen

J.H. de Graaff

Dr Ir A. Graveland

S. Haisma

D.J. Hamoen

Mr H.F. Heerkens Thijssen

J.H.H. Heuschen

Hist. Kring Maarssen

Mr Z.O.H.M. baron v. Hövell tot Westerflier

Mw R.E.M. barones v. Hövell tot Westerflier

Nw Loodrechtsedijk 150, 1231 LC

Nw Loosdrachtsedijk 302, 1231 LJ

Rembrandtlaan 8, 1231 AC

De Driest 2, 3953 BS

Boomstede 686, 3608 BT

Schippersgracht 15, 3603 BC

Zandpad 30, 'Midden Gansenhoeft', 3601 NA

Zandweg 33, 3601 AE

Kuyperstraat 29, 3601 VE

Nassaustraat 43, 3601 BB

Zandpad 42, 'Cromwijck', 3601 NA

Harmonieplein 2, 3603 BM

Bisonspoor 1161, 3605 KV

Klokjeslaan 4, 3601 HE

Lange Gracht 13, 3601 AH

Albardastraat 8, 3601 BN

Reigerskamp 171, 3607 HJ

Diependaalsedijk 33, 'Vechtoever', 3601 GJ

Zandpad 22, 3601 AN

Straatweg 17, 3603 CV

Diependaalsedijk 31, 3601 GJ

Duivenkamp 504, 3607 BJ

Vechtensteinlaan 37a, 3601 CM

J. van Galenstraat 32, 3601 HW

Langegracht 33, 3601 AJ

Reigerskamp 382, 3607 HW

Straatweg 17, 'Herteveld', 3603 CV

Straatweg 17b, 3603 CV

van Houtenstraat 16, 3601 XJ

Zandpad 14, 3601 AN

Langegracht 30, 3601 AJ

Zandweg 45, 3601 AE

Peerlenburgh 29, 3601 JA

Zandpad 29, 'Gansenhoeft', 3601 NA

Binnenweg 60, 'Hazenburg', 3603 AG

Postbus 11, 3600 AA

Diependaalsedijk 37, 3601 GJ

Diependaalsedijk 84, 3601 GM

Stationsweg 5, 3603 ED

Wilhelminaweg 9, 3603 CR

Heerengracht 21, 3601 AM

Klokjeslaan 16, 3601 HE

Postbus 90, 3600 AB

Zandweg 44, 3601 AE

Vechtensteinlaan 111, 3601 CP

I. Jansen
 Mw J.H.M. Kamp-Schweers
 J.J. van Kerkvoort
 D.J. Klokke
 Mw M. Kloosterhuis-Duinker
 C.H. Knaake
 D.P. Koets
 S. Komdeur
 J. Kraayenhagen
 Mw M. Kraneveld-Lokker
 Mw C.M.L. Kruisheer-Brunt
 Drs A. Kuiper-Mokkenstorm
 Mr P.M. van der Laan
 K. ter Laan
 J.C. de Lang
 G. Loomans
 J.J.C. Louet Feisser
 Mw C.A.A. Mac Lennan-Hamminga
 F.W. Meerloo
 Dr A.P. Messer
 M. Meysen
 D. Niesing
 Mw J.M. Nijhoff
 Mw J. Onnes-van der Noordaa
 J. Plas
 J.C. Plomp
 C.J. Rijsterborgh
 E.C. Roos
 E. van Rossum
 Prof Dr A. van Rossum
 Mw J.G. Roukema-van de Berg
 Mw G. Ruys
 Mw L. Schwartz
 C. Siero
 Dr W. Smit
 A.F. Smoreenburg
 E. Spetter
 Mw I.M. Staal
 Mw H.A.S. Stoker-Menges
 R. Taal
 J.H. van Tongeren
 J.F.M. Versteegh
 Y. Visser
 J. van Vliet
 Mw M. Vos
 E. Vriesinga
 J. van Waay
 Kennedylaan 39, 3601 VG
 Diependaalsedijk 52, 'Mariënhof', 3601 GL
 Zogweteringlaan 17, 3601 JJ
 Vechtensteinlaan 78, 3601 CL
 Van Lingenlaan 6, 3602 PA
 Fazantenkamp 721, 3607 DS
 Straatweg 17, 3603 CV
 Straatweg 162a, 3603 CS
 Julianaweg 19, 3603 AP
 Zandweg 34, 3601 AE
 Heerengracht 19, 3601 AM
 Zandweg 1, 'Vechtstein', 3602 AC
 Veenkade 16, 3601 CH
 Heerengracht 6, 3601 AL
 Machinekade 9, 3601 AR
 Zandweg 5, 3601 AD
 Binnenweg 39, 3603 AE
 Kantonnaleweg 11, 3608 AC
 Oostwaard 47, 3602 XA
 Kerkweg 9, 3603 CL
 Zandpad 6, 3601 AN
 Royaardslaan 2, 3601 HA
 Langegracht 22, 3601 AH
 Rogier van Otterloolaan 44, 3604 BH
 Straatweg 23, 'Leeuwenvecht', 3603 CV
 Zandpad 40, 3601 NA
 Parkweg 41, 3603 AB
 Maire Hofstedelaan 12, 3601 BR
 W. Barendszlaan 1, 3603 GM
 Zandpad 24, 'Leeuwenburg', 3601 NA
 Gerbrandystraat 12, 3601 BW
 Kerkweg 41, 3603 CL
 Heerengracht 22, 'De Boomgaard', 3601 AM
 Nassaustraat 71, 3601 BC
 Abel Tasmanlaan 12, 3603 GB
 Kuypersstraat 27, 3601 VE
 Herengracht 7, 3601 AL
 Machinekade 11, 3601 AR
 Kennedylaan 28, 3601 VG
 Rooyaardslaan 10, 3601 HA
 Duivenkamp 851, 3607 WG
 Langegracht 44, 3601 AJ
 Kuypersstraat 17, 3601 VE
 Diependaalsedijk 31a, 3601 GJ
 Straatweg 152, 3603 CS
 Diependaalsedijk 78, 3601 GM
 Van Lingelaan 100, 3602 PB

D. van der Wal
Mw C. Waller-Gunning
J. Wasser
Mw M.M. Welle
Mw P. Westenburg-de Groot
B.G. Wiegeraad
B.B. van der Woude
Mw A.P.M. van Zelst-van Dalen
Drs H. de Zoeten
W. Zweers

Maartensdijk

Mw M. Martens
Mw. K. Scholten-Kloosterman
G.H. van Walbeek

Mijdrecht

W. Bos
J.C.A. Dalmeyer
Mw M.W. van de Gronde-Visser

Naarden

J.F. Dudok van Heel
Mw E. Kamp-Sonneveldt
Mw J.C.M. van der Lande
Mw D. Rutgers van Rozenburg-Hartung
Mw E.A.M. Scheltema-Vriesendorp
Jhr Mr F.O. Sickinghe
Mr A.J.W. van Westrop

Nederhorst den Berg

J.F.A. Baar
Prof.Dr D.P. Blok
Drs F.H.B. Cladder
Prof Dr E.N.G. van Damme
J.L. Jonker
Prof Dr J. Joosse
B. Noordanus
B.F.P. van Royen
Dr Ir H. Spekreijse
A.A.A. Vendrig
R.J. Verkaik

Nieuwegein

C.J.J. Westermann, p/a St. Ant. Ziekenhuis

Nieuwer ter Aa

Mw K. ten Brink
Mw Mr M. Lispet

Nieuwersluis

J.C. Braun
R.E.J. Bus
Drs W.F.J. Kels

Zandpad 31, 3601 NA
Heerengracht 8, 3601 AL
Straatweg 160, 3603 CT
Maire Hofstedelaan 12, 3601 BR
Kerkweg 23, 3603 CL
Lelystraat 20, 3601 BV
Straatweg 33, 'Vredenhoef', 3603 CW
Diependaalsedijk 80, 3601 GM
C. de Houtmanlaan 9, 3603 GE
Bloemstede 387, 3608 VD

Kon. Wilhelminaweg 128, 3738 MC
Dorpsweg 187, 'Rustenhoven', 3738 CD
Maertensplein 85, 3738 GN

Botdrager 8, 3641 LA
Postbus 1032, 3640 BA
Midrethstraat 4, 3641 CD

Valkeveenselaan 56a, 1411 GT
Nagtglaslaan 20, 1412 EH
Verdilaan 7, 1411 HV
Rijksweg 46, 1412 BB
Turfpoortstraat 39, 1411 EE
Oud Blaricummerweg 7, 1411 JR
Thierensweg 19, 1411 EW

Kerkstraat 6, 1394 CX
Ankeveensepad 7, 1394 GW
Hinderdam 18, 1394 JB
Hinderdam 15, 1394 JB
Slotlaan 4, 'Nederhorst', 1394 BK
Hinderdam 15, 1394 JB
Hinderdam 6, 1394 JB
Slotlaan 2, 1394 BK
Voorstraat 11, 1394 CS
Dammerweg 111, 1394 GT
P. de Hooghlaan 24, 1394 GK

Postbus 2500, 3430 EM

Laantje 2, 3626 AN
Wilhelminastraat 3, 3626 AL

Rijksstraatweg 14, 'OverHolland', 3631 AC
Zandpad 29, 'Weeresteijn', 3631 NL
Mijndensedijk 86, 3631 NR

P.T. Lakeman
A.J.A.M. Lisman
C.M. Oostveen
Mr Drs H.W.G. van Schaik
L. Simons-Smit
J.H. Stefels
Mw I. Teijema
P.R.E.J.A. Woltering

Nigtevecht

H.C. Brinkman
J.W. Brouwer
P.H.M. Dankelman
A. Heeren
Mr Th. van Hilst
P.F. Kenninck
C. Kootstra
C. Lipsius
J.W. Nieuwenhuijs
P.N. Pikaar
Mw M.E.C. Rehbock-Beyers
Drs E.F.L. Stubbé

Oisterwijk

H.C.M. Hoppenbrouwers

Ophemert

L.D.J. Walraven

Oud Zuilen

H.O. Barneveld
Ir A.M. Bunjes
G. van Heusden
H.K. Kljnsma
Mr J.G. van Rossum du Chattel

Ouderkerk

E.J. Jonker

Putten

Th.J.C. Oudemans

Rijsbergen-Br

Mw E. Kalkman-Klep

Schoorl

M.F.L. Mol

Soest

Mw E.M. Verlaan-Dikker

Tienhoven

W.T. de Boer
Mw B. Jansen
Mw C.D. de Jong-Mesker
M. Remijnse
Th. Schouten

Zandpad 18, 3631 NK
Rijksstraatweg 53, 'VreedenHoff', 3631 AB
Rijksstraatweg 35, 3631 AA
Mijndensedijk 60, 3631 NP
Mijndensedijk 62, 3631 NP
Rijksstraatweg 24, 'Rupelmonde', 3631 AC
Mijndensedijk 29, 3631 NN
Stationsweg 3, 3631 AJ

Garstenstraat 1, 1393 NS
Vreelandseweg 42, 1393 PG
Klompweg 26, 1393 PJ
Dorpsstraat 118, 1393 NK
Petersburg 30, 1393 PT
Klompweg 72, 1393 PM
Dorpsstraat 142, 1393 NL
Dorpsstraat 18, 1393 NH
Klompweg 41, 1393 PJ
Dorpsstraat 130, 1393 NK
Dorpsstraat 154, 1393 NL
Dorpsstraat 20, 1393 NH

Klompven 10, 5062 AH

Dreef 1, 4061 BL

Vechtzijde 1, 3611 AM
Groeneweg 1, 3611 AT
Laan van Zuylenveld 54, 3611 AT
Dorpsstraat 1, 3611 AD
Dorpsstraat 52, 3611 AG

Binnenweg 2, 1191 AA

Peppelerweg 54, 3881 NA

Overasebaan 22, Vinkenbosch, 4891 RG

Postbus 60, 1870 AB

Van Burenlaan 7a, 3761 BZ

Laan van Niftarlake 22, 3612 BS
Nieuweweg 19, 3612 NB
Laan van Niftarlake 30, 3612 BT
Heuvellaan 10, 3612 BA
Looydijk 81, 3612 BE

G.P. Termohlen

Uithoorn

Mw E. Schreuder-de Muinck Keizer

Ulvenhout

A. Met

Utrecht

Archief Gemeente Utrecht

Mr D.A.N. Bartels MRE

Drs J. Berghoef

Bibliotheek Provincie Utrecht

Bibliotheek Rijks Universiteit

Bibliotheek Gemeente Utrecht

Mw A.M. Biegelaar-Boogaardt

Mw E. Birnie-de Vries

G.J. Esser

Federatie Stichts Cultureel Erfgoed

Mw J.H. de Graaf

Mw C.E. Hefting-Becrendonk

Hist. Ver. Oud-Utrecht (P. Kroes)

W.C.M. de Meyer

L.R.C. van der Molen

Museum, Centraal (att. Dhr Koot)

Mw Drs M.C. van Oudheusden

Prof Ir W.J. Petri

J.P. Prevoo

Mw A.M. Rosenberg-Zegers

Mw E.CH. van Sandick-Doude van Troostwijk

Jhr Ir D.L. Six

Mw A.J. van de Slikke

Stichting De Utrechtse Molen

Utrechts Bureau voor Toerisme

Ir A.J. Vlaardingbroek

*Ir L.B. Wevers

Mw Drs C.C.S. Wilmer

Mw Drs H.J.M. Winkelman

Venray

Mw B. Wijnen

Vinkeveen

Mw M.E. Buchre-Andriessen

Prof Dr L. Mur

Vleuten

Hist. Ver. Vleuten-de Meern-Haarzuilens

Vogelenzang

G. Koopman

Voorburg

Ir H.G. de Cock

Dwarsdijk 20, 3612 AP

Tesselschadelaan 17, 1422 HZ

Postbus 67, 4850 AB

A. Numankade 199, 3572 KW

Museumlaan 2, 3581 HK

Hengeveldstraat 116, 3572 KJ

Postbus 80300, 3508 TM

Witte Vrouwenstraat 7-11, 3512 CS

Postbus 80, 3500 AB

Koningslaan 98, 3583 GR

Lange Jansstraat 21, 3512 BA

Burg. Norbruislaan 23, 3555 ED

Postbus 10058, 3505 AB

Bemuurde Weerd o.z. 76 bis, 3514 AN

Emmalaan 3, 3581 HL

A. Numankade 199-201, 3572 KW

Weth. D.M. Plompstraat 41, 3555 BS

Nieuwegracht 46, 3512 LD

Agnietenstraat 1, 3512 XA

Havikstraat 12, 3514 TP

Emmalaan 4a, 3581 HR

Fien de la Marlaan 77, 3584 ZW

Sophocleslaan 7, 3584 AS

Wilhelminapark 12a, 3581 NC

A. Romerostraat 611, 3573 AT

Emmalaan 4a, 3581 HR

Postbus 10058, 3505 AB

Postbus 3232, 3502 GE

Oudegracht 187G, 3511 NE

Oudegracht 187G, 3511 NE

Jacob v. Ruisdaelstraat 104, 3583 CH

Cayennedreef 49, 3563 SC

Kiosk 70, 5802 NS

Meerkoetlaan 78, 3645 JP

Demmerik 21, 3645 EA

Dorpsstraat 1, 3451 BH

Vogelenzangseweg 41a, 2114 BB

Badhuislaan 4, 2273 AA

Vreeland

Jhr. C. Beelaerts van Blokland
Mw G. Beelaerts van Blokland-Kalff
F. van den Berg
Mw L.V. Beyer-Hubrecht
E.J. Bink
J. Boerstra
Mw E.E. Brandes-de Lestriex Hendrichs
Broex-Vliet BV
F.H. Bruna
Mw H.W.B. van Dranen-Aleven
Mw A. Driessen-Hermesen
Mr J.E. Goldhoorn
Mw H.C. Greevelink-Swaving
A. Groenink
Mw M.H. Happee
J.H. Hattink
Historische Kring Loenen
S. Joosten
J. Kohnstamm
J. Kok
Mw R. Kooperberg
Mw I. Monasch
Mr J.A.H. Olde Loohuis
E. Roosegaarde Bisschop
Mw W. Sandberg
Drs M. graaf Schimmelpenninck
Mw A.Th. Schot-Dolman
Drs C. Schuurman
Mw M. Smit Sibinga
M.H.L. Stubbé
C. Verhaar
Mw A.M.G. Vlam-Voorhoeve
J.H. Vrij
D.R. Wijnschenk
Mw H.J. Winkel
Waalre
Mw A. Krijgsman-Spoor
Wassenaar
F.P. Buis
E. Klaver
C.R. von Lindern
J.H.P. Roeland
Mw M.A. Stubbé-Butôt
Weesp
J. van Baars
Bibliotheek Weesp

Bergseweg 18, 'Vreedenhof', 3633 AK
Bergseweg 18, 'Vreedenhof', 3633 AK
Floris Boekhorststraat 11, 3633 CN
Ruitersstraat 7, 3633 AV
Boslaan 21, 3633 VZ
Nigtevechtseweg 10, 3633 XS
Voorstraat 7, 3633 BA
De Vliet 18, 3633 EL
Nigtevechtseweg 196, 3633 XX
Otto van Schonauwenstraat 1, 3633 CP
Kleizuwe 105a, 3633 AG
Singel 10, 3633 CR
Voorstraat 18, 3633 BB
Nigtevechtseweg 24, 3633 XJ
de Vliet 8, 3633 EL
Lindengracht 24, 3633 AT
De Vliet 4, 3633 EL
Sluisje 12, 3633 AC
Voorstraat 16, 3633 BB
Voorstraat 9, 3633 BA
H. van Viandenstraat 6, 3633 CH
Klapstraat 13, 3633 BH
Boterweg 44, 3633 ER
Duinkerken 12, 3633 EN
Alambertskade 4, 3633 VX
Voorstraat 5, 3633 BA
Kerkplein 4, 3633 BG
Voorstraat 6, 3633 BA
Ruitersstraat 13, 'Vreedenhoek', 3633 AV
Vredelantstraat 20, 3633 EC
Floris van Boekhorststraat 5, 3633 CN
Alambertskade 5, 3633 VX
Vredelantstraat 71, 3633 EB
Postbus 62, 3633 ZV
Voorstraat 17, 3633 BB

Hoge Duinlaan 18, 5582 GC

Lange Kerkdam 63, 2242 BS
Acacialaan 4, 2243 BW
Kievetslaan 9a, 2243 GB
Postbus 599, 2240 AM
Kerkeboslaan 3, 2243 CM

Dammerweg 5, 1385 HT
Postbus 5146, 1380 GC

Mw H.J. Bodisco Massink-Jongejans
Mw M.J.M.M. Diepenhorst-Sandberg
C. Draijer
Mw H.M. Gerschtanowitz-Pauw

H. Kok
J.J.M. Koks
Museum Gemeente Weesp

F.G. van Reijen
Mr. J.A. Schepel

A. Stork
Ir L. Vuyk
Drs A.J. Zondergeld-Hamer

Wilnis

H.W. van Soest
Mw G.J. van Staveren

Woerden

J.C.M. van Capel

Zaltbommel

Mw L.L. Doude van Troostwijk

Zeist

Rijksdienst voor de Monumentenzorg

Mw Drs J.T. Swaab-Barneveld

P.L. de Vries

Zoelen

*Mr R. Barendsen

Zutphen

Mr J.A. Alleman

Zwammerdam

A.P.J. Strookman

BELGIË

*Mw C.J. van der Seys

ENGELAND

Mw M.C. barones van Tuyl van Serooskerken-

Huygen

ZWITSERLAND

A.H.R. Hoogezand

Dammerweg 5a, 1383 HT

Dammerweg 10, 1383 HT

Fijnvandraatlaan 5, 1381 ES

Horn 23, 1381 GZ

Utrechtseweg 25, 1381 GR

Horn 3, 1381 GX

Nieuwstraat 41, 1382 VV

Zeeburgstraat 37, 1382 BM

Dammerweg 5b, 1383 HT

Utrechtseweg 59, 1381 GT

Nieuwstad 100, 1381 CE

Heerensingel 162, 1382 VV

Dorpstraat 59, 3648 AG

Dr Mees ten Oeverlaan 17, 3648 XA

Oostdam 12, 'Rijnoord', 3441 EN

Thorbeckestraat 75, 5301 NE

Postbus 1001, 3700 BA

Griffensteynseplein 10, 3703 BG

Bachlaan 81, 3706 PW

Kasteel Soelen, 4011 EN

Halterstraat 20, 7201 MX

Brugstraat 16, 2471 AT

Keizer Karelstraat 36a, B-3920 Lommel

Quarr House, Gillingham, Dorset SP85PA

Burgerweg 1, CH-3800 Interlaken

*=lid voor het leven

NB. Van verschillende zijden is het Genootschap verzocht een lidmaatschap voor het leven in te stellen. De volgende regel is daarvoor uitgewerkt: voor leden jonger dan zestig jaar bedraagt de eenmalige contributie f500,- en voor ouderen f400,-. Inmiddels hebben enige leden hun lidmaatschap op deze wijze voor het leven bestendigd. Voor hun naam staat *.

Jaaroverzicht 2000

Dat mooie ronde getal dat zo lekker zwaar aandoet en het zo goed deed bij de datum op een brief is weer geschiedenis.

De schuchtere eerste stap in het nieuwe millennium is gezet nu wij 2001 schrijven. Hoe verging het O.G. Niftarlake vorig jaar?

Op 8 Januari kwamen zeer veel leden met hun aanhang naar **Vechtoever** in Maarssen waar de familie Bohnenn hen gastvrij gelegenheid gaf elkaar een gelukkig nieuwjaar te wensen. Vanwege de nieuwe eeuw werd een feestelijke wite wijn geschonken en kreeg ieder lid een enveloppe met 10 prentbriefkaarten, herdrukt van een eeuw oude serie over de Vecht.

Voor de laatste maal kwam mevrouw dr M.E. Hoffmann op Nieuwerhoek de cursus "Klassieke schrijvers" geven waarmee op 26 Januari een aanvang werd gemaakt. Weer was een vijftiental leden van de partij om acht Woensdagmiddagen Cicero te lezen. Gelukkig werd tijdig een opvolgster voor mevrouw Hoffmann gevonden in de persoon van mevrouw drs H. Visser-Brouwer voor het vervolg in het najaar. In October werd Vergilius' Aeneas gelezen door een negental leden.

Een wens van velen ging in vervulling op 27 januari met een excursie naar "Ons Lieve Heer op Solder", de katholieke schuilkerk aan de Oudezijds Voorburgwal te Amsterdam. Het museum Amstelkring, zoals het nu heet, mocht een veertigtal leden binnen zijn muren ontvangen.

Op 23 februari zou dr E. de Jong over "Botanie in de kunst" spreken doch hij moest zich te elfder ure ziek melden. Het bestuur was buitengewoon verheugd dat Jörn Copijn, de bekende tuin- en landschapsarchitect, op zo korte termijn voor hem kon en wilde invallen met een lezing over de ontwikkeling van de tuinkunst in Europa. Dit vond plaats in de gobelinzaal van slot Zuylen, die tot de laatste plaats bezet was.

Het leven van een organisator van evenementen gaat niet altijd over rozen en zo bleek het bezoek aan de buitenplaats Sparrendaal te Driebergen die 4e Maart niet mogelijk wegens een trouwerij. Het bezoek aan het buiten Oud Amelisweerd ten zuiden van Utrecht, dat daarmee gecombineerd zou worden, ging gelukkig wel door. In vier ploegen van 20 man elk werd dit interessante huis bezocht. Het huis is in beheer en gebruik van het Centraal museum te Utrecht en bevat bijzondere chinese hand beschilderde papieren behangsels naast de meer gebruikelijke met olieverf op linnen geschilderde arcadische landschappen. Ook vroeg 19e-eeuwse Franse papieren behangsels zijn van on-

der later behang tevoorschijn gekomen. De toelichting door dr Eloy Koldewey gaf extra dimensie aan deze excursie. De staat waarin het huis verkeert laat zien dat een min of meer anonieme instantie een dergelijk huis geen hart kan geven.

Op 3 Mei was de evenementencommissie verheugd dr R. Baarsen, conservator beeldhouwwerk en toegepaste kunst van het Rijksmuseum, zijn inleiding te zien en horen geven tot de tentoonstelling de "Glorie van de Gouden eeuw" niettegenstaande, zoals hij zelf zei, het feit dat die tentoonstelling in hoge mate een schilderij tentoonstelling was. Dat was andermaal op slot Zuylen en zo veel leden kwamen daarheen dat de bovenzaal gebruikt moest worden. De tentoonstelling was buitengewoon de moeite van een bezoek waard en de lezing stelde de toehoorders in staat vooraf een keuze te maken waarnaar de aandacht speciaal uit zou moeten gaan.

Op de verjaardag van uw voorzitter werd in de Nonnerie te Maarssen de Jaarvergadering gehouden. Die 24e Mei werd, node, afscheid genomen van mevrouw M.A. Dukes-Greup als vice-voorzitter, en van mevrouw C.H. ter Laan-Dingemans als secretaris. Mevrouw Dukes had 25 jaar en mevrouw Ter Laan 15 jaar zitting in het bestuur. Mevrouw Dukes heeft het Genootschap een krachtige impuls gegeven bij haar aantreden hetgeen in die 25 jaar geleid heeft tot een verdriedubbeling van het ledental. Daarnaast schreef zij goede artikelen voor het jaarboekje en organiseerde zij interessante lezingen en excursies. Mevrouw Ter Laan – overigens steeds ondersteund door haar man – bracht het secretariaat op een hoger plan en was tevens zeer actief in het organiseren van lezingen en excursies. Het Genootschap mag zich gelukkig prijzen dat het zo lang van de kwaliteiten en de inzet van beide dames heeft mogen genieten. Beiden kregen een passend zilveren cadeau met inscriptie als blijk van waardering. Het bestuur ondervond een aanmerkelijk verjonging door het aantreden van mevrouw Margot Welle, die het secretariaat voor haar rekening neemt, en van Jürgen Wasser, die de flankerende activiteiten van die van de Vechtplassencommissie onder zijn hoede neemt. De menigte potentiële aanslagen op de schoonheid van de streek vraagt meer aandacht dan alleen de Vechtplassencommissie kan geven.

Zoals beloofd hield de heer C.G. Scheltema na de vergadering een met prachtige dia's opgeluisterde lezing over de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Hij had vanuit een vliegtuigje nog speciale opnamen in de omgeving van de Vecht gemaakt ten genoegen van onze leden.

Het zomerreces werd beëindigd door de excursie naar de "Los Honores" tentoonstelling te Mechelen op 30 September. Met 40 leden werd de bustocht daarheen aanvaard. 's Morgens werden de 9 wandtapijten van 5 x 9 meter bewonderd geholpen door een uitstekende toelichting per draagbare recorder.

Inderdaad waren zij de reis meer dan waard, niemand die dit had willen missen. Na de uitstekende en snelgeserveerde warme lunch werd het atelier bezocht waar de wandtapijten schoongemaakt en hersteld zijn. De goede toelichting maakte ook dit deel van de dag tot een leerzaam genoegen.

Ons lid de heer P.M. van der Laan was zo vriendelijk een lezing aan de hand van dia's en een videofilm over het "Scheurrakwrak" te geven over de oorsprong van het welvaren van Nederland aan het eind van de 16e eeuw. Dat welvaren leidde tot de Gouden Eeuw in de 17e eeuw. Hij deed dat op slot Zuylen in de gobelinzaal voor 75 leden op 17 October. Bijzonder was het gebruik voor de eerste maal van een apparaat dat een videobeeld direct op een scherm projecteert, een zgn "beamer". Het Genootschap mocht dat huren voor een vriendenprijs van de heer Gerritsen van het Breukelense ouderen-centrum Heycop waarvoor wij hem zeer erkentelijk zijn.

VreedeenHoff is een van de bekendste buitenplaatsen in den lande. Het was dan ook geen verrassing dat zich meer dan 90 toehoorders meldden voor de lezing door ons bestuurslid en bewoner van het buiten Anthony Lisman op 22 November op slot Zuylen. Zijn boek over VreedeenHoff vond na de vaak zeer geestige lezing gretig aftrek. Een aantal leden moest meegedeeld worden dat volgend jaar een herhaling zal plaats vinden daar de maximale capaciteit van de zaal overschreden dreigde te worden.

Het jaar werd afgesloten met een gezamenlijk bezoek aan de tentoonstelling "Het kinderportret in de Nederlanden 1500-1700" in het Frans Halsmuseum te Haarlem op 8 December. De inleiding vooraf bleek een goede greep. De inleidster deed het uitstekend met een voortreffelijk verhaal, dat de betekenis en ook de ontwikkeling van het genre zeer verhelderde.

De statutair nauw met het Genootschap verbonden Stichting Plaatsen aan de Vecht faciliteerde de uitgave in de door de Provincie Utrecht geïnitieerde reeks monumentenbeschrijvingen per gemeente van het deel over de gemeente Loenen. Het is het 26e deel dat verscheen en wel op Open Monumentendag 9 September. Merkwaardig genoeg schitteren de gemeentes Abcoude, Breukelen en Maarssen als laatste gemeentes in de provincie, door hun afwezigheid in dit gezelschap. Gaarne moedigen wij belangstellende bewoners van die gemeentes aan hun raadsleden op deze situatie te wijzen.

Hartelijk dank aan al die leden, die door hun trouwe aanwezigheid op lezingen en excursies duidelijk maken het werk van de evenementen-commissie op prijs te stellen.

De voorzitter

Loenen Februari 2001

Concept Staat van baten en lasten

Baten	1999	2000
Contributies	f14.897,50	f 15.705,00
Excursies en lezingen	5.006,00	15.251,03
Rente	1.402,26	1.378,59
Diversen	17,50	370,00
Verkoop jaarboekjes	100,00	40,00
Totaal	f 31.422,26	f32.744,62
Lasten		
Excursies, lezingen, receptie, jaarvergadering	f13.949,88	f16.623,71
Secretariaat & ledenadministratie	2.613,81	828,32
Jaarboek	11.433,20	9.706,45
Donaties (Utr.Molen, Vechtplascomm.)	1.879,50	715,00
Bibliotheek	416,35	552,02
Diversen	20,82	583,00
Saldo	1.108,70	3.736,12
Totaal	f31.422,26	f32.744,62
Tegoeden		
Postbank 513805	f 328,33	f 1.353,30
Fortisbank (evenementenkas)	2.187,18	2.026,84
Fortisbank 64.33.12.269	26.461,90	29.333,39
Totaal	f28.977,41	f32.713,53
Overig bezit		
Bibliotheek.	f 100.000	f100.000
Overig	7.000	7.000

Nigtevecht, Januari 2001

Penningmeester
drs E.F.L. Stubbé

Mededelingen

Het nieuwe Vechtboek: *Gezigten aan de Rivier de Vecht. Aquarellen en schilderijen door P.J. Lutgers/Lutgens* dat door de heren Lisman, Munnig Schmidt en Van der Wijck is vorm gegeven en door Canaletto/Visdruk samen met ons Genootschap wordt gepubliceerd is bijna gereed.

Van de volgende huizen en dorpen worden originele aquarellen en schilderijen opgenomen:

Der Hirtler in Doorn, Nieuwersluis, Vreedenoord en park 6x, Straatgevels in Almelo, Rio Verde, Korenmolen, Oostbroek in De Bilt, Rupelmonde 2x, Nijenrode 4x, Wildhoef in Haarlem, Sterreschans 5x, Oudaen 3x, Vrederust in Baambrugge, Hunthum 6x, Slangevecht, Oude kerk in Baambrugge, Over Holland 5x, Vrede en Rust, Middelveert, Vijverhof 2x, Buurtje naast Vrede en Rust Slot Loenersloot 3x, Weerestein, Vecht en Rhijn, Herberg 't Swaantje, Vl. Kraaisluis Breukelen 4x, Oliphant, Nigtevecht, Hoffwerk 4x, Cromwijck Maarssen 3x, Kerk Nederhorst, Boomoord, Gansenhoef 2x, Kasteel Nederhorst, Vegtvluit 3x, Zwarte Varken, Vreeland uit 't noorden 2x, Nieuw Hoogerlust, Vreedenhoef, Vreeland uit 't zuiden, Vechtstroom koepel 2x, Bagatelle, Slotzicht in Vreeland 2x, Groenevecht, Goudestein, Slotzicht met koetshuis, Queekhoven + park 8x, Hertveld, Koepelhuis Slotzicht, Vegt en Hoff 2x, Maarssen, Glasovens Oud Over 2x, Kortrijker molen, Raadhoven 2x, Kerk te Loenen 2x, Kerkvaart in Breukelen, Huis ter Meer 3x, Dorpsstraat Loenen 2x, Kerk en pastorie in Breukelen, Hazenburg 2x, Kerk en Nieuwstraat in Breukelen 2x, Kerk in Maarssen 5x, Rustlust (Lutgers' huis) 2x, Staatenwapen 2x, Oud Zuilen, Vegtlust in Loenen 2x, Keizerrijk en Danne, Slot Zuylen, Loenen uit 't zuiden, Gunterstein en park 10x, Werf op Mijndense Dijk, Boom en Bosch 3x, Nieuwerhoek in Loenen 2x, Boomrijk, VredenHoff, Grigia 2x.

Leden van Niftarlake kunnen het boek bij voorinschrijving bestellen door f95,- over te maken op rekening 65.74.11.698 t.n.v. St. Plaatsen a/d Vecht te Loenen. De winkelprijs wordt f110,-. Na verschijning zullen bestellers bericht krijgen. Het kan dan op verschillende adressen afgehaald worden of toegezonden worden na betaling van de portokosten.

Monumentenboek Loenen

Dit in September 2000 uitgekomen werk vat in 512 bladzijden de geschiedenis samen van Loenen en omgeving met beschrijvingen van 350 monumentale panden en objecten in de gemeente Loenen. Alle panden zijn afgebeeld met een scherpe foto. Stichting Plaatsen aan de Vecht, statutair met het Genootschap verbonden, heeft het boek voorgefinancierd samen met de sponsors om het uitgegeven te krijgen. Leden van Niftarlake kunnen het boek bestellen door f52,50 over te maken op rek.nr 65.74.11.698 ten name van de Stichting Plaatsen a/d Vecht te Loenen. Het wordt U dan toegestuurd.

VreedenHoff

Ons bestuurslid A.J.A.M. Lisman schreef een boek over die buitenplaats en gaf het uit. Stichting Plaatsen aan de Vecht verkoopt het boek voor hem en leden van het Genootschap kunnen het bestellen door f60,- over te maken op rek.nr 65.74.11.698 t.n.v. de Stichting Plaatsen a/d Vecht te Loenen en kunnen het dan afhalen op Rijksweg 78 te Loenen cq het toegestuurd krijgen à f11,-. Niet leden betalen f70,- cq f81,-.

Boek Plaatsen aan de Vecht en de Angstel

De uitgever heeft van de vierde druk van dit plaatwerk met tekeningen van alle nog bestaande buitenplaatsen aan Vecht en Angstel een herdruk gemaakt. Het kan bij stichting Plaatsen aan de Vecht besteld worden door overmaking van f80,- op rek.nr. 65.74.11.698 tnv de stichting te Loenen.

Toesturen kost f12,- extra.

Archief Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht

Het Hoogheemraadschap meldt, dat hun archief in te zien is bij het Streekarchief Gooi en Vechtstreek Oude Enghweg 23 te Hilversum, open van 13-17 uur en op afspraak vanaf 09.30. Telefoon 035-6292646 en 6292170. De archivaris is mevrouw C.M. Abrahamse.

Op het kantoor van AGV Larenseweg 30 te Hilversum, tel. 035-6477751 kan archivaris drs J. Blom inzage geven in bestemmingsplannen, kaarten, tekeningen, afbeeldingen, foto's, boeken en tijdschriften tijdens kantooruren.

In het verschieft ligt concentratie van beide archieven in het nieuwe kantoorgebouw van AGV in Amsterdam. Dat duurt nog enige jaren.

Plafondstuk huis Doornburg te Maarssen

Een van onze leden maakte ons attent op een artikel in het tijdschrift *Stad en Lande** waarin de geschiedenis van zijn voorvaderlijk huis aan de Nieuwweg te Groningen uit de doeken wordt gedaan.

Het huis is in 1920 gesloopt waarbij de plafondschildering (afb. 1) uit de mooie voorkamer met de schouwpartij (afb. 2) uit die kamer en de zandstenen deuroplijsting (afb. 3) met de voordeur zorgvuldig werden behouden. De toenmalige eigenaar van huis Doornburg te Maarssen J.P. van Voorst van Beest kocht die elementen en gebruikte die om zijn huis mee te verfraaien.

De plafondschildering is gedateerd 1722 en gesigneerd door Jan Abel Wassenbergh, die daarvoor een gravure van Daniël Marot tot voorbeeld nam uit een van diens "livres". Het stelt de, naakte, goden Mars en Venus voor. Mars houdt

Afb. 1. Plafondstuk in de grote zaal van huis Doornburg te Maarssen door Jan Abel Wassenbergh, met de goden Mars en Venus. (Foto: J.B.H. de Haan)

Afb. 2. De met verguld rococo snijwerk versierde schouwboezem met daarin het schoorsteenstuk van de hand van Jan Abel Wassenbergh. Het toont de met een stedenkroon getooide godin van de aarde, Cybele, met haar leeuw en een putto met vleugeltjes, die een korf met de vruchten der aarde uitstort. (Huis Doornburg te Maarssen. Foto J.B.H. de Haan)

in zijn rechter hand een schelp, attribuut van de liefdesgodin Venus. Links van Mars is Amor in de wolken te ontwaren

In de rechter benedenhoek slaapt Venus' echtgenoot Vulcanus terwijl Mercurius, boodschapper der goden bovenin wegvliegt om de andere goden van het aanstaande overspel kond te doen. Het rechthoekige plafondstuk is gevat in een profiellijst met daaromheen 8 beschilderde vakken alle eveneens omkaderd door profiellijstwerk. Op deze vakken zijn de attributen van Mars geschilderd, zoals fakkels, pijlenbundels en een pijlenkoker met boog, omgeven door weelderig lofwerk De overgang van het plafond naar de wanden wordt gevormd door een kooflijst. Aan de vier zijden zijn daarop in het midden spelende putti geschilderd in trompe l'oeil als witjes. Aan weerszijden daarvan dragen de panelen medaillons met antieke portret-koppen omgeven door trompe l'oeil houtsnijwerk. In de vier hoeken van het plafond zijn binnen kwartronde lijsten gesneden puttokopjes aangebracht.

De schouwpartij bevat een schilderij, dat eveneens van de hand van Wassenbergh is en dat de godin der aarde, Cybèle, uitbeeldt met aan haar voeten een gevleugelde

Afb. 3. Toegangspartij in zandsteen in Lodewijk XIV-stijl met de deur uit ca. 1760 met rocailleversiering. (Foto auteur)

putto, die een korf met de vruchten der aarde uitstort. Aan haar linker zijde staat haar attribuut : een leeuw. Het rocaillewerk er omheen dateert uit ca. 1760.

De uit Oberkirchener zandsteen vervaardigde ingangspartij van het huis is bijzonder vanwege het grote ronde raam, dat als bovenlicht fungeert. Die dateert uit de bouwtijd, 1721, van het Groningse huis en is in een elegante Lodewijk XIV stijl gehakt. De deur dateert uit ca. 1760 toen die met uitbundige rococomotieven werd gedecoreerd.

Met dank aan Jhr mr F.O.J. Sickinghe voor zijn vriendelijke mededeling.

E. Munnig Schmidt

Loenen 2001

Noot

- * *Stad en Lande, cultuurhistorisch tijdschrift voor Groningen*, jaarg. 9, nr 4, blz. 10 t/m 16 4e kw. 2000. In het tijdschrift *Buiten* van 10 Januari 1925 werd een fotoreportage van het huis Doornburg opgenomen waarop genoemde elementen figureren. In het blad *Origine* van Februari 2001 staat op blz. 22-27 van de hand van Jan Horstink een stuk over Doornburgh met recente foto's.

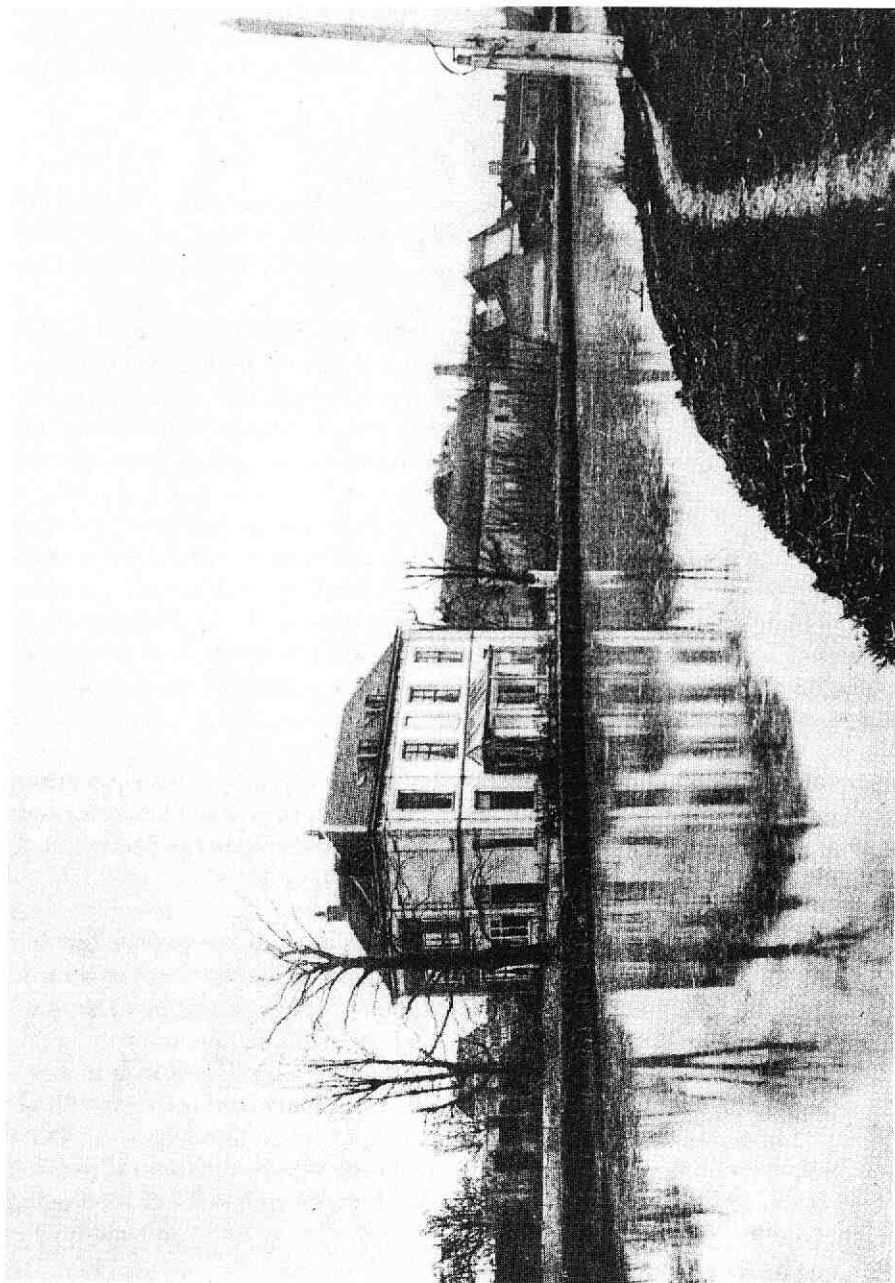
Daelwijck, Daelwijk, Daalwijck of Daalwijk?

In de Utrechtse wijk Zuilen, aan de Burgemeester Norbruislaan 17, staat het negentiende-eeuwse Buitenhuis Daalwijk aan de westzijde van de Vecht. Dit in classicistische stijl opgetrokken huis dateert van ca. 1830,¹ waarbij na 1870 enkele aanbouwen gerealiseerd zijn.

Het hoofdgebouw (afb. 1) heeft twee bouwlagen met een rondgaand schilddak en staat evenwijdig aan de Vecht. De lange gevel aan de Vecht is vijf traveeën breed, waarvan de tweede, derde en vierde travee een risaliet vormen. De korte gevel is 3 traveeën breed met op de verdieping meerdere blindnissen. De scheiding tussen de bouwlagen wordt gevormd door een geprofileerde gevellijst. De gevels worden beëindigd door een gecorniste kroonlijst met verdiept liggende velden in het fries. Op de hoeken van de gepleisterde gevels bevinden zich pilasters. De ingang bevindt zich aan de rechterkant in het oudste gedeelte van het huis. Het buitenhuis is van architectuurhistorisch belang als voorbeeld van neoclassicisme en van historisch belang door de rol die Daalwijk in de geschiedenis van Zuilen heeft gespeeld. Dit voormalige gemeentehuis van de Gemeente Zuilen is in 1986 opgenomen op de gemeentelijke monumentenlijst van de stad Utrecht.²

Het terrein is toegankelijk door middel van een moderne toegangspoort van 1912 waarin een fraaie steen met de naam Daelwijck is gemetseld. Het lofwerk op de steen is vroeg zeventiende-eeuws. De poort heeft lange tijd ook de functie gehad van brug. In de jaren zestig is de sloot gedempt.

Via een oprijlaan, met aan de rechterzijde kastanjes en aan weerszijden een verwaarloosde tuin, komt men bij het buitenhuis dat links achter op het terrein, op enkele meters afstand van de Vecht, ligt. Omdat Daalwijk in gebruik geweest is als gemeentehuis zijn er in de tuin enkele minder fraaie bijgebouwen gerealiseerd waardoor het geheel een rommelige indruk maakt. Het huis is in gebruik als hotel en restaurant. De voormalige raadszaal is nog in gebruik als trouwzaal. De exploitatie hiervan ligt in handen van de hoteleigenaar. Door vele interne verbouwingen zijn vrijwel alle originele details verdwenen, met uitzondering van die in de raadszaal. In de tuin bevindt zich ook een voormalig koetshuis dat in het begin van de twintigste eeuw is voorzien van twee verdiepingen en thans als woonhuis in gebruik is.

Afb. 1: Daalwijk in gebruik als borstefabriek, rond 1912. Let op de rolpaal rechts voor de jaagschuit. (collectie de Heer R. Plomp)

Er leven plannen om het linkergedeelte van de tuin op te delen in een zestal percelen waar vrijstaande huizen in de hogere prijsklasse gerealiseerd zouden kunnen worden. Hiermee zou weer een stukje groen in de daarmee toch al zo karig bedeelde wijk Zuilen verdwijnen en het buitenhuis Daalwijk verder ingeklemd worden door moderne bebouwing. Terecht dat een aantal omwonenden hiertegen in actie gekomen is. Met Oudheidkundig Genootschap 'Niftarlake' werd contact gezocht of wij beschikten over historische gegevens van Daalwijk. Dit vormde de aanleiding tot deze publicatie.

Geschiedenis

Eerste onderzoeken leken niet veel aanknopingspunten op te leveren. Daalwijk³ was een buurtschap, naast het buurtschap Vijfhuizen gelegen op de Zwezereng. Het heeft, voor zover wij kunnen nagaan, altijd een band gehad met een pannenfabriek, totdat in 1912 de pannenfabriek werd omgebouwd tot een borstelfabriek. Uit de bestudering van de kadastrale aktes⁴ valt af te leiden dat het buitenhuis na 1832 moet zijn gerealiseerd. Er zijn wel eerdere verwijzingen naar Daalwijk, maar niets wijst er op dat er voor die tijd een buitenhuis van dergelijke omvang heeft gestaan.

Daalwijk Maarssen

Toch is de naam Daalwijk, of althans de fonetische vorm daarvan niet onbekend aan de Vecht. In verschillende publicaties wordt melding gemaakt van een buitenplaats Daelwijk, gelegen te Maarsseveen. Deze buitenplaats lag, vanaf de Vecht gezien, rechts naast het oude Rechthuis van Maarsseveen, het "Zwarte Varken". Dit lag op zijn beurt rechts van het nog bestaande Geesbergen. Daelwijk lag naast de trekvaart welke naar de voormalige turfafgravingsgebieden voert, en aan de Diependaalse Dijk. Dit geeft een logische verklaring voor de naam⁵. Op een tekening van omstreeks 1650⁶ ontbreekt Daelwijk. Op die plaats staan dan nog een boerderij en een kalkoven. Op een kaart van Nieuw Maarsseveen uit ongeveer 1665 wordt de Plaats Daelwijk aangegeven. In het archief Huydekoper⁷ wordt melding gemaakt van het verbranden van Daelwijk in 1673. Kennelijk vindt herbouw plaats, want in de 'Zegepraalende Vecht' van 1719 is op afbeelding 17 Daelwijk terug te vinden. Van Luttervelt⁸ beschrijft Daelwijk als gebouwd in de vorm van een hofstede met een verdieping en in het midden een hoger opgetrokken gedeelte, afgesloten door een driehoekige timpaan. Het is voorzien van een wolfsdak, op stedelijke wijze be kroond door twee schoorstenen. De ingang was waarschijnlijk terzijde aangebracht. De hofstede had een ondiepe bouw: op de afbeelding van Stoopendaal (afb. 2) vertoont de zijgevel de breedte van slechts 1 raam. Aan de achterzijde was een dienstvleugel gebouwd. In de periode 1721 tot 1724 is Daelwijk in han-

Abbeelding 2: Daelwijk te Maarseeven. (Uit de Zegenpraalende Vecht)

den van de familie Poth. Deze periode kende echter ieder jaar een nieuw familielid als eigenaar:⁹ in 1721 Adriaan van der Poth, in 1722 zijn weduwe, in 1723 de erfgenamen van Adriaan van der Pot, die op de buitenplaats Petershagen woonden, en in 1724 Juffrouw Visser, weduwe van Hendrik Visser. Petershagen lag aan de andere kant van de Diependaalse Dijk, ter hoogte van Goudestein, ongeveer in het midden van de huidige Klokjeslaan.

Op 15 november 1782 verkoopt¹⁰ D. Pinnedo da Silva de plaats Daelwijk inclusief landerijen en bijgebouwen aan Abraham van Isaak Marcado. In 1788 komt Daelwijk op een lijst van leegstaande gebouwen voor. Uit de identiteitsverklaring¹¹ van Jan Bolle Smits, blijkt dat hij in 1812 nog als tuinman op Daelwijk werkte. Op de lijst van uitzettingen der dorpslasten¹² vinden we dat Daelwijk in 1816 moet zijn gesloopt.

Hiermee houdt de historie van het Maarseevense Daelwijk op.

Daalwijk te Zuilen

Wij waren echter geïntrigeerd door de aanwezigheid van de oude gevelsteen in de toegangspoort van het Zuilense Daalwijk. Op het terrein bevinden zich nog meer zaken die vraagtekens oproepen. Zo staat er een zonnewijzer op een oude hardstenen sokkel. Deze wordt gedateerd in de zeventiende eeuw. Op de noordelijke erfgrens staat een oude bakstenen muur in Utrechts Vechtformaat. Heeft er dan toch eerder een buitenplaats gestaan in Zuilen met de naam Daalwijk, of zijn oude bouwmaterialen van Daalwijk Maarsseveen gebruikt in Zuilen?

Er bleek meer te vinden over het Zuilense Daalwijk dan eerst gedacht.

De ons oudst bekende gegevens over Daalwijk stammen uit 1657. In het bevolkingsregister¹³ wordt ene Aelbert Chistiaens Vermaeck genoemd, gehuwd met Japichje Joosten op 24 januari 1657, van beroep pannembakker op Vijfhuizen en wonende op Daalwijk. Zijn eerste zoon Christiaan werd gedoopt op 9 maart 1657. Op 25 september 1687 huwt William van der Sturck, Kapitein van een compagnie voetknechten, Maria Barta Teeckman, dochter van Johannes Teeckman en Barta van Steenbergen. Hij woonde op Daalwijk en was eigenaar van de tichelarij aldaar. Dit huwelijk vond plaats in de Engelse kerk te Utrecht. Deze familienaam Teeckman vinden we terug. Op 14 mei 1682 wordt mr. Willem Teeckman eigenaar van een tichelarij gelegen aan de westzijde van de Vecht. Hij neemt dit eigendom over van Barta van Steenbergen, weduwe van Johannes Teeckman, welke laatste het tijdens zijn leven op 10 augustus 1660 van Quirinus van Reede en van het Capittel van St. Jan had overgenomen. William wordt beschreven als zoon van Willem Claes Egberts. Deze Willem maakte zijn dienst Rijkgen Frans zwanger en op 10 mei 1663 werd hun dochter Anna in de Buurkerk gedoopt. Al enkele maanden eerder in februari had Willem in Utrecht een testament gemaakt, vanwege zijn voornemen naar het buitenland te vertrekken. Hiervoor diende de affaire met de dienst geregeld te worden. Dit werd gedaan door de voogden Orma, Van Steenbergen en Teeckman. Het Gerecht deed in 1666 uitspraak hierover. De vergoeding bedroeg *f*460,— in eens en *f*100,— per jaar voor het kind. Beide partijen waren ontevreden hiermee en gingen in beroep. De afloop ervan is onbekend. Het is duidelijk dat Willem geen onvermogen man was, gezien de hoogte van de regeling. Over Willem van der Sturck vinden we verder niets meer terug in de Utrechtse archieven na 1663. In september 1686 verschijnt dan zijn zoon William ten tonele. In 1690 bestond Daalwijk uit een hofstede met een panoven aan de overzijde van de Vecht. De archieven geven prijs dat op 9 oktober 1730 Daalwijk bestond uit:

Een huis, erf en tichelarij, loods en ovens staande en gelegen ten westen van de Vecht aan de Daalsche dijk recht tegenover de steenoven op Vijfhuizen. Eigenaar Willem van Dijk, waarde f2000,-.

11 augustus 1738: een zeker huis met pannenbakkerijen en drie huisjes aan de Dijk met weiland erachter, groot 8 morgen. Tevens behoorde daarbij de Herberg de Moriaan, waar weer 6 morgen Weiland achter lag.

Over deze herberg de Moriaan is een hypothese te ontwikkelen. Waarom zou deze naam in dit gebied optreden? Het verhaal gaat dat William van der Sturck een slavenhandelaar was. Wellicht had hij zwart personeel, waardoor de Herberg van deze naam werd voorzien. Uit de bevolkingsregisters blijkt dat hij een zoon verloor die in dienst van de VOC, aan boord van de 'Castor en Pollux', tussen Colombo en Batavia stierf. Zijn beroep was Compagniekapitein. Slavenhandel was in die tijd niet ongebruikelijk.

7 mei 1743 wordt Juffrouw Jacoba Wilhelmina van der Sturck eigenaar voor f3200. Zij is waarschijnlijk kleindochter van William. Daalwijk bestond toen uit een huis met pannenbakkerij, drie huisjes en 8 morgen grond.

Op 10 maart 1785 verkocht de weduwe van Cornelis Gerardus Verkerk de pannenbakkerij aan Pieter van Dijk. Het goed was belast met een hypotheek van f4000,-. Pieter van Dijk bezat vermoedelijk een andere pannenbakkerij in Zuilen, want hij staat eerder als pannenbakker te boek in de lijst van Consumptiegelden van Zuilen. Toen hij Daalwijk in handen kreeg, moet hij al op gevorderde leeftijd zijn geweest. Misschien is dat de reden dat hij op 26 augustus 1786 Daalwijk verkocht aan Jan Janse Plomp, gedoopt te Woerden op 21 september 1760. In de akte wordt melding gemaakt van "een zeker huis, erven en grond genaamd Daalwijk met deszelfs pan- en tichelovens en loodsen, staande en gelegen onder het gerecht van Zuilen en Zwesereng, tussen de Vecht en de Daalse weg, belendend ten zuiden door de heer advocaat van Nes en ten noorden door de Heer van Zuijlen." Bij het bedrijf behoorden nog 3 daghuurdersoningen met erf en panwerk en gelegen achter de pannenbakkerij over de Daalse weg met 3 voeten opstal daarachter. Verkoopprijs 7000 gulden, exclusief kosten. Voor 2000 gulden neemt hij inventaris, gereedschappen en materialen over. Vermoedelijk is de steenoven op Vijfhuizen bij Daalwijk gevoegd.

Dakpanfabrieken in de Vechtstreek

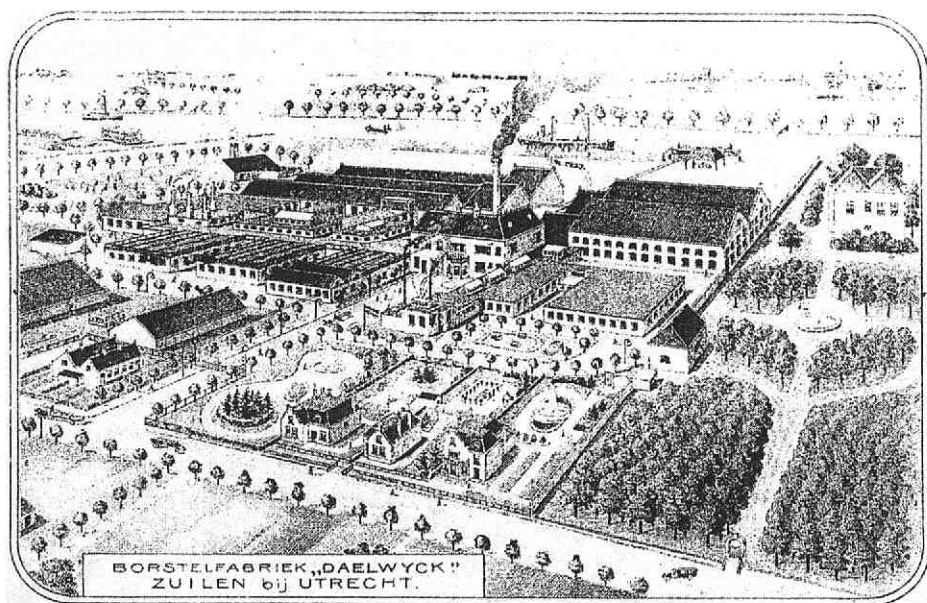
Vanaf 1400 zijn er pannen- en steenbakkerijen te vinden langs de Vecht¹⁴. Er wordt aangenomen dat een van de eerste steenovens bij het Cisterciënzerklooster Mariëndaal lag, dat uit de 13^e eeuw dateert en dicht bij het huidige Daalwijk stond. Het is bekend dat de Cisterciënzernonnen al heel vroeg zeer

bedreven waren in de fabricage van grofkeramiek. In de 17^e eeuw neemt de steenindustrie een enorme vlucht omdat er steeds meer in steen wordt gebouwd. In veel steden en dorpen mocht vanwege de vele branden alleen nog maar met steen worden gebouwd. Ook de Heer van Zuilen¹⁵ stichtte in 1621 zijn eigen Zuilense steenoven. Er volgden meer stichtingen van bakkerijen¹⁶ van tegels, stenen en pannen, die regelmatig van eigenaar veranderden. Veel van de families hadden banden met Woerden en Jutphaas¹⁷, waar de uitoefening van het beroep op hoog niveau stond. Door de teruglopende economie rond Woerden verplaatsten de bedrijfsactiviteiten zich richting Vechtstreek. In 1859 waren er in Zuilen drie steenbakkerijen en vier pan- en tegelbakkers waar samen 127 arbeiders werkten¹⁸. De familie Plomp was de grootste werkgever in zowel 1865 met 29 arbeiders als in 1882 met 49 arbeiders.

De familie Plomp is een bekende naam, die in de jaren die volgden een belangrijke rol in de Zuilense gemeenschap zou spelen. In 1821 na de dood van Jan Janse Plomp nam zijn zoon Jan de pannenbakkerij over. Hij breidt de bedrijfsactiviteiten uit door aankoop van de hofstede van Alendorp met 40 morgen land, die hij voor kleiwinning aanwendde. In 1847 verkreeg hij een concessie tot oprichting van een steenfabriek, als uitbreiding van de pannenbakkerij Daalwijk. In deze periode is ook het huidige Daalwijk gebouwd. Wanneer Jan op 22 november 1855 overlijdt wordt het bedrijf voortgezet door Jan Cornelis Plomp geboren in 1824. Hij was tevens Burgemeester van Zuilen.

Jan Cornelis vermeerderde het familievermogen aanzienlijk. Hij is verantwoordelijk voor de vergroting van Daalwijk, die rond 1870 werd doorgevoerd. Bij zijn dood in 1888 omvatte de huwelijksgemeenschap Plomp-Revelman een waarde van rond f366.000,-, met een aanzienlijke portefeuille onroerend goed in Zuilen, Vleuten en Breukelen. Na verdeling en onder aftrek van verplichtingen bleef f235.000,- over. Dit maakte het echtpaar zelfs tot één van de 4000 rijkste Nederlanders. Nederland telde toen ca. 4.5 miljoen inwoners. De volgende generatie in het bedrijf, Carel Plomp, was ook burgemeester. Er volgden nog verscheidene generaties Plomp totdat zowel steen- als pannenbakkerij in 1912 werden opgeheven. De familie Plomp bewoonde tal van bekende buitenplaatsen langs de Vecht. Niet alleen Daalwijk te Zuilen, maar ook Rust en Vree, Klein-Zuilenburg en Groot-Zuilenburg. In Breukelen Vecht en Rhijn en in Maarssen Richmond en Leeuw en Vecht.

Na eeuwen van grootschalige kleiwinning van de Vechoevers was de kleivoorraad in de Vechtstreek en het plassengebied zo goed als uitgeput en moest de grondstof elders worden gewonnen. De productie werd dus steeds duurder doordat er steeds geschikte stukken land moesten worden aangekocht in ver-

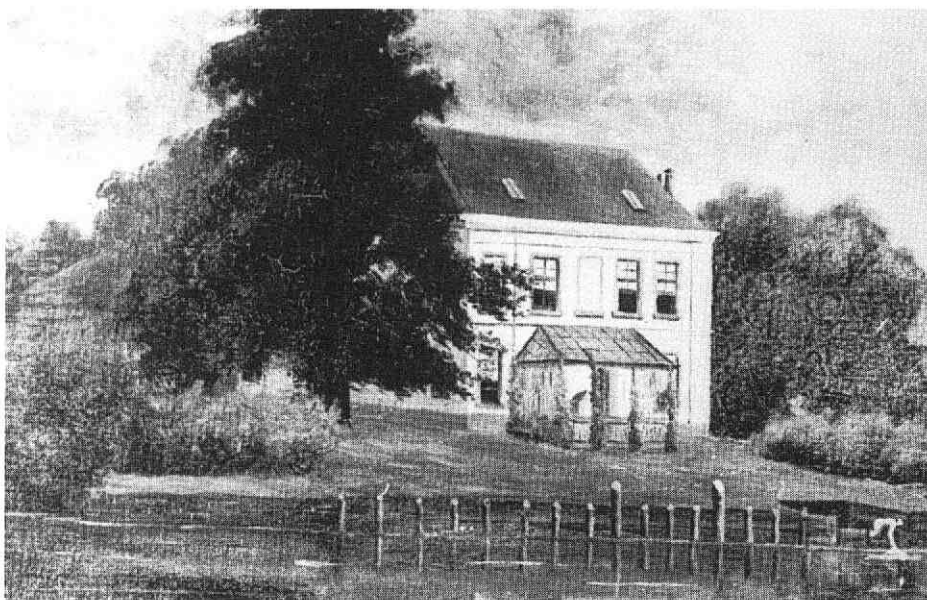
Afbeelding 3: Briefpapier van de Borstelfabriek Jonker. Rechts zijn Daalwijk en het koetshuis zichtbaar. (Collectie W. van Scharenburg)

der gelegen gebieden vanwaar de grondstof weer moest worden vervoerd naar locaties in de Vechtstreek. Daarnaast was in de jaren 1890 de steenindustrie in het Waalgebied enorm in opkomst met de goedkopere Waalsteen. Deze concurrentie kon de steenindustrie in de Vechtstreek niet aan en de een na de ander verdween uit het Vechtbeeld. Zo ook is in 1910 de pannebakkerij van Daalwijk te Zuilen komen stil te liggen.

Aan de rechter- en voorzijde van de tuin lag een sloot die ook om het hele fabrieksterrein liep. In deze zogenaamde Vletsloot was een gecarbolineumd botenhuis, waarin 's nachts de vletschuiten, benodigd voor het vervoeren van de klei, werden gelegd. Om in de tuin van Daalwijk te komen moest men over de huidige brug met poort, die in 1912 is gebouwd, gaan.

Borstelfabriek Daalwijk

Omstreeks 1910 kwam de grond en de gebouwen (inclusief Daalwijk) in handen van Jacob Gerritszoon Jonker, borstelfabrikant uit Amsterdam. Hij en commanditair venoot Willem Pieter Maclaine Pont bezaten reeds een borstelfabriek in Amsterdam op de Nieuwendijk 110. Het plan was een grootschalige

Afbeelding 4: Huis Daalwijk ca. 1900 naar anoniem schilderij. (Collectie de Heer R. Plomp)

fabriek neer te zetten waar de borstels van het bewerken van de haren tot de steel werden gefabriceerd en de arbeiders en kader in de nabije omgeving konden wonen. In 1912 werd met de realisatie begonnen.

Jonker zelf ging op Daalwijk wonen en de tuin werd net als het fabrieksterrein grondig aangepakt (afb. 3).

Zo werd in het linker gedeelte van de tuin een koetshuis¹⁹ gebouwd. Of er al eerder een koetshuis heeft gestaan is niet duidelijk. In het koetshuis was plaats voor twee paarden en een klein rijtuig. Leuk gegeven is dat meneer Jonker een van de eerste Zuilenaren was die een automobiel als vervoermiddel had met chauffeur. Het koetshuis werd dus al enkele jaren na de bouw voorzien van twee etages om ook de chauffeur en zijn gezin woonruimte te verschaffen.

Aan de Vechoever links van de ingang van het huis is een bakstenen trap gebouwd waar boten kunnen aanleggen. Op een schilderij van huize Daalwijk van een onbekende schilder (afb. 4) met onbekende datering, staat deze trap afgebeeld als wasplaats. Wanneer deze aanlegplaats is gebouwd is niet bekend. De bakstenen die hiervoor zijn gebruikt, dragen het stempel "W" en zijn vermoede-

delijk afkomstig van de steenbakkerij van Wolter Weener die gevestigd was in het dorp Zuilen.

Waarschijnlijk is in 1912 ook de erfafscheiding aan de linkerzijde van de tuin gebouwd en is die gedeeltelijk opgetrokken uit oude hergebruikte stenen. De fundering is van een andere soort baksteen²⁰ dan de grof geknede baksteen²¹. De grofheid van de steen doet vermoeden dat de klei niet machinaal is gekneed voordat deze gevormd werd. Niet duidelijk is waar deze grof geknede stenen oorspronkelijk vandaan komen en waarvoor ze gebruikt zijn. Misschien dateren ze wel van omstreeks 1840 toen een gedeelte van het huidige huis werd gebouwd: het zijn dezelfde stenen. In de muur zit een spouw die wordt afgedekt met dakpannen²² vastgezet in specie. De muur verkeert in slechte staat. In de loop van de tijd zijn er stukken tussenuit gevallen en gerepareerd.

Zeker is dat de huidige brug met de poort gebouwd is in 1912.²³ De steen die is toegepast is van hetzelfde formaat en kleur als de grijsbruine stenen in de muurfundering. In de jaren zestig is de sloot gedempt en alleen het bovenstuk van de brug met de boogpoort is zichtbaar.

Een groot raadsel is de naamsteen (afb. 5), die in beschadigde staat in de poort is gemetseld. Kenners geven eensluidend aan dat de steen 17e-eeuws is. De schrijfwijze en het lettertype is die van de 17^e en 18^e eeuw. De kopjes tussen de krullen duiden waarschijnlijk op het dubbelgezicht van Janus, de Romeinse God van de doorgangen, de God van het begin. Hij was beschermer van alle doorgangen en in het bijzonder de boog. Op verschillende wijzen wordt hij weergegeven, zo ook als de alziendheid der zon. Het teken symboliseerde reiniging. Iedereen die door de Januspoort kwam werd gereinigd.

Nadere bestudering van de steen door de heer Lisman wees uit dat de "Y" van Daelwyck achterwege is gelaten en dat, zoals u op de afbeelding ziet, er een Romeinse II is gebruikt. Mogen we dan veronderstellen dat deze steen afkomstig is van het tweede Daelwijk te Maarseveen, dat opgebouwd werd na de brand in 1673?

De Borstelfabriek Gebroeders Jonker, met het predicaat van Hofleverancier, deed het goed in de borstelbranche. Menig concurrent heeft de jaren dertig namelijk niet overleefd.

Op 2 augustus 1929 kwam Ir Hendrik Rusting in dienst van de borstelfabriek. Hij mag misschien wel de uitvinder genoemd worden van de zogenaamde Monobloc kwast. Hij paste het bakelietprocédé van Baekeland toe in de borstelfabricage. En met groot succes. Het bakeliet en een ring hielden de haren stevig vast. Om uitdroging te voorkomen, wat de oorzaak zou kunnen zijn van het los-

Afbeelding 5: De gevelsteen in de Toegangspoort tot Daalwijk.

laten van de haren, werd tussen de ring en de steel wat zand gedaan. Dit, en een goede keuze en deskundige bewerking van de varkensharen, zorgde ervoor dat deze naam tot op heden bestaat en volgens vakmensen nog steeds de Rolls Royce is onder de kwasten. Monobloc is vanwege de kwaliteit een begrip geworden.

De heer Jonker verhuisde op 17 januari 1930 (inmiddels 71 jaar) naar Breukeken en ging op "Vecht en Rhijn" wonen. Daalwijk was inmiddels verkocht aan de gemeente Zuilen. De borstelfabriek is tot 1955 in Zuilen in bedrijf geweest en werd op 29 oktober van dat jaar verplaatst naar de Haarweg 16 te Maarsbergen. Vanaf 1930 is het voor het eerst dat het buitenhuis Daalwijk geen raakvlak meer heeft met industriële activiteiten.

De Borstelfabriek bestaat overigens nog steeds en is gevestigd te Kerkrade onder de naam Gumca.

In 1930 kreeg Daalwijk de functie van gemeentehuis. Dit heeft misschien wel de meeste consequenties gehad voor het huis. In zeer korte tijd werd in de tuin en aan het huis het nodige gebouwd. Bijvoorbeeld, het lage rechthoekige gebouwtje direct links achter de poort, dateert uit die tijd. Hierin zijn verschillende gemeentelijke diensten gehuisvest geweest, zoals de sociale dienst van de gemeente Zuilen, politie en een milieu-educatieve afdeling van de gemeente Utrecht. Daalwijk werd van binnen grondig aangepast aan de eisen die een mo-

dern kantoor stelden. Weinig details zijn er overgebleven. Vermeldenswaard is de voormalige raadszaal waar huwelijksvoltrekkingen plaatsvinden. Deze is nog volledig intact en ingericht zoals in de jaren dertig. Daalwijk genoot een hoge populariteit als trouwlocatie: er zijn meer huwelijken afgesloten dan in het Stadhuis van Utrecht.

In de tuin werden betonnen schuttingen geplaatst om het voormalig koetshuis met een stuk tuin, dat nog steeds eigendom was van de borstelfabriek, af te scheiden. Op 1 januari 1954 is de gemeente Zuilen geannexeerd door Utrecht en verloor Daalwijk zijn functie van gemeentehuis. De gemeenschap van Zuilen heeft zich hevig verzet tegen de annexatie. Bij wijze van experiment werd er een gemeenschapsraad ingesteld met adviserende bevoegdheden. Het verhaal gaat dat in 1970 het Gemeentebestuur, onder Burgemeester de Ranitz, door de moeizame annexatie en de rol van de Zuilense gemeenschapsraad, zich buitengewoon heeft ingezet om bij wijze van symbolische daad het nieuw te bouwen complex van begraafplaats en crematorium in Overvecht, Daelwijk te noemen.

De afdeling Bescherming Bevolking deed eind jaren vijftig zijn intrede in Daalwijk en het huis werd wederom aangepast aan de maatstaven voor deze functie. Het ergste voor het uiterlijk van het huis is geweest dat er jaren lang twee enorme sirenes op het dak stonden om de Zuilense bevolking te kunnen waarschuwen in tijden van oorlog en rampen.

Omstreeks 1980 raakte het gebouw op de trouwfunctie na buiten gebruik. In 1985 nam een beveiligingsbedrijf er zijn intrek en in 1996 vestigde zich het hotel "Het Vechtse Park" in het pand. De naam "Daelwijk" mag niet meer gebruikt worden omdat de begraafplaats deze naam voert. Sinds 2000 is er aan het hotel een restaurant verbonden.

Daalwijk Zuilen heeft een rijke historie, die wij bijna geheel hebben kunnen natrekken. Echter door de nabijheid van de oudste steenbakkerijen aan de Vecht bestaat het gerechtvaardigde vermoeden dat Daalwijk ook voor 1660 een rol heeft gespeeld. In het project "Verbetering Vechtoevers" wordt ervoor gepleit het rechter, zuidelijke, deel van de tuin van Daalwijk in de ecologische hoofdstructuur, vanaf de Marnixbrug tot aan Daalwijk, op te nemen. Het voornemen om in het linker deel nieuwbouw te realiseren dient heroverwogen te worden ten gunste van herstel van het gehele park rond Daalwijk. Dat zal voor de hele wijk daaromheen een weldaad zijn.

Maarsse/ Utrecht, Februari 2001

J. Wasser, G.J. Esser

Noten

1. Inventarisatie Commissie aktuele ontwikkeling Vereniging Oud Utrecht, januari 2001.
2. Register gemeentelijke monumenten gemeente Utrecht, 31-12-1986, kadastraal sectie B 03487.
3. *Aardrijkskundig woordenboek van Nederland* door K. ter Laan uit 1947.
4. Utrecht in 1832, Grondgebruik en eigendom, Tekst, Utrecht, Catharijne, Lauwerrecht, Tolsteeg, Utrecht en Zuilen, *Kadastrale atlas provincie Utrecht* 6, Van de Werkgroep Kadastrale Atlas Provincie Utrecht, Het Utrechts Archief 2000.
5. Wijk: sloot in polder die het water naar een molen voert of een zijtak van hoofdvaart gegraven voor de afvoer van turf of afwatering van de grond, *Het Nederlands woordenboek*, AND BV 1995.
6. Gravures o.a. te vinden in de collectie Bodel Nijenhuis van de Universiteits Bibliotheek van Leiden, zoals beschreven in *Buitenplaatsen aan de Vecht en de Angstel* door E. Munnig Schmidt en A.J.A.M. Lisman, 1982, p. 24.
7. Archief Huydekoper te Utrecht.
8. *De Buitenplaatsen aan de Vecht*, 1948, Dr. R. van Luttervelt, p. 89.
9. Bron: Familiegeld 1721-1724 en Oudschildgeld 1724 in het gerecht van Oud Maarsseveen en Meerdijk en Nieuw Maarsseveen.
10. Transportacte D. Pinedo da Silva, gemeentearchief Maarsssen.
11. Identiteitsbewijs Jan Bolle Smit, gemeentearchief Maarsssen.
12. Lijst van uitzettingen, gemeentearchief Maarsssen.
13. *De bevolking van Zuilen bij Utrecht in 1693*, H.L.M. Vera.
14. *Maandblad Oud-Utrecht* 45^e jaargang nummer 6, juni 1972, nummer 7, juli 1972, nummer 8, augustus 1972, artikel Steen- en pannbakkerijen langs de Vecht 1, 2 en 3 door de heer F.H. Landzaat.
15. *Jaarboekje 1986 van het Oudheidkundig Genootschap Niflarlake*, artikel "Steen- en pannbakkerijen langs de Vecht" door F.H. Landzaat.
16. *Voorouders*, Prof.dr H. Schuttevâer, 1976, uitgeverij, Europese bibliotheek Zaldbommel, ISBN. 902885052x.
17. *Genealogie Voorsteegh*, uitgave Gens Elenbaas 1993; *Pannbakkerijen* door F.H. Landzaat.
18. *De Vechtsveek in bedrijf* (deel 1), door W. van den Broek, Mw. N. Jansma en J. Opbroek, uitgave onder auspiciën van de Stichting Bedrijfsmonumenten Midden-Holland in samenwerking met de Utrechtse Stichting voor het Industrieel Erfgoed "Usine", 1996. bouwtekening 126642/01, het Utrechts Archief.
19. Bouwtekening, het Utrechts Archief.
20. Afmeting: 16 x 10 x 5 cm kleur: grijs-bruin.
21. Afmeting: 22 x 11 x 4 cm kleur: oranje-rood.
22. Oude holle dakpan met bijbehorende vorst.
23. Met dank aan de heer en mevrouw Landzaat te Schalkwijk, de heer A.J.A.M. Lisman te Loenen, de heer R. Plomp te De Bilt, de heer W. van Scharenburg te Utrecht, de heer H.L.M. Vera te Hilversum, de heer J.H. Witte te Maarsssen, de heer en mevrouw Baart te Utrecht en de Commissie Aktuele Ontwikkeling van de Vereniging Oud Utrecht voor hun bijdragen aan de totstandkoming van dit artikel.

Voordijk, een buitenplaatsje in Nederhorst den Berg uit de late Gouden Eeuw

De zuidelijke Vechtstreek heeft ook nu nog veel buitenplaatsen, die herinneringen oproepen aan de rijkdom van de Gouden Eeuw. De noordelijke oevers kennen deze weelde niet. Er wordt wel gedacht dat deze streek voor de toenmalige regenten en kooplui minder in trek was, omdat de toegankelijkheid vanuit Amsterdam moeilijker was en dus de reis minder comfortabel. Deze streken, met de nabije invloed van de Zuiderzee (de sluizen lagen tot 1673 nog bij de Hinderdam) waren ook erg moerassig en stonden onder invloed van de Zuiderzeelucht. Men vond het geen gezonde verblijfplaats.¹ Toch verraadt archiefmateriaal dat ook de noordelijke Vechtstreek veel buitenplaatsen gekend heeft, waarvan echter helaas zeer weinig herkenbare resten zijn overgebleven. Zo kon de regio Nederhorst den Berg-Nigtevecht bogen op vele, meestal eenvoudige, buitenplaatsen.

In Nederhorst den Berg zijn tot nu toe acht buitenplaatsen beschreven, waarvan het rijke *Petersburg*² de belangrijkste was en nog goed bekend is uit “De Zegpraalende Vecht”. De locaties van onder andere deze buitenverblijven zijn op een 18e-eeuwse kaart ingetekend (afb. 1). Het zuidelijk gelegen gehucht Overmeer, dat ongeveer in de veertiende eeuw met de heerlijkheid Nederhorst werd samengevoegd, kende een tweetal buitenplaatsen: *Overmeer*³ en *Schulpenburg*.⁴ *Overmeer* kreeg vorm tijdens de bewoning van de Amsterdamse wijnkopersfamilie Noppen. Hier werd ook de kunstschilder Jan Jacob Spöhler geboren. Voor *Schulpenburg* werd de kiem gelegd door de oudst bekende secretaris van Nederhorst den Berg, Jan Graskaas. Het huis heeft daarna veel immigranten gehuisvest en is pas tot buitenplaats uitgegroeid in de 18e eeuw onder Jean François Bentink, directeur van het pesthuis in Amsterdam.

Aan de noordelijk gelegen Hinderdam konden we drie buitenverblijven aantreffen: *Hinderrust*, dat oorspronkelijk behoorde bij *Damsigt*, later uitgebreid tot *Koningshof*, aan de Nigtevechtse kant van de Vecht. Van *Hinderrust* zijn nog bebouwingen over. Ertegenover, aan de Bergse kant, lag achter de toenmalige bakkerij uit 1695⁵, gerestaureerd omstreeks 1970, de Plaats *Damvecht*.⁶ De bouwer, Johannes Winter, heeft na de oorlogsschade aangebracht in 1672, grote invloed gehad op het herstel van de buurtschap Hinderdam. Vele jaren heeft op deze Plaats Barend Cramer de scepter gezwaaid, die later “*Vegt en Steyn*” in Maarssen ging wonen. Aan het einde van de Hinderdam, richting dorp, lag *Vecht en Bergzicht*⁷, waarvan wij de laatste, enigszins beruchte eigenaar en bewo-

Afb. 1. Buitenplaatsen rond Nederhorst den Berg, ingetekend in de waterliniekaart van Ketelaar uit 1769/70. II 50-1, ARA Den Haag.

ner Willem Gideon Kleman kunnen ontmoeten in Bad Bentheim⁸, samen met Jacob van Lennep en Dirk van Hogendorp. Kleman gaf het huis de naam *Vecht en Lommer*.

In het dorp Nederhorst zelf, op het "Eiland", lag de buitenplaats *Stilhorn*.⁹ Hier woonden de vroegere schouten Johan en Hendrik van Soesdijk en in het dorpscentrum was er *Berglust*¹⁰, op de plaats van de huidige rooms-katholieke kerk. Het werd gesticht door de zoon van een Bergse schoenmaker, die in de 17e eeuw rijk geworden was als opzichter van de begraafplaats en "modderwerken" in Amsterdam. Het groeide uit tot een omvangrijk buitenverblijf onder het beheer van de vooraanstaande Weesper familie Thuret.

Voortdijk

In deze bijdrage gaat het over *Voortdijk*, gelegen in het centrum van het dorp Nederhorst den Berg (Voorstraat 15-17). Het is de enige Plaats, die thans nog bestaat en een beeld kan geven van het uiterlijk van sommige van de verdwenen buitenverblijven in deze regio.

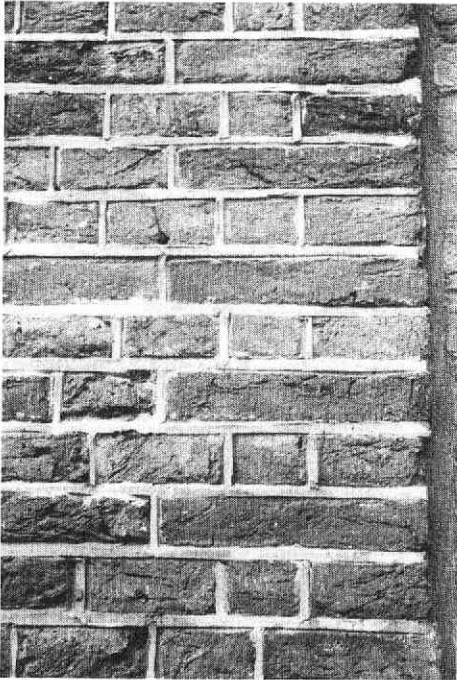
Voortdijk (afb. 2) stamt uit de late Gouden Eeuw. Het gebouw is van een in die tijd veel voorkomend huistype: het stadshuis buiten¹, maar heel eenvoudig uitgevoerd. Het is een blokvormig gebouw met een lijstgevel, met weinig versieringen, vijf venstertraveeën breed. Het huis is dwarsgeplaatst, met de voorgevel naar de toenmalige Reedevaart gekeerd. De balken liggen evenwijdig aan de straat. De indeling kunnen wij herleiden uit de huidige toestand en uit de situatie rond 1800, die wij enigszins kennen uit het testament van dominee Rappardus¹¹, die het in de late 18e eeuw bewoonde. Er was een brede middengang, in de achterzijde waarvan zich het trappenhuis bevond. Dominee Rappardus liet zijn bezittingen keurig geordend achter en men vond na zijn dood de volgende indeling (1807): beneden rechts een voorkamer met erachter een opkamer of alkoof, waaronder de kelder. De linker voorkamer werd niet genoemd, maar was waarschijnlijk één grote ruimte; boven aan de rechter zijde van de bovengang één kamer, aan de linkerzijde van de gang twee kamers, waarvan de achterste een slaapkamer was. De rechter bovenkamer was en is één grote ruimte van één travee diep, met voor en achter vensters. Het huis heeft in de loop der tijden uiteenlopende bestemmingen gekend en het interieur werd dientengevolge herhaaldelijk aanzienlijk gewijzigd.

Bouwtijd

Voortdijk verschijnt in de archieven in 1760 wanneer het voor de eerste maal in verkoop komt. Het is dan in het bezit van twee zusters, Sara en Johanna Henriëtta van Soesdijk. Zij waren dochters van Johan van Soesdijk, schout van Nederhorst en Nigtevecht en Drost van Vreeland. Na de dood van diens vrouw,

Afb . 2. Voortdijk anno 2001.

Afb. 3. Clesoren in het metselverband langs de muurhoeken.

Henriëtta van Royen (ca 1664-1749) erfde de beide dochters onder andere dit huis.¹² Het was dus voordien in het bezit van de schout.

Johan van Soesdijk (1652-1736), komende uit Utrecht, werd in Nederhorst aangesteld in 1678, als opvolger van Adriaan Verwey. Inofficieel functioneerde hij al sedert 1674. Bij de inschrijving van de doop van zijn eerste dochter in 1678 werd vermeld dat hij in Nederhorst den Berg woonde. Waar is niet duidelijk. Tot 1690 is er in de dorpsarchieven geen enkele aankoop van huizen of land door hem te vinden. Dan doet hij echter een opmerkelijke aankoop. Uit de erfenis van Willempje Aerts koopt hij een huis

met hooiberg en schuur, gelegen in het dorp Nederhorst, langs de Vecht (de Reedevaart).¹³ Uit de omschrijving van de locatie kunnen wij opmaken dat dit de voorloper van het latere huis *Voortdijk* moet zijn geweest. Het oude pand werd geheel of gedeeltelijk afgebroken. Het nieuwe pand kan dus vanaf 1690 zijn ontstaan. Er moet echter in een later stadium een nieuwe voorgevel voor geplaatst zijn, want de zijgevels zijn opgebouwd uit vechtsteentjes van klein formaat, de voorgevel uit groot formaat stenen. In het metselwerk van de voorgevel zijn (alleen langs de muurhoeken) kwartstenen, zogenaamde *clesoren* toegepast (afb. 3). Vóór en rond 1700 had men in steden de gewoonte om deze langs de hoeken van de muren en rond de ramen in te metselen.¹⁴ Dorpsmetselaars hebben wellicht wat langer deze gewoonte aangehouden, want zoals later zal blijken is deze gevel pas omstreeks 1750 aangebracht.

Functie van het huis

Zeer waarschijnlijk was het huis bedoeld als rechthuis, voor de uitoefening van het schoutsambt. De werkzaamheden van de schout waren velerlei. Hij vertegenwoordigde de ambachtsheer, had de rechtspraak in handen, en was als gadermeester verantwoordelijk voor de inning van de belastingen en de financiële zaken van de

polders, waarvan de administratie door de secretaris werd gedaan. Hij was verantwoordelijk voor de schouw van water en wegen, hetgeen in Nederhorst met modderige ongeplaveide wegen, nogal eens voeten in aarde had. Hij werd in zijn taken bijgestaan door de schepenen (vijf tot zeven in getal) en de gerechtsbode.

Het huis was gunstig gelegen in het centrum van het dorp. Johan van Soesdijk heeft er zelf in elk geval niet lang gewoond, als hij er al gewoond heeft, want in 1691 begon hij met aankopen van huizen en land in de Hornpolder rondom de buitenplaats *Stilhorn*, die hij in 1702 erfde van zijn schoonmoeder, Anna Carpentier.¹⁵ Daar is hij zeker gaan wonen.

In 1736 overleed hij en werd opgevolgd door zijn zoon Hendrik (1694-1778). Die opvolging was testamentair vastgelegd¹², zoals dat in die tijd met hoge functies pleegde te gebeuren. *Voortdijk* werd door Johan van Soesdijk en zijn vrouw Henriëtte van Roijen gelegateerd aan hun beide dochters. Misschien heeft hun dochter Sara er gewoond met haar echtgenoot ds. Isaac Rijpland, maar daarvoor zijn geen bewijzen gevonden. Zeker is dat in 1755 hun dochter Johanna Henriëtta van Soesdijk het huis bewoonde, toen zij huwde met Gerrit van der Voort. Voor Johanna van Soesdijk en haar man was *Voortdijk* een buitenverblijf, want zij hadden ook een huis in Amsterdam op de Binnenamstel. Het huwelijk duurde slechts 4 jaar, Johanna werd op 9 november 1759 begraven in de Willibrordkerk in Nederhorst den Berg.

Haar zuster Sara van Soesdijk (1710-1782) was intussen in moeilijkheden geraakt. Tien jaar na zijn aantreden stierf haar man, dominee Rijpland (1719-1753), aan malaria. Sara bleef met vier kinderen achter en vertrok naar Utrecht, waar zij ook een domicilie hadden. Na haar vertrek liet Sara haar aandeel in het huis *Voortdijk* toevoegen aan de boedel van haar zuster. Executeurs bij deze overdracht waren haar broer Hendrik en haar zwager Gerrit van der Voort. De waarde bedroeg 1100 Carolusguldens. Het huis werd nu (1760) omschreven als “*zekere buitenplaats genaamd Voor(t)dijk voorzien met zijn logeabele Heerehuysinge en betimmeringe, stallinge en koetshuis, Tuinen met zijn bepotinge en beplantinge staende te Nederhorst den Stigtsenberg strekkende voor van de Riviere de Vegt en achter aan het erf van wijlen Jan Visscher....*”¹⁶ Hieruit wordt ons duidelijk dat het huis naar Gerrit van der Voort werd genoemd en gezien het de eerste maal is dat er van een buitenplaats sprake is, lijkt het waarschijnlijk dat dit echtpaar het huis tot een buitenplaats heeft omgevormd. Daarbij zou mogelijk de voorgevel opnieuw zijn opgetrokken en dat zou dus omstreeks 1750 gebeurd zijn.

Gerrit van der Voort (1698-1765) was Amsterdammer van geboorte en zoon van Abraham van der Voort, makelaar in Amsterdam en Catharina Turley. Hij trouwde als weduwnaar van Anna Boonen pas op latere leeftijd (1755) met Johanna van Soesdijk (1704-1759). Toen Johanna overleed, kreeg hij het volle vruchtgebruik van alle inboedel, goud en zilver en het huis, ook als hij zou her-

trouwen, maar na zijn dood zou alles vervallen aan haar erfgenamen, haar broer Hendrik en Jan Hendrik Kramer Barendsz (hij was getrouwd met Elisabeth van der Voort uit het eerdere huwelijk van Gerrit van der Voort). Gerrit stierf enige jaren later in Amsterdam.

Voortdijk wordt herberg en logement

Nu ging de toekomst van het huis er totaal anders uitzien. De erfgenamen: broer Hendrik voor $\frac{2}{3}$ en Jan Hendrik Kramer voor $\frac{1}{3}$ verkochten het huis in 1764 aan Jan Hardewel: "*bevorens genaamd Voortdijk nu door denselven Hardewel geappropriëerd tot een ordinaris en Logement ...*"¹⁷ Vrijwel zeker had Jan Hardewel (1726-1788) het huis reeds enige tijd gehuurd. Toen hij trouwde in 1744 met Neeltje Jans de Roy uit Mijdrecht, woonde hij in Nigtevecht, maar hun eerste kind werd eind 1744 gedoopt in Nederhorst den Berg. De kerkregisters¹⁸ vermelden zijn (officiële) komst naar Nederhorst den Berg in 1754. Intussen had het huis dus een verandering ondergaan, die waarschijnlijk bestond uit een aanbouw aan de linker achterzijde, die nog aanwezig is.

Het beroep van kastelein zat Jan Hardewel in het bloed. Zijn hele gezin werkte mee en zijn zoon Jan werd enige jaren later ook kastelein, eerst van de "*Paardenburg*" in Ouderkerk aan de Amstel, daarna van de beroemde herberg de "*Beerebeit*" aan de Amstel in Amsterdam, het afvaart- en aankomststation van talloze jaagschuiten naar Utrecht.¹⁹ Jan Hardewel sr. heeft de herberg in Nederhorst tot 1786 gedreven. Hij was een belangrijk man in Nederhorst den Berg. Het beroep kastelein omvatte vroeger meer dan tegenwoordig. Kasteleins vervulden een belangrijke rol in de handel en stonden passerende reizigers met raad en daad terzijde. De kasteleins legden voor hen contacten met kooplieden, schippers, geldschieters, makelaars en notarissen en aangezien Nederhorst den Berg langs een belangrijke vaarroute van Amsterdam naar Utrecht en het verdere achterland was gelegen, zal die functie hier ook zeker inhoud gehad hebben. Hij bekleedde ook vele jaren het eerzame ambt van schepen en vervulde daarmee een belangrijke rol op rechterlijk en bestuurlijk gebied. Hij vertegenwoordigde vooraanstaande mensen bij transacties die voor schout en schepenen moesten plaatsvinden. Zo bijvoorbeeld Leendert de Neufville, kanunnik van de Dom te Utrecht, wiens graftombe nog voor een klein deel zichtbaar is in het koor van de Willibrordkerk op de heuvel. Hij stond op goede voet met de wijnhandelaar Gerrit Noppen, die op de buitenplaats *Overmeer* woonde.³ Deze stamde uit een oud wijnkopersgeslacht, zijn grootvader was enige tijd eigenaar van de bekende brouwerij "*De Hooiberg*" in Amsterdam. Als kastelein zal Hardewel met hem goede zaken gedaan hebben. In 1777 werd hij gemachtigd Noppens buitenplaats aan Jean François Bentink te verkopen. In 1788 overleed hij en werd hij bijgezet in een eigen graf nr. 33 in de kerk van Nederhorst.

Voortdijk als pastorie

Een kleurrijk persoon koopt in 1786 “Een HeereHuis met de Coupel aan de Vecht Thuin daarachter Koetshuis Paardenstal Kolfbaan en Menagerie benevens het klijn Huisje staande aan de Noordzijde van 't Grootte Huis ook een aparte Broeij Thuin alles met derselven bepotinge en beplantinge....”²⁰ De naam Voortdijk is dan al vergeten. Het huis was klaarblijkelijk nog in een statige toestand en werd gekocht door dominee Henricus Rappardus (1729-1807). Hoewel dominees tot de notabellen van het volk behoorden, moet dominee Rappardus een bijzonder voor-naam man geweest zijn. Hij is 47 jaar lag de voorganger geweest van de hervormde kerkgemeenschap in Nederhorst den Berg.²¹ In zijn laatste jaren werd hij, ten tijde van de Bataafse Republiek, Ambachtsheer van Nederhorst, als opvolger van Joan Hope. Diens erfgenamen (zonen) verkozen, oranjegezind als zij waren, onder het nieuwe regime het vertrek naar Engeland.

Na aankoop van dit huis ging dominee Rappardus er wonen. Hij had in Nederhorst namelijk een vervallen pastorie aangetroffen. Die dateerde van vóór 1701 en kwam sindsdien ten laste van het kantoor van gebeneficieerde goederen van de Staten van Utrecht. Hoewel aanvankelijk goed onderhouden, zijn in de annalen van de gebeneficieerde goederen lange tijd geen reparatiekosten opgevoerd. Er is melding van een (laatste) reparatie uitgevoerd in 1759.²² We weten uit een latere briefwisseling (1795)²³, dat er reeds lang zulke ernstige verzakkingen optraden, dat de deuren niet meer sloten en er nauwelijks in ge-woond kon worden. Dominee ging in *Voortdijk* wonen eensdeels omdat de pastorie in verregaande staat van verval was, maar andersdeels vooral omdat het een voornaam, bij zijn persoonlijke status en rijkdom passend huis was.

Na de dood van ds. Rappardus op 2 april 1807 bleek na opening van zijn uitgebreide testament²⁴ dat hij tot de rijkste inwoners van Nederhorst behoorde. Hij en zijn vrouw bezaten tal van huizen en landerijen in Nederhorst. De meeste bezittingen, inclusief zijn bibliotheek, goud en zilver, meubelen, paarden, rijtuigen, koeien en stalgereedschappen werden in openbare verkopingen verhandeld. Het kasteel, dat in 1803 ook zijn eigendom geworden was en de buitenplaats *Voortdijk* werden door zijn executeur en aangetrouwde neef Johan Peter Schlosser opgehouden. Het kasteel werd op 30 januari 1808 verkocht aan Hans Hendrik van Haersma te Amsterdam²⁵, die tevens de eeuwenoude rechten op visserij, tolinning en het zwanenrecht²⁶ verkreeg.

De waarde van de buitenplaats werd geschat op f5300,- en kwam in handen van Bouman.

De neergang

Arnoldus Bouman had waarschijnlijk hoge aspiraties, maar dat bekwam hem slecht in een tijd van economische achteruitgang. Hij was Amsterdammer en

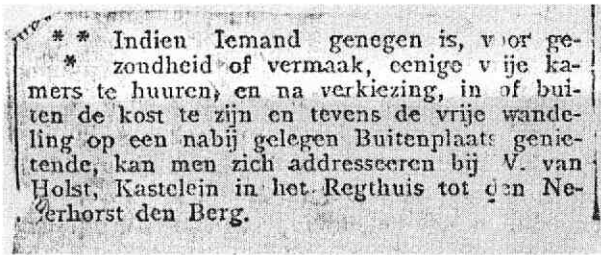
kocht de buitenplaats voor het veel te hoge bedrag van f10,000,- op 12 juli 1810.²⁷ Op 21 augustus daaraanvolgend trad hij in het huwelijk met Jonkvrouwe Elisabeth Meijer, ook uit Amsterdam. Zij trouwden in Nederhorst den Berg. Kinderen zijn noch in Nederhorst, noch in Amsterdam vermeld. Hun geluk was maar betrekkelijk kort van duur, want op 17 juli 1818 kwam makelaar Wittenstein in beeld, die het huis voor Bouman met veel verlies verkocht voor een bedrag van f2500,- aan John Williams Parker, koopman op de IJgracht in Amsterdam.²⁸ Bouman woonde inmiddels in de Watergraafsmeer, "*naa bij het Tolhek*".²⁵ Wat Williams Parker met het huis gedaan heeft blijft voorlopig onduidelijk. Op 30 juli 1824 wist hij het met flinke winst te verkopen aan de Amsterdamse particulier Jan Lucas Heymeriks voor f6000,-.²⁹ De (thee)koepel was inmiddels verdwenen. Heymeriks ging het huis samen met een vrouw uit Makassar, Elisabeth Johanna Beth, bewonen. Zij kregen in 1826 een dochter, Wilhelmina Gerarda, en woonden tot 1828 in Nederhorst den Berg. Hij was enige jaren lid van het gemeentebestuur, waar nog in 1825 werd gemeld dat hij volgens loting af zou treden in januari 1832. Vóór die datum zijn zij echter vertrokken met onbekende bestemming.

Toen begon het huis een handelsobject te worden, zoals veel buitenhuizen in die tijd. Op 31 oktober 1828 ging het weer in andere handen over en wel van den "WelEdelen Geboren Heer Mr. Wijnand van Hoesen, Ridder van de orde van den Nederlandschen Leeuw en Oud Raad van Nederlandsch Indiën".³⁰ Hij had vele jaren in Indië vertoefd en daar ook een dochter gekregen, die, toen hij in 1834 stierf, samen met een Indisch meisje zijn enige erfgenamen was. De erfenis bestond uit een groot bedrag van f17.500,- aan paarden, briljanten en goud, waarin hij kennelijk handelde. Hij was de zoon van Leonard van Hoesen, die schepen was in Amsterdam en koopman op Rusland. Hij woonde op de Binnenamstel.

Het huis bracht f6000,- op. Op 2 november 1829, verwisselde het pand weer van eigenaar en kwam in handen van een Berger, Johannes van Altena.³¹ Voor f4000,- werd het zijn bezit. Johannes van Altena was rietdekker en hij heeft zijn beroep vanuit dit huis 10 jaar uitgeoefend.

Voortdijk als stalhouderij en uitspanning

Een nieuwe periode breekt aan. Op 16 oktober 1839 komt de tapper Jacob Duijts uit Nigtevecht er zijn beroep uitoefenen.³² Kennelijk met weinig succes, want twee jaar later moet het weer van de hand gedaan worden en wordt de gehele inventaris geveild.³² Op 26 april 1841 wordt Gerardus Bak eigenaar van het huis³³ en hij en zijn zoon zouden het gedurende een zeer lange periode een eigen karakter gaan verlenen. Tot op de dag van vandaag staat het huis in Nederhorst den Berg dan ook bekend als "het huis van Bak".

** Indien Iemand genegen is, voor gezondheid of vermaak, eenige vrie kamers te huuren, en na verkiezing, in of buiten de kost te zijn en tevens de vrije wandeling op een nabij gelegen Buitenplaats genietende, kan men zich adresseeren bij V. van Holst, Kastelein in het Regthuis tot den Nederhorst den Berg.

De familie Ba(c)k heeft eeuwenlang in Nederhorst en Overmeer gewoond.³⁴ De naam dook voor het eerst op in 1603 in het archief van de oude kerk van Ste Marie in Utrecht. Het was Claes Cornelisz Back. Hij woonde en werkte in Overmeer als waersman (belast met toezicht op dijken en waterlopen) en als molenmeester. Hij was procuratiehouder van de kanunniken van Ste Marie in Utrecht en had als zodanig het beheer over een deel van hun bezittingen. Ook zijn nazaten bekleedden belangrijke bestuurlijke functies en wij tellen verschillende schepenen onder hen. Zijn zoon Dirck ging in 1648 tot de gereformeerde godsdienst over. Wanneer men zich niet tot deze staatsgodsdienst bekeerde, werd men toen niet toegelaten tot openbare ambten. Waarschijnlijk al spoedig daarna is de familie echter weer teruggekeerd in de schoot van de rooms-katholieke kerk.

In 1787 werd een nazaat, genaamd Jan, kastelein in Overmeer. Hij heeft aan de Pruisen, die toen ook Nederhorst een schadelijk bezoek brachten voor ruim f141,- aan wijnen, brandewijn, genever en tabak geleverd. Er doen sombere verhalen over hem de ronde in de familie. Hij was niet present bij het huwelijk van zijn zoon: "*waarschijnlijk na de Zee*". Hij was in 1798 in een schietpartij gemengd geraakt en volgens een aantekening in het begraafboek van Nederhorst, had hij Evert Westerman in de arm geschoten, die daaraan overleed. Jan Bak wist zich met de vlucht te redden. Zijn broer Pieter nam de zaak over. Getrouwd met de dochter van een kastelein, zal hij de zaak in Overmeer wel hebben weten voort te zetten.

Hun zoon Gerrit (Gerardus) was degene die aan de Voorstraat begon. Gerardus Bak (1798-1879) was als jonge jongen klompenmaker, maar werd later herbergier. Het huis werd een stalhouderij en een uitspanning. De zeer diepe achtertuin (meer dan 100 m) moet ook toen nog een lusthof geweest zijn. Volgens overlevering (de gegevens zijn verkregen van Mevrouw M. Löwenthal-Bak, een achterkleindochter van Gerrit Bak³⁵) kwamen hier veel mensen, vooral uit Amsterdam, per schuit of rijtuig naar toe. Op mooie zomerdagen stond er een lange rij van uitgespannen rijtuigen en Jan Pleziers, van de brug tot de molen langs de Vechtkant, dat is over een lengte van ca 1 km. Het was een echt ontspanningscentrum. In de Opregte Wezeper Courant van 3 july 1807, zorgvuldig be-

Afb. 5. Gijsbertus Aloysius Bak en Henrica Christina Steenman. (foto M. Löwenthal-Bak).

waard in het familiearchief, kon men lezen: “Indien iemand genegen is, voor gezondheid of vermaak eenige vrije kamers te huren en na verkiezing in of buiten de kost te zijn en tevens de vrije wandeling op een nabijgelegen Buitenplaats genietend, kan hij zich adresseren bij B. van Holst, kastelein in het Regthuis tot Nederhorst den Berg” (afb. 4). Met “een nabijgelegen buitenplaats” kan zowel Voortdijk, als ook *Berghust* bedoeld zijn, tegenover *Voortdijk* gelegen.

Gerrit moet een dynamisch man geweest zijn. Het ging hem voor de wind. Hij kocht veel land en boerderijen en speelde een belangrijke rol in de waterschappen van Nederhorst den Berg. Later werd hij wethouder en regelde in die rol veel zaken. Op zeker moment (in 1854) bood Gerrit Bak zijn grote bovenkamer aan als vergaderkamer voor de gemeenteraad voor de somma van f20,- per jaar inclusief vuur en licht en vertering. De gemeenteraad kende namelijk grote ruimtenood, het lokaal waar vergaderd werd was te klein om alle raadsfuncties inclusief secretarie te herbergen. Het was even een moeilijk besluit. De burgemeester was ertegen omdat daarmee de veldwachter enorm gedupeerd werd. Deze verzorgde tot dan toe al deze zaken voor f30,- per jaar. Met meer-

Afb. 6. Verkooping *Voordijk* in 1925.

derheid van stemmen werd echter besloten toch de geriefelijke grote kamer van Bak te huren voor de raadsvergaderingen. Deze heeft 14 jaar dienst gedaan, tot in 1868 het huidige pand van bakker Van der Linden (Voorstraat 4) als raadshuis in gebruik genomen kon worden. Gerrits zoon, Gijsbertus Aloysius (1844-1916) (afb. 5), kreeg een zorgvuldige rooms-katholieke opvoeding. Op 12-jarige leeftijd werd hij naar een kostschool in Elten gezonden. Er waren in deze streng reformatorische tijd nog niet veel katholieke middelbare scholen in onze regio. Twee dagen per rijtuig en veel heimwee..., maar hij was een briljante leerling. Hij werd poldersecretaris, agent in assurantiën en op aandringen van burgemeester J.J. Schottelink werkte hij als volontair op het gemeentehuis en hij was rentenier. Hij schreef gedichten en was 55 jaar lang organist en dirigent van het rooms-katholieke kerkkoor en heeft jarenlang "zangers en knapen" muziekles gegeven. Hij vervaardigde transcripties van zes missen voor orgel, die jarenlang door het koor werden gebruikt. De muziek zat in zijn genen. Een van zijn zeven zonen, Bernard, is veertig jaar leraar geweest aan het Amsterdams Conservatorium. Een andere zoon Jan, schreef gedichten, waarvan er één in "De Bergsche Post" verscheen. Het was een eenmalige uitgave van het blad: "jaargang n° laatst, dinsdag 8 mei 1923", ter gelegenheid van het huwelijk van zijn enige zuster. Het was tevens een ode op het huis:

ANNO 1925

OPENBARE VERKOOPING

VAN

HUIZEN MET ERVEN, TUIN EN BOOMGAARD

te Nederhorst den Berg

Notaris G. H. A. SNEEL te Wierp zal op **DIENSDAG 15 JANUARI 1925** des voormiddags 11 ure, in het cafe van de **WED. W. M. BOUWHUIS** te **Nederhorst den Berg** in het openbare verkopen:

Koop een:

Een zeer ruim woonhuis

Koop twee:

Een flink woonhuis

Koop drie:

Een tuin met de zich daarin bevindende vruchtbomen

ZEGT HET VOOR!

*'t Is heden feest in Nederhorst
in de "Famille" BAK
De wimpels waaien en ook torst
een vreugdevlag het dak
van 't Vaderhuis, dat pralend
zich spieg'len in den Vechtstroom laat
en, als een sterrenlicht stralend
zijn kind'ren overal in jeugtherinnering staat!"*

Afb. 7. *Voortdijk* anno 1925 (foto M. Löwenthal-Bak).

De zeven zonen en één dochter zijn alle uit Nederhorst vertrokken. Zijn vrouw Henrica Christina Steenman (afb. 5) stierf in 1926.

Appartementen

Op 15 januari 1925 werd in het café van de weduwe Bornhijm (thans een Chinees restaurant) een openbare verkoping gehouden (afb. 6). Het huis werd daarop samen met het naastliggende pand verkocht. De hoogste inzet, f4000,-, was van J. Franssen – van de bekende Berger familie Franssen. Een foto uit 1925 toont het toenmalige uiterlijk (afb. 7). Nadien heeft het huis nog diverse bestemmingen gehad, die elk hun verbouwingstol eisten. Er was onder andere een postagentschap en een kleine kantoorboekhandel gevestigd. In 1976 kwam door aannemer Van Kooten een verbouwing tot stand, op tekening van architect A. Stork, waarbij de voorgevel onder toezicht van Monumentenzorg in een min of meer originele staat werd teruggebracht. Het interieur werd tot een aantal appartementen omgevormd. De grote tuin werd helaas opgeofferd aan nieuwbouw.

Hinderdam 2001

Els N.G. van Damme

Bronnen

1. Dr. R. van Luttervelt, *De buitenplaatsen aan de Vecht*. Lochem 1948.
2. J. Baar, T. Griffioen, G. Baar (red.), *Petersburg, een verdwenen buitenplaats*. Werinon 1996.
3. Els N.G. van Damme, *De buitenplaats "Overmeer" in Nederhorst den Berg, gebouwd en bewoond door migranten (1700-1845)*. TVE 15, p. 211-220, 1997.
4. Els N.G. van Damme, *Het buitenverblijf "Schulpenburg" in Overmeer*. Werinon 7, p. 674-686, 1997.
5. Els N.G. van Damme, *Oude huizen aan de Hinderdam*. Cont.bl. HK Ned.den Berg 2, p. 143-152, 1992.
6. Els N.G. van Damme, *"Het buytenplaatsje Damvecht" aan de Hinderdam en zijn bewoners*. Jaarboekje Niftarlake 1992 p. 22-32.
7. Els N.G. van Damme, *De buitenplaats "Vecht en Bergzicht" alias "Klemansplaats" aan de Hinderdam (17e eeuw-1835)*. Jaarboekje Niftarlake 1996 p. 21-33.
8. Geert Mak & Marita Mathijssen, *Lopen met Van Lennep*. Waanders, Zwolle, 2000.
9. Els N.G. van Damme, *De buitenplaats "Stilhorn" in Nederhorst den Berg*. Werinon 31, p. 10-26, 1998.
10. Els N.G. van Damme, *De buitenplaats "Berglust" in Nederhorst den Berg (eind 17e eeuw- 1886)*. TVE 15, p. 8-14, 1997.
11. Not. Joh. Sanderson, Loenen (1807) 34-I: 989, RAU.
12. Not. Meeuws de Leeuw, Utrecht (1749) 34-4: U183a012, RAU.
13. ORA Ned. den Berg 3351: 285 (1691), SAGV, Hilversum.
14. R. Meischke & H.J. Zantkuyl, *Het Nederlandse woonhuis van 1300-1800*. Tjeenk Willink Haarlem, 1969.
15. ORA Ned. den Berg 3361: 459 (1702), SAGV, Hilversum.
16. Not. Rijk van Vliet, Utrecht (1760), ORA Ned. den Berg 3357: 31, SAGV, Hilversum.
17. ORA Ned. den Berg 3357: 94 (1764), SAGV, Hilversum.
18. Lidmatenregister Ned. den Berg, SAGV, Hilversum.
19. Els N.G. van Damme, *De familie Hardevel in Nederhorst den Berg in de 18e eeuw*. Werinon 8, p. 12-22, 1998.
20. ORA Ned. den Berg 3359: 97 (1786), SAGV, Hilversum.
21. Els N.G. van Damme, *Henricus Rappardus, predikant (1754-1801), zakenman en ambachtshoofd in Nederhorst den Berg*. 2001 (in voorber.).
22. Staten van Utrecht: Gebeneficiëerde goederen 254-5, RAU.
23. Toeg. 24-2: 210 (1816) en HG/KV en KR nr. 31 (1819), SAGV, Hilversum.
24. Not. J.H. van Grootveld, Utrecht (1810) 34-4: U317a005, RAU.
25. ORA Ned. den Berg 3360: 110 (1810), SAGV, Hilversum.
26. Els N.G. van Damme, *Zwaanendrift op het Horstermeer*. Werinon 41, p. 16-18, 2001.
27. ORA Ned. den Berg 3360: 241 (1810), SAGV, Hilversum.
28. Not. Teunis Janssen, Amsterdam (1818). 5075: 19738, GA Amsterdam.
29. Not. Reinier Meijjes, Amsterdam (1824). 5075: 19538, GA Amsterdam.
30. Not. Reinier Meijjes & Johannes Albertus Hoog, Amsterdam (1828). 5075: 19544, GA Amsterdam.
31. Not. J.A. Hoog, Amsterdam (1829). 5075: 20322-B, GA Amsterdam.
32. Not. Dirk van der Horst, Weesp (1839). 185: 5393, RANH Haarlem.
33. Not. A.C. Papegaaij, Weesp (1841). 185: 5403, RANH Haarlem.
34. C.J. Bak, *De oude Baken in Overmeer en Nederhorst*. Werinon p. 450-452 en 522-525, 1995.
35. M. Löwenthal-Bak, *De geschiedenis van de familie Bak*. Werinon 4, p. 319-322, 1994.

Met dank aan Mevrouw M. Löwenthal-Bak voor het gebruik mogen maken van haar interessante familiearchief.

Popta en Vreede Rijk geven hun geheimen prijs

Introductie

In het jaarboekje 1998 werden de lotgevallen beschreven van een drietal verdwenen buitenplaatsen die aan de Angstel tussen Abcoude en Baambrugge gestaan hebben. Daarbij kwam tevens een kleiner object ter sprake kwam, dat de naam buitenplaats niet verdiende, maar wel die van boerderij, waaraan een z.g.n. heerschapshuis (huis voor de eigenaar) was toegevoegd. Dat bood zomer-accomodatie aan de eigenaar, een Amsterdamse regent, namelijk: **Schaeps Gift**.

In het voorliggende artikel worden een min of meer vergelijkbaar object en een gewone boerderij – eveneens aan de Angstel gesitueerd – besproken, lange jaren eigendom van Amsterdamse regentengeslachten; echter niet van zodanige allure, dat daarvan gravures bekend zijn. Wel leven de namen van deze objecten nog tot op de huidige dag in Abcoude-Baambrugge voort, in tegenstelling tot de naam **Schaeps Gift**, die al in de 18e eeuw verdween.

Vreede Rijk en Popta

Uit het resolutieboek van Schout en Schepenen van Abcoude-Baambrugge:

14 Februari 1719... noch worden by desen geauthoriseert Johan Goussel, schout van Abcoude nevens Isack Midelman en Gerrit van Caspel, schepenen nevens haren secretaris omme eerstdaaghs de visitatie te doen van de haerdsteden van de heer Gerard Bors van Waveren en Mevrouw Petronella gedebiteerd staen niet hebben ende van hare geauthoriseerdens bevinding aen den gerechte Bors van Waveren, alsoo deselve seer doleren dat se de haerdsteden waer mede rapport te doen ...

*Op de dertigste Maart 1719 hebben schout en schepenen voornoemt benevens de secretaris sig van dese opdracht gekweeten en sich eerst vervoegt aan het huys genaemt **Vreede Ryck**, bewoont door Mevr. Petronella Bors van Waveren, weduwe van de heer Louis Victor, terwijl sy sig daarna hebben begeven naar het huys van Gerard Bors van Waveren waerby sy bevonden hebben dat in beyde woningen drie haerdsteden aanwezig waeren.*

Wie waren deze ‘belastingontduikers’ en om welke huizen ging het?

Vreede Rijk

Petronella Bors van Waveren (1658-1730), was in 1683 getrouwd met Frederick Danckerts, (1651-1690), Schepen van Amsterdam en advocaat bij het Hof van Holland.^{1 a}

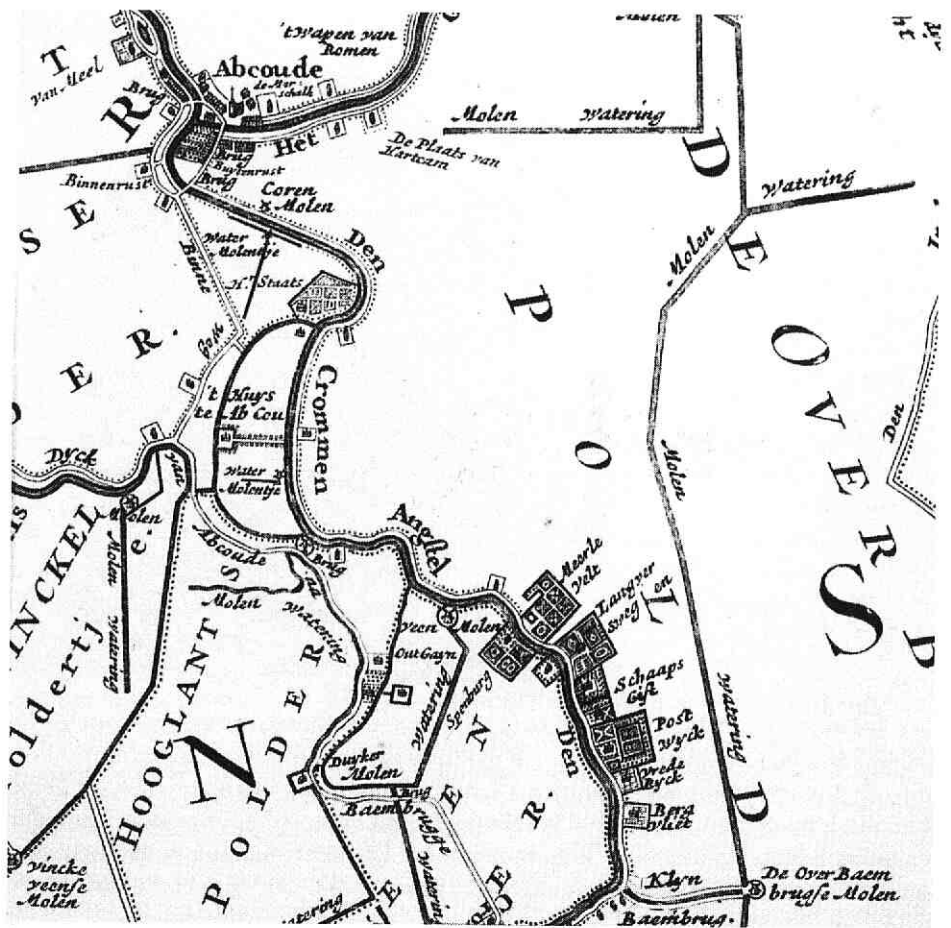
- a. De personalia van enkele der in dit artikel figurerende 16^e en 17^e eeuwse personen zijn opgenomen in een bijlage.

Afb. 1. Dominee Cornelis Danckerts, grav. 14,4 x 18,5 cm. (Icon. Bur. Den Haag)

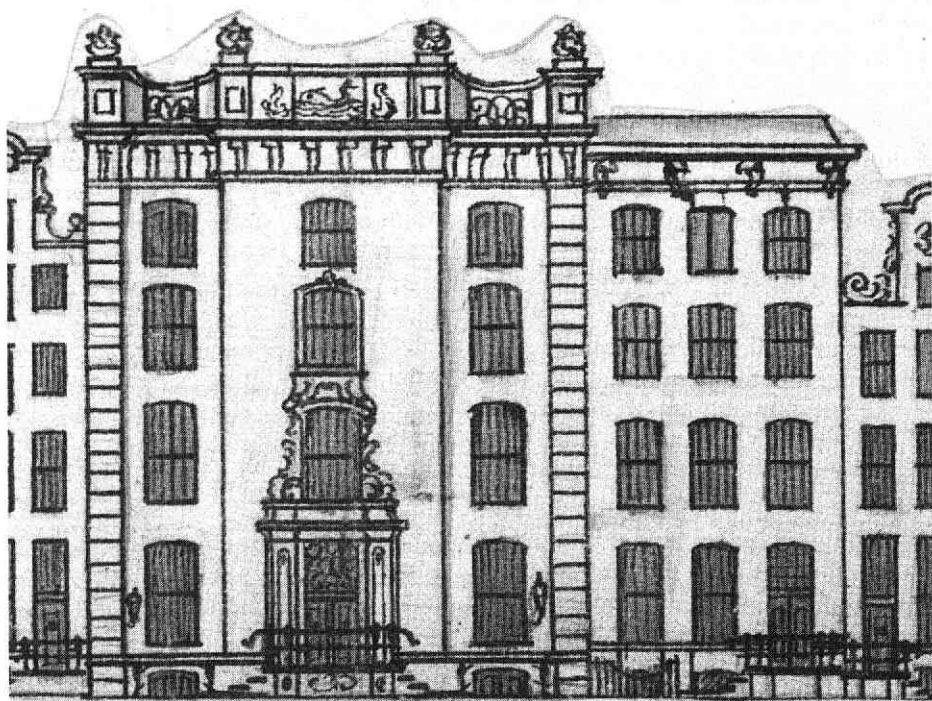
Frederick verwierf bij haar drie dochters, waarvan Margaretha, gedoopt 25 Januari 1689 de jongste was. Het gezin woonde op het Singel te Amsterdam.¹ Frederick was een zoon van dominee Cornelis Danckerts Corn.zn. (afb. 1) Deze was als kleinzoon van Cornelis Danckerts de Ry (1561-1634), meester-metselaar en bouwmeester van Amsterdam, zeer gezien. Die heeft veel samengewerkt met de alom bekende Hendrick de Keyser (1565-1621), die op overeenkomstige wijze was aangesteld als stads steen- en beeldhouwer van Amsterdam. De zoon van Cornelis Danckerts de Ry, Cornelis Danckerts de Ry 2, oefende het beroep van zijn vader uit en was als stadsbouwmeester eveneens in dienst van de stad Amsterdam.² Hij was de grootvader van Frederick Danckerts.

Frederick Danckerts had de herenhofstede **Vrede Rijk** reeds in 1681 in bezit,³ d.w.z. twee jaar vóór zijn huwelijk met Petronella Bors van Waveren, en wellicht had hij die door vererving verkregen. De hofstede lag direct ten zuiden van de thans nog bestaande buitenplaats **Postwijk** en was zeer waarschijnlijk van ouds een boerenhofstede waarbij in de 17e eeuw een eenvoudig 'heerschaphuis' was gebouwd, dienende tot zomerverblijf van de eigenaar. De hofstede is op de kaart van Gerrit Drogenham uit ongeveer 1700 aangegeven. (afb. 2)

Afb. 2. Fragment van de kaart van Gerrit Drogenham ca 1700. (ARA Den Haag)

Petronella hertrouwde na de dood van Frederick Danckerts in 1690, in 1694 met Louis Victor. Dit was een in Amsterdam gevestigde koopman op Engeland, Curaçao, Italië en de Levant. Zij schonk hem twee zonen en een dochter.⁴ Na het overlijden van Louis Victor in 1708 bleef zij achter met 6 jonge kinderen. Voor haar inkomen was zij dus op het familiekapitaal aangewezen. Zij zal daarom niet geneigd zijn geweest veel belasting te betalen. De omschrijving in het resolutieboek *'het huis genaemt Vreede Rijk, bewoont door Mevr. Petronella Bors van Waveren,*' doet vermoeden dat zij zich na het overlijden

Afb. 3. Keizersgracht 105-107 uit Caspar Jacobsz Philips *Het Grachtenboek A'dam 1768-1771*.

van Louis Victor met haar kinderen op **Vreede Rijk** had teruggetrokken, zoals de weduwe van Mr Dirck van Naerden op Ipenburg had gedaan, maar zeker is dat geenszins: ná 1706 zijn er geen kohieren van het familiegeld bewaard gebleven.

Bij de afzonderlijke boerenwoning behoorden diverse opstallen voor het uitoefenen van het boerenbedrijf.

Na het overlijden van Petronella in 1730 vererfde **Vreede Rijk** aan de kinderen. De drie kinderen Danckerts kregen elk $\frac{1}{3}$ in deze hofstede, die van hun grootvader geweest was. De kinderen Victor werden echter niet vergeten en verkregen gezamenlijk het laatste kwart van de eigendom.⁵

Margaretha Danckerts, de jongste dochter uit het eerste huwelijk van Petronella, had inmiddels in 1720 een liefdevolle echtgenoot gevonden in Pieter Bock, koopman te Amsterdam, lid van de raad van deze stad en Resident van

Zijne Koninklijke Majesteyt van Poolen, Keurvorst van Saxen, ('August de Sterke').^{6 b}

Zij kregen 4 dochters en een zoon, waarover hierna meer.

Margaretha heeft alles in het werk gesteld om, onder gelijktijdige betaling van de waarde, de onderdelen waarin de eigendom van **Vreede Rijk** bij de boedelscheiding was gesplitst weer bijeen te sprokkelen, hetgeen haar is gelukt.

Met haar halfbroer Gidion Victor heeft Margaretha een nauwe band onderhouden. Voor het geval zij vroeg zou komen te overlijden, werd hij aangewezen als voogd over haar nog minderjarige kinderen.⁸

Gidion Victor kocht in 1733 het huis '**De Walvis**' op de Keizersgracht en Pieter Bock wist zes jaar later het buurhuis '**De Bruinvis**' te verwerven.⁹

Deze huizen zijn hierbij afgebeeld en hebben thans de nummers 105 en 107, juist tegenover de Remonstrantse kerk. In het beeldhouwwerk van de kroonlijst is een bruinvis verwerkt, (afb. 3) Pieter vestigde zich daar niet alleen met zijn gezin, maar had in het comptoir van **De Bruinvis** ook zijn koopmans affaire, die later, na jaren van samen-werking, door zijn zoon Joan Michiel zou worden voortgezet.

Het huis werd op naam van Margaretha gesteld en met de door haar uit erfennissen ontvangen gelden betaald. Zij bepaalde in haar testament, dat zowel **De Bruinvis** als **Vreederijk** aan haar kinderen zouden vererven, doch dat haar echtgenoot in **De Bruinvis** zou mogen blijven wonen en zonder huur te betalen. Voorts bepaalde zij dat, mocht een van de kinderen zonder 'afkomelingen' overlijden, het deel dat zij in eigendom van **VreedeRijk** zouden bezitten, aan de achterblijvenden zou vererven.¹⁰

Wij kunnen constateren dat, vanwege de risico's die Pieter Bock als koopman liep, de strikte scheiding van kapitaalgoederen, die steeds bij het aangaan van het huwelijk in 1720 was overeengekomen, zorgvuldig werd volgehouden.¹¹

Zoon Joan Michiel heeft, na jaren van samenwerking met zijn vader, het koopmanshuis tot aan zijn dood in 1791 bewond. Daarna zijn de toen overgebleven drie zusters elders in Amsterdam gaan wonen.¹²

Over het leven op **Vreede Rijk** en de indeling van het z.g. heerschapshuis, dat door het gezin van Margaretha en later haar kinderen als zomerverblijf werd benutzt, vertelt de navolgende uit diverse archivalia samengestelde geschiedenis:⁷

Baambrugge baadde in de Septemberzon. De oude dames Bock [kinderen van Margaretha Bock-Danckerts] waren blij weer terug te zijn op Vreede Rijk, waar zij van kindsbeen af de zomers hadden doorgebracht in het niet zo grote heerschapshuis, dat al 120 jaar familiebezit was.

- b. Belangen van buitenlandse mogendheden, vorsten of steden werden, als er geen ambassadeur was, behartigd door een agent of resident.

We schrijven 10 September 1799.

Het waren roerige tijden. Ida en Margaretha Bock, respectievelijk 78 en 72 jaar oud, waren eind augustus overhaast naar hun woonplaats Amsterdam vertrokken omdat op 29 augustus Engelse en Russische troepen bij Calantsog in Noord Holland ons land waren binnengevallen. Zij hadden toen de beschutting van de stad gezocht. Nu deze inval leek te verzanden – de veldtocht strekte niet verder dan van Petten naar Bergen – waren zij teruggekomen, speciaal voor het ondertekenen van het vernieuwde huurcontract van de boerderij die bij Vreede Rijk hoorde.

Jan van Bladeren, nog door hun inmiddels overleden broer, Joan Michiel Bock, voor het boerenbedrijf op Vreede Rijk aangetrokken, had de dames ontvangen zoals ook in het te vernieuwen huurcontract was geregeld: de paarden waren op stal gebracht en van hooi en gras voorzien, de koets was in het koetshuis gereden en de koetsier was onderdak verschaft.

In het huurcontract was hem uitdrukkelijk verboden om 'schamele lieden te logeren', maar de in lierei gestoken koetsier werd daar natuurlijk niet toe gerekend.

Het huurcontract werd voor vier jaar afgesloten, evenals het voorgaande contract, met een optie voor nog eens twee jaar. Het was door notaris Van Gulpen, die in Abcoude resideerde, opgesteld in overeenstemming met de door de dames Bock gegeven orders.

Bij de boerenwoning behoorden 20 morgen wei- en hooiland benevens het koehok, het varkenskampje en de boerentuin.

De landerijen strekten zich uit van het Zandpad langs de Angstel tot over de Indijk, maar een van de kavels liep verder door tot aan de dijk langs de Vecht. Aan de verhuursters bleef het heerschapshuis, de stal, het koets- of wagenhuis, de moestuin, bos, lanen en bloementuin, 'in alle welke de huurder nogte iemand van zijnentwege niet zal vermogen te gaan of komen onder wat voorwendsel zulks zou mogen wezen'.

De huurprijs bedroeg f700,– 's jaars alsmede 'twee vierendeelen goede Graasde Somer boter'.

Daarenboven nog zoveel verse boter en melk als de verhuursters zouden vorderen, de boter jegens zes stuivers per pond en de zoetemelk voor 10 duiten alsmede de karnemelk voor 3 duiten.

Het land moest van distels, stekels en ander ontuig worden gezuiverd en van de stalmest mochten de verhuursters zoveel nemen als zij zelf of hun tuinman nodig zouden hebben voor de bemesting van de tuinen en het moesland. De sloten moesten door de huurder geschoond worden en hetgeen daar af kwam moest na 'pluisen' met de beschikbare mest worden gebruikt voor het strooien over de magerste kampen van het hooiland; het mocht niet over het weiland maar wel over het land aan de Vechtdijk worden gestrooid. Hooi mocht niet verkocht worden en het was de huurder niet toegestaan kippen, konijnen of ander kleinvee over het land te laten lopen. De kippen van de verhuursters daarentegen mochten wel over het verhuurde land lopen.

Met voorbijgaan aan diverse andere bepalingen zij nog vermeld dat de huurder 'niet mocht planten, timmeren of stellen waardoor het gezigt van de heerenhofstede zou kunnen worden gehinderd of belet'.

De volgende dag, 11 September 1799, kwam notaris Van Gulpen met de beide getuigen naar Vreede Rijk, waar in de grote kamer van het heerschapshuis – de zaal genoemd – de ondertekening van het nieuwe contract zou plaatsvinden. Na nog enkele bemerkings van de dames mocht Jan van Bladeren binnenkomen.

De 78jarige Ida Bock had gedurende de laatste jaren zulke trekkingen over haar lichaam gekregen dat zij, in tegenstelling tot vroeger, slechts enkele uit hun krachten gegroeide hanepoten aan het papier kon toevertrouwen, maar zij vertikte het om, zoals vele ongeletterden deden, een kruisje te zetten, voorzien van het bijschrift van de notaris 'dit merck is gesteld by....'.

De notaris voorkwam intussen, dat het contract als een verkreukt papier onder haar handen vandaan kwam.

De zaal waar zij nu zaten, had levendiger dagen gekend, toen de kinderen Bock, vier zusters en een broer, er met hun ouders en logees de zomers doorbrachten. De 16 stoelen met rotting ruggen en zittingen getuigden daarvan; zij stonden thans twee aan twee gerangschikt voor de penanten tussen de ramen. Ook de bovenverdieping, een niet verder ingedeelde zolder, leek er van te verhalen met zijn vele vaste ledikanten, met 'gaaze, damaste en catoen gordijnen, de bedstede met een oud groen gordijn met val, alsmede twee gestreepte dito met val, de slaapbank en de rustbank met de gele oude paarde haare matras'.

Daar stonden ook nog 6 stoelen met 3 groene kussens.

De oude dames Bock kwamen daar nu niet meer; zij hadden hun slaappleats gevonden in het kamertje bij de zaal, grotendeels bezet door het eikenhouten ledikant van hun ouders, en in het slaapkamertje waar een bed en een 'eykehouten kassie met laaden' stonden.

Geleidelijk hadden de kinderen Bock begrepen waarom hun moeder, Margaretha Danckerts, hun op het hart gedrukt had Vrede Rijk in ere te houden; het was in de zomer, als de grachten in de stad weer eens hun onwielriekende geuren verspreidden, een heerlijk toevluchtsoord. Problemen hebben zij daarbij niet ondervonden; zij hadden het met hun vijven van hun moeder geerfd: alleen Joan Michiel was getrouwd maar bleef kinderloos en als een van hen overleed vererfde immers diens deel aan de achterblijvenden. Na het overlijden van Petronella in 1781, van Joan Michiel in 1791 en Frederika in 1799 waren zij nog met hun tweeën.

Popta

Gerard Bors van Waveren (1690-1769), genoemd in de introductie, was in 1719 nog een jonge man. Diens vader, eveneens Gerard geheten, was een broer van Petronella Bors van Waveren. (Omdat ook de vader van deze Gerard eveneens Gerard heette noemen wij hen hierna: de Oude, respectievelijk de Jongere en Gerard de Jongste.)

Gerard de Jongere (1664-1691) was sinds 1688 secretaris van Amsterdam, doch hij overleed in 1691 toen zijn zoon Gerard nog slechts één jaar oud was. Hij was getrouwd met Henriëtta Popta (1671-1695),¹³ die na zijn overlijden hertrouwde (1693) met Mr Jacob van Strijen, een oom van Nicolaas van Strijen,¹⁴ die er – zoals bij de buitenplaats **Langversweegen** is vermeld – met de vrouw van wijnkoper Bols vandoor was gegaan.¹⁵

Henriëtta Popta overleed echter in 1695, waardoor haar zoon, Gerard de Jongste, op 5 jarige leeftijd een volle wees was geworden en voor zijn onderhoud aangewezen was op het familiekapitaal. Ook voor hem in 1719 een goede reden om zo weinig mogelijk belasting te betalen.¹⁶

Henriëtta Popta liet ook nog een zoontje van Mr Jacob van Strijen na, doch dit kind is de wieg niet ontgroeid. Mr Van Strijen hertrouwde op 2 Januari 1697, doch deze echtgenote ontviel hem reeds weer in 1698, zodat de kleine Gerard alleen met zijn stiefvader opgroeide.

Zijn familie was overigens bepaald niet onbemiddeld. Zijn grootvader, Gerard Bors van Waveren de Oude (aanvankelijk alleen Bors geheten totdat hij als afstammeling van de familie Oetgens van Waveren meende met het toevoegen

Afb. 4. Jacob Bors, olieverf op paneel, door Pieterszn Aert (toegeschreven) 112 x 85 cm. (Icon. Bur. nr 28566)

van “Van Waveren” zijn prestige te verhogen), (1630-1693) vervulde vele functies en was o.m. lange jaren een van de burgemeesters van Amsterdam.¹⁷

De vader van Gerard de Oude, Mr Jacob Bors was licentiaat in de rechten, (d.w.z.: bezat de bevoegdheid om te promoveren), en diens vader, eveneens Jacob geheten, die wij stamvader van dit geslacht mogen noemen, is met bijgaand portret vereeuwigd. (afb. 4)

De andere grootvader van Gerard de jongste was Mr Jacob Popta (1646-1685). Deze was o.m. schepen van Amsterdam en Dijkgraaf van de Nieuwer Amstel. Dat de naam Popta wat onhollands overkomt is terecht: de grootvader van Jacob, Gijsbert Tjebbes Popta, had zich in 1618 vanuit Harlingen in Amsterdam gevestigd als korenkoper en assuradeur. Diens vader, Tjebbe Popta, was in tweede echt gehuwd geweest met Marijtgen Gijsbertsdr. (ong. 1580). Zij behoorden tot de Friese koopmansstand van de 16e eeuw.¹⁸

Het is ook de Amsterdamse familie Popta wel naar den vleze gegaan; de vader van Jacob, Michiel Popta (1620-1673), liet onder meer door de bouwmeester Philip Vingboons het landhuis **Groenhoven** aan de Amstelveense weg te Amsterdam bouwen. Hij werd in 1674 aangeslagen voor een vermogen van f242.000,- (zou nu zo'n f25 à 30 mln. zijn).¹⁹

Mr Jacob Popta had twee dochters, Henriëtta, die zoals vermeld, trouwde met Gerard Bors van Waveren de Jongere, en Catharina die trouwde met zijn broer: Cornelis Bors van Waveren.

Deze Cornelis wordt in de annalen vermeld als een **vermaard ossenweider**, welke kwalificatie ook wordt gehecht aan Louis Victor, de tweede echtgenoot van Petronella Bors van Waveren.²⁰

De landerijen van **Vreede Rijk** zullen hoogstwaarschijnlijk door Louis Victor mede voor het ossenweiden zijn benut. Dat ossenweiden was een interessant fenomeen waarop hierna dieper ingegaan wordt.

Het ossenweiden

Hiermede komen wij op een derde redengeving voor de belangstelling van de regenten voor de boerderijen in het veen-weide gebied. Naast belegging en zomerverblijf bood het bezit van een boerderij ook de mogelijkheid tot het z.g. vetweiden van ossen waarvoor reeds sinds de 14e eeuw magere ossen uit Denemarken en Sleeswijk-Holstein werden ingevoerd.²¹ Mede door de snelle bevolkingstoename in de laatste decennia van de 16e eeuw (instroom van vluchtelingen uit de Zuidelijke Nederlanden) en de bevoorrading van de talloze schepen die voor de Oost Indische Compagnie en haar West Indische zusterorganisatie voor lange reizen moesten worden toegerust, heeft de invoer van magere ossen in de 17e eeuw een hoge vlucht genomen. De levering van levensmiddelen voor deze schepen stond in beginsel voor iedereen open, behoudens voor de bewindhebbers. Toch treffen wij onder de bewindhebbers verscheidene ossenweiders aan; levering door de pachter zal hier wel een mogelijkheid tot ontduiking van deze bepaling zijn geweest.

Het ossenvlees, dat wat droger was, lijkt voor bewaring in pekels, of om gerookt te worden, (en dus ook voor de bevoorrading van schepen), beter geschikt te zijn geweest dan het vlees van koeien die enige jaren voor de productie van melk waren benut. Magere ossen, niet ouder dan 4 á 5 jaar werden aldus in grote aantallen uit Denemarken en omgeving aangevoerd, en waren na een seizoen vetweiden meestal reeds geschikt voor consumptie. Dat deze handel na 1600 steeds meer in betekenis toenam, en zich ook van de steden Hoorn (afb. 5), Enkhuizen en Medemblik naar Amsterdam verplaatste blijkt o.a. uit de resolutie van 1 Juni 1629. Daarbij besloot de Vroedschap van Amsterdam: *.....'ende syn de heeren Burgemeesters geauthoriseert om mit den heeren thesaurieren op*

Afb. 5. De magere ossenmarkt te Hoorn in de vroege 17^e eeuw. (St. Atlas Van Stolk R'dam)

het pleyn buiten de Regulierspoort een bequame markt mit allen toebehoorten, tot ghemack ende drenckinge der beesten ende anderssints, op te righen tot gerieff der kooplieden (in margine staat: *markt voor magere ossen*).²²

Vóórdien was een gedeelte van het Kalverstraat-Heilige Weg-complex voor deze markt in gebruik, hetgeen door de geringe ruimte, minder gerieflijk was. In feite was er sprake van een 'beestenmarkt' maar omdat de ossen daarbij de boventoon voerden werd veelal gesproken van: 'de ossenmarkt'.²³

Dat de markt voortijds in de Kalverstraat e.o. werd gehouden leeft nog voort in de namen Kalverstraat en Ossesluis. Van de Regulierspoort resteert thans alleen nog de toren, nu Munttoren.²⁴

De markt voor magere ossen duurde vanaf begin April 3 á 4 weken.

Gelidelijk is de ossenmarkt wegens de uitbreidingen van Amsterdam steeds meer naar het zuiden verplaatst tot aan de Utrechtse Poort (nu Frederiksplein), terwijl diverse onderdelen naar andere plaatsen in de stad werden gedirigeerd. De ossenmarkt deed aldus zijn naam steeds meer eer aan.²⁵

Een resolutie van de Vroedschap van Amsterdam van 26 Januari 1636 geeft ons een indruk van de omvang van de Amsterdamse ossenhandel in dat jaar: ... *omtrent de maent Maert vertrekken wyt dese landen omtrent 30 schepen, lanck omtrent 112 voeten, voor 80 à 90 ossen elck, omme aldaer (Denemarken), ossen te halen ende deselve herwaerts te brengen*.²⁶

Bovendien werden vanuit die omgeving over land 3 tot 4 keer zoveel magere ossen naar de ossenmarkt in Amsterdam gedreven. (Na een inzinking tijdens de eerste decennia van de 80-jarige oorlog bereikte de Deense export van magere ossen naar de Hollandse gewesten reeds tijdens het twaalfjarig bestand weer het niveau van ruim 50.000 magere ossen 's jaars, en natuurlijk zonder controle op BSE!).²⁷

Goede mannen

In tegenstelling tot bijvoorbeeld Haarlem, dat sinds het midden van de 17e eeuw een ossenweidersgilde kende, was er in Amsterdam een college van 'goede mannen'. Dit waren Amsterdammers – veelal kooplieden of regenten – die bij het ossenweiden hun sporen verdiend hadden, en bij conflicten het rechtsprekend college, (ofwel schout en schepenen, of de burgemeesters), konden adviseren wanneer de leden daarvan met deze materie onvoldoende bekend waren. De 'goede mannen' waren ingeschreven in een register, waarvan er enkele bewaard zijn gebleven. In het register van de goede mannen van 1700 treffen wij Cornelis Bors van Waveren aan en in dat van 1704 Louis Victor, die in 1700 nog vermeld staat bij de 'handelaers in turcx gaaren'.²⁸

Opmerkelijk is, dat de ossenweiders alle voorzien zijn van het voorvoegsel 'de Heer', terwijl dat bij de andere beroepen niet het geval is. Dergelijke registers zijn er namelijk voor vele te onderscheiden beroepen, ook als daar een gilde voor bestond. Dat zal als oorzaak hebben dat ossenweiders vermogende lieden moesten zijn, die het vetweiden konden financieren tussen Maart en October wanneer de beesten geslacht werden en een opbrengst boden.

Schout en Schepenen vroegen gemiddeld twee keer per decennium een sleutelfiguur in het bepaalde beroep om een lijst op te stellen van de 'voornaemste en gequalificeerste personen' in dat beroep. Helaas zijn er niet meer dan 8 van dergelijke registers bewaard gebleven. Na 1704 komen de ossenweiders niet meer in die registers voor, terwijl dan ook de betekenis en de omvang van het ossenweiden, mede als gevolg van de optredende veeziekten, gaat afnemen.

De boerenhofstede, sinds het eind van de 17e eeuw **Popta** geheten, die door vererving eigendom was geworden van Jacob Popta's echtgenote, Wijntje van Hoorn, heeft nimmer een heerschapshuis omvat, terwijl de beschrijvingen die daarvan in de archieven werden gevonden ook niet op de aanwezigheid van een 'heerenkamer' wijzen. Een buitenverblijf bezat Popta in de Nieuwer Amstel, zodat de boerderij, die gelegen was in een hoek van Abcoude, die 'de vetpot' genoemd werd, hoogst waarschijnlijk alleen voor het ossenweiden en belegging heeft gediend. Ik neem aan dat Jacob Popta te jong is overleden (39 jr.) om tot 'goede man' te kunnen worden aangewezen. Voor de veronderstelling dat Jacob Popta het vetweiden heeft beoefend is te meer reden, omdat herhaaldelijk in de registers van de Amsterdamse wisselbank in het najaar (slachttijd) zijn naam voorkomt bij de crediteuren.²⁹

Kroondomein

De hofstede **Popta** was niet de eerste boerderij op deze gronden; oudtijds stond hier de boerderij genaamd 'Hoffsact', eigendom van 'den Cominck, die ick altyd heb gheert'.³⁰

De naam Hoffsaet duidt reeds op bezit van het Hof. (*saete = land dat men bezit*). Karel de Vijfde was, wegens de gestage achteruitgang van de grondeconomie en de geld verslindende oorlogen, in de eerste helft van de 16e eeuw, overgegaan tot verpanding en verkoop van kroondomein, hetgeen Philips II, die van zijn vader praktisch een bankroet rijk had geërfd, heeft die praktijk in versterkte mate voortgezet.³¹

In dit beleid past de verkoop van **Hoffsaet** in 1557 – twee jaar na de troonbestijging van Philips – aan Dirck Jacobszn Schaep, schepen van Amsterdam, Heer van Batenstein, ‘kastelyn’ van het Slot Abcoude.^{32 c}

De functie van kastelein van dat Slot hield mogelijk verband met zijn benoeming tot maarschalk van Abcoude en Vreeland (1572). In het boek Abcoude 900 staat het verslag van de schermutselingen rond het Slot in 1578 zoals dit werd opgetekend in het dagboek van broeder Wouter Jacobsz, prior van Stein: *Op 9 Maart 1578, toen het nog Spaansgezinde Amsterdam steeds meer door opstandelingen ingesloten raakte, trof Dirck Schaep bij zijn terugkeer van een reis, Utrechtse soldaten op het Slot aan. Schaep was Spaansgezind; de Utrechtse soldaten stonden aan de kant van Oranje.*

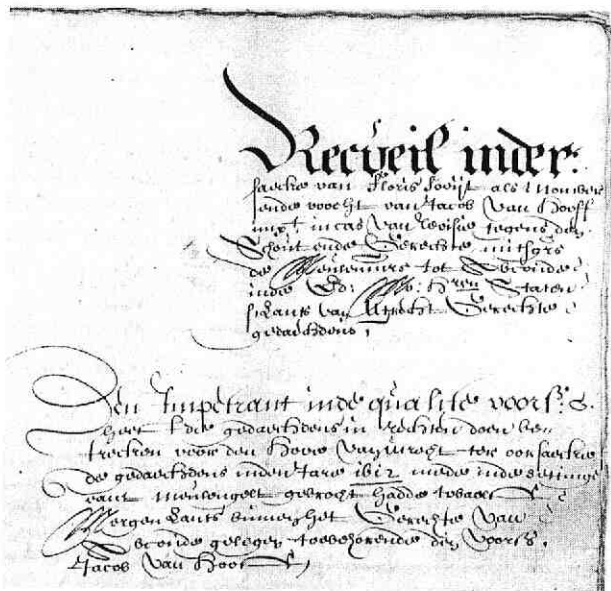
*Schaep nam het kasteel weer in bezit, wat de stad Utrecht niet zinde. Men nam daar Schaeps echtgenote gevangen en stelde de slotvoogd voor de keus: of naar buiten komen en het slot opgeven, of mevrouw Schaep zou worden opgehangen. Schaep gaf zich over en het kasteel kreeg een Utrechtse bezetting.*³³

Dirck Schaep was een broer van Gerrit Schaep, die via zijn schoonvader eigenaar was van het in het jaarboekje van 1998 besproken **Schaeps Gift**.³⁴ Dirck is zonder in zijn nalatenschap gerechtigde nakomelingen overleden, maar liet wel twee bastaards na, die met elk 500 Carolusguldens tevreden moesten zijn.³⁵ **Hoffsaet** vererfde aan zijn zuster Machteld Jacobsdr Schaep, die getrouwd was geweest met Anthony van Houff.

Vrijdom van belastingen

Van de Koning werden toentertijd geen belastingen geheven en diens rechtverkrijgenden werden gedurende lange jaren ‘vergeten’, totdat in 1612 een poldermeester de toenmalige eigenaar, Jacob van Houff, ‘voor de Moolen en Zee-dijks gelden quotiseerde’. Jacob, die anders dan zijn grootvader Van Houff nu Van Hooff werd genoemd, was een kleinzoon van Machteld Jacobsdr Schaep, echter nog niet tot de jaren van handelingsbekwaamheid gekomen, zodat zijn voogd, Floris Fooyt, namens hem optrad.³⁶

c. “Kastelein” is hier gebruikt in de betekenis van een ambtenaar aan wie de bewaring van een kasteel was opgedragen (ook wel slotvoogd)

Afb. 6. Recueil uit 1618 waarin de belastingvrijdom voor Popta wordt bevestigd. (Part. Archief De Groot Abcoude)

Het bezwaarschrift van Jacob van Hooff leidde tot een proces tegen de schout van Abcoude, waaromtrent Gedeputeerde Staten van Utrecht in 1618 in rechte bepaalden dat, omdat er 54 jaren niets was geïnd, deze verplichting tot betaling was verjaard.³⁷ (afb. 6, het origineel Recueil telt 18 blz.). Lange jaren hebben de landerijen van **Popta** zodoende vrijdom van deze belastingen genoten.

Daaraan kwam eerst een einde toen het Hoogheemraadschap Zeeburg en Diermerzeedijk in het midden van de 19e eeuw besliste dat de vrijdom niet was geschonken door een bevoegde macht, doch uitsluitend wegens verjaring was ontstaan, hetgeen niet voldeed aan de desbetreffende bepalingen van het toenmalig vigerende reglement van het Hoogheemraadschap. Zowel Gedeputeerde Staten van Utrecht, als die van Noord Holland bevestigden deze zienswijze, zodat deze belastingen na 300 jaar wel werden geheven.³⁸

Hoffsaet gaat Popta heten

Uit een archiefstuk daterend van 1660 van het Statengerecht Abcoude blijkt hoe het in de 17e eeuw verder is gegaan met **Hoffsaet**. In dat jaar gaat Jacob Franz. Hinlopen, oud-schepen van Amsterdam tot verkoop over:

..... 'voortyts gecomen van Koning Philippus de Tweede ende gecogt by Dirck Schaeff in den jaere 1557, welke lunden aen syn comparants moeder Sa. waeren vermaecht by testamente van wylen Jacob van Hooff, in syn leven Heer van Amelisweert'.³⁹

‘Moeder saliger’ was Cornelia Oetgens, gehuwd met Frans Jacobse Hinlopen. Zij was een kleindochter van Machteld Schaep, waarvan Jacob van Hooff immers ook een kleinkind was.

Haar zoon, Jacop Franssen Hinlopen, oud-schepen van Amsterdam, ‘kastelyn ende hoofdofficier’ van Purmerend en Baljuw van de Beemster, verkocht **Hoffsaet** op 19 Januari 1660 aan Simon van Hoorn, (1618-1667), regerend burgemeester van Amsterdam, wiens enige dochter, Wijntje van Hoorn (1649-1674) in 1667 trouwde met Mr Jacob Popta (1646-1685). In datzelfde jaar 1667 overleed Simon van Hoorn, waardoor **Hoffsaet** in bezit kwam van het echtpaar Popta-van Hoorn. Mr Jacob Popta werd in 1681, (het eerste jaar waarvan een kohier beschikbaar is), aangeslagen voor het huisgeld, (= de eigenaarslasten)⁴⁰ Wellicht heeft Simon van Hoorn, die ook bewindhebber van de O.I. Comp. was, de boerderij **Hoffsaet** gekocht met het oog op het ossenweiden, en heeft Mr Jacob Popta dit voortgezet.

In het rampjaar 1672 werden de polders aan weerszijden van de Angstel geïnnundeerd.⁴¹

We mogen aannemen dat dit de opstallen van **Hoffsaet** evenzeer heeft aangetaast als wij zagen bij de boerderij die heeft gestaan op de plaats waar de buitenplaats **Ipenburg** werd gebouwd.⁴² Uit hetgeen de archieven ons laten zien dringt zich de veronderstelling op, dat Jacob Popta, de overblijfselen van de boerderij **Hoffsaet**, die – zo dicht bij het versterkte Huis te Abcoude gelegen – aan de inundatie en mogelijk nog andere oorlogshandelingen van 1672/73 ten offer was gevallen, heeft herbouwd. (Op 17 November 1672 brandden de Fransen Abcoude voor de helft plat.⁴³ De brandschattende Franse troepen werden, komende uit de richting van Utrecht, pas in het dorp Abcoude gestuit door Pastoor Vennicx, nadat zij bij de kerk reeds een begin van brand hadden gesticht).⁴⁴

Popta heeft niet, zoals bij **Ipenburg** is gebeurd, op de plaats van **Hoffsaet** een buitenplaats gesticht maar hij heeft de wederopbouw van de boerderij gefinancierd en er de familienaam aan verbonden.

Op de kaart van Gerrit Drogenham (ong. 1700) is de hofstede **Popta** nog met een klein teken aangegeven, (afb. 2, bij de ‘mm’ van *Crommen* Angstel) doch op de Waterlinie kaart uit 1769 prijkt **Popta** met de allure van een buitenplaats. (afb. 7) Wij veronderstellen dat Gerard Bors van Waveren de Jongste (1691-1769), die deze boerderij in 1696 als 5 jarige kleuter van zijn moeder, Henriëta Popta, erfde, zijn bezit in de loop der jaren heeft verfraaid. De omschrijving bleef echter onveranderd: boerenhofstede of boerenbruikweer.

Gerard Bors van Waveren (de jongste)

Gerard is 4 maal getrouwd telkens wegens jong overlijden van zijn echtgenotes, waarvan de eerste drie hem elk met een dochter achterlieten. Op 23 Maart 1768 liet hij, 77 jaar oud, bij de notaris een akte van executeurschap opmaken, waaruit blijkt dat hij zijn dochters allen heeft overleefd.⁴⁵

Twee van hen, respectievelijk getrouwd met Mr Andries Munter, dan oud schepen van Amsterdam, en mr Jan Six, Vrijheer van Wimmenum, schepen van Amsterdam, hebben hem kleinkinderen nagelaten, die in de erfenis gerechtigd waren. Gerard heeft een grote staat gevoerd; in 1742 hield hij 9 dienstboden, een koets en 4 paarden. Zijn inkomen werd geschat op f16.000,- à f18.000,- 's jaars.⁴⁶

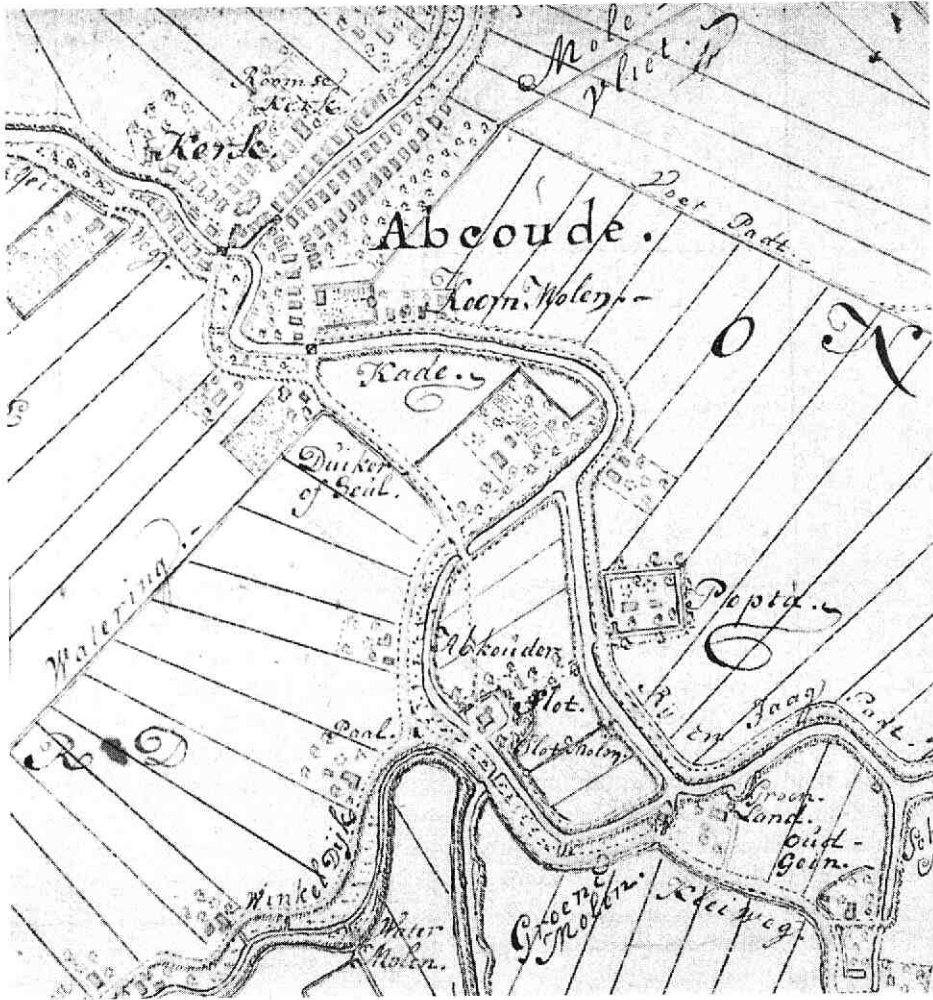
Gerard Bors van Waveren heeft een indrukwekkend aantal functies in Amsterdam vervuld, waarvan wij alleen vermelden: schepen, regent van het gasthuis, gecommiteerde ter Staten Generaal en verder bewindhebber van de O.I.Comp, alsmede Heemraad en later Dijkgraaf van de Nieuwer Amstel. Wij kunnen veronderstellen dat hij, gezien zijn bezit van twee flinke boerderijen, de traditie van het ossenweiden heeft voortgezet, hoewel deze bezigheid in de loop van de 18e eeuw steeds minder lucratief werd.

Gerard is op 16 Januari 1769 overleden en uit de boedelinventaris blijkt dat hij woonde in een dubbel koopmanshuis op de Heerengracht tussen de Vijzelstraat en de Spiegelstraat, waarbij ook een huis, koetshuis en erve daarachter aan de Keizersgracht hoorden.⁴⁷

Dit huis, Herengracht no 478, was al een eeuw in de familie. In 1665 werd namelijk op het nog onbebouwde erf begonnen met de bouw in opdracht van Mr Simon van Hoorn, o.m. burgemeester van Amsterdam en bewindhebber van de O.I. Comp.⁴⁸ Na zijn overlijden bleef de weduwe er wonen met haar enige dochter Wijntje, die, zoals wij al eerder zagen, in datzelfde jaar 1667 is getrouwd met Mr Jacob Popta. Nadat Wijntje in 1674 was overleden bleef Jacob bij zijn schoonmoeder wonen, samen met zijn beide dochtertjes.⁴⁹

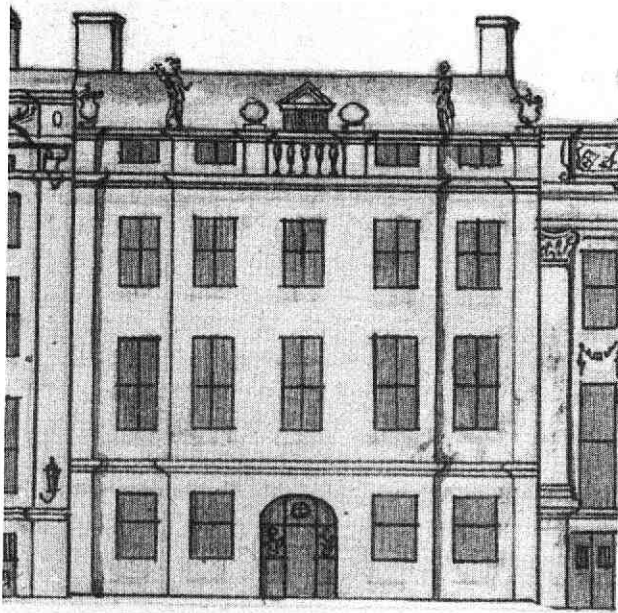
Het huis vererfde aan Wijntje en stond derhalve op naam van Mr Jacob Popta. Na diens overlijden vererfde het aan Henriëtta Popta mede omdat haar zuster, Catharina, die getrouwd was met Mr Cornelis Bors van Waveren overleden was zonder kinderen na te laten, en zij aldus de enige erfgename van haar moeder was. Henriëtta Popta heeft, zoals wij hierboven zagen, haar zoon Gerard (de Jongste), als volle wees achtergelaten bij zijn stiefvader, mr van Strijen. Deze heeft de stal achter het huis aan de Keizersgracht, nu nrs 579-581, laten bouwen en heeft samen met Gerard tot zijn dood in 1729 in dit huis op de Herengracht gewoond.⁵⁰

Bij de boedelscheiding van 1706 werd het huis aan Gerard toebedeeld en op naam van zijn voogd gesteld.⁵¹ Eerst na zijn overlijden in 1729 wordt het formeel op naam van Gerard Bors van Waveren (de jongste) gesteld. (afb. 8)

Afb. 7. Waterliniekaart van Ketelaar 1769-1770. (ARA OSK-H50-3)

Tot de boedel behoorde ook nog een huis op de Heerengracht, het vijfde huis beswesten de Heerestraat. Dit huis heeft zijn betovergrootvader Gijsbert Tjebbeszn Popta in 1629 laten bouwen, en is tot 1769 familiebezit gebleven. (afb. 9) In 1874 is de voorgevel veranderd en is de op Hendrik de Keyser geïnspireerde trapgevel vervangen door een rechte kroonlijst. Dit huis heeft thans het huisnummer 90.⁵² Voor de volledigheid zij nog vermeld dat tot de bezittingen van Gerard Bors van

Afb. 8. Heerengracht 478 uit Caspar J. Philips, *Het Grachtenboek 1768-1771*.

Waveren de Jongste voorts een boerenhofstede met 34 morgen landerijen behoorde, gelegen aan de Amstel in de Buitenveldertse polder bij de Twaalfhonderd Roeden Dit was een merkpaal die ten noorden van 't Kalfje stond, iets noordelijker dan waar nu het beeld van Rembrandt staat. Dit bezit verklaart de relatie van Gerard en van diens grootvader Jacob Popta met de Nieuwer Amstel.⁵³ Behoudens het huis van Gijsbert Tjebbeszn Popta werden Gerards eigendommen op 5 Juni 1769 publiek geveild.

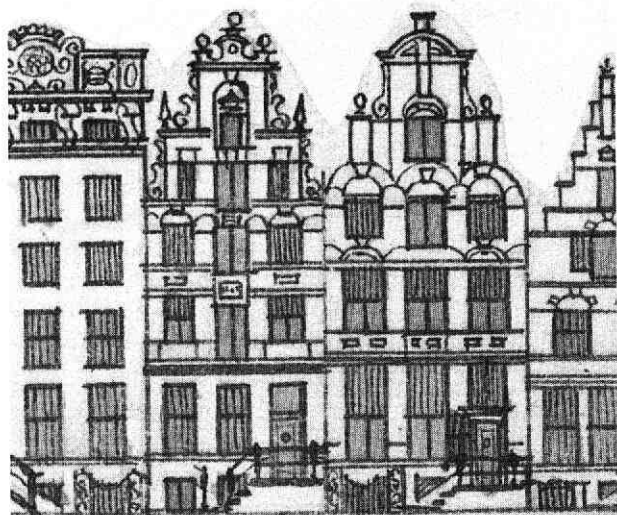
Popta en Vreede Rijk in de 19e en 20e eeuw

Nadat **Popta** in 1769 was geveild, en daarbij gekocht door Jan Carel van der Upwich, de eigenaar van de buitenplaats Postwijk, maakte de ambachtsheer van Abcoude gebruik van zijn recht tot naasting en werd de boerderij eigendom van Johannes Bredeman.^{54 d}

Jan Carel van der Upwich was reeds sinds 1764 eigenaar van de buitenplaats Postwijk en daarom valt het bijzonder te betreuren dat de overwegingen van de

- d. Indien de Heer van Abcoude de koper van een onroerend goed niet in zijn gebied wenste, dan kon hij gebruik maken van zijn recht tot naasting en het goed voor de overeengekomen prijs aan een hem welgevallige partij toewijzen.

Afb. 9. Heerengracht 90 uit Caspar J. Philips, *Het Grachtenboek* 1768-1771.

ambachtsheer om Van der Upwich deze boerderij niet te gunnen in de archivalia ontbreken.

Johannes Bredeman had een 'compagnieschap' in een negotie van zijde en wollen stoffen met zijn zoon Hendrik. De familie Bredeman, die in Amsterdam woonde, heeft **Popta** als beleggingsobject tot 1803 in bezit gehad.⁵⁵

Aan het eind van dat jaar verkocht de weduwe van Hendrik Bredeman de hofstede aan Gerrit de Graaf die reeds in 1801 enige aan de zuidzijde gelegen weilanden zonder bebouwing had gekocht. In 1843 verkopen zijn erfgenamen de hofstede aan Pieter de Groot, wiens nakomelingen de boerderij tot 1962 in bezit hadden. De omschrijving uit 1843 is het meest uitvoerig vergeleken met eerdere beschrijvingen: *'De kapitale boerenhofstede genaamd Popta met derzelver hechte, sterke en weldoortimmerde huizinge, stalling voor hoornvee, paarden en rijtuigen, hooiberg, schuur en verdere getimmerten, erf, grond, werf en boomgaard, mitsgaders uitmuntend en weltoegemaakte wei- en hooilanden'*.⁵⁶

Aan het eind van de 20ste eeuw heeft het complex een woonbestemming en is op het terrein ook het manegecomplex van De Slotruiters gesitueerd.

Over **Vrede Rijk** in de 19e eeuw valt meer te vertellen. Daarvoor gaan wij terug naar de oude dames Bock die in 1805 opnieuw een herzien huurcontract met Jan van Bladeren afsloten.⁵⁷

De 9 morgen wei- en hooiland die de hofstede scheidde van de buitenplaats **Bergvliet** en die door hun broer Joan Michiel Bock – evenals zijn vader koopman

in Amsterdam – in 1772 aan het landgoed waren toegevoegd, waren bekend onder de naam '**Geyn en Vegt**'.⁵⁸ De langgerekte kavel liep inderdaad van de trekvaart, die het Geyn genoemd werd, door tot aan de Vechtdijk. Deze kavel was van ouds een object van belegging en verhuur (1692 opnieuw verkocht en in 1697 opnieuw verhuurd),⁵⁹ en als zodanig gekocht door de grondhandelaar Hugo Dierden Laegland in 1718, die hem in Juni 1730 weer doorverkocht aan Johannes Clerck. Die was enkele jaren eerder eigenaar van de buitenplaats **Overdorp** geworden en was ook eigenaar van de boerderij, op bijgaand kaartje (afb. 10) aangeduid met **Eyck en Geyn**. Hij was getrouwd met Maria del Court en noemde deze boerderij '**Court en Geyn**'. Aan de stille Vecht kocht hij tevens een boerderij die hij de naam gaf **Court en Vegt**. Joan Michiel Bock echter, gehuwd met Dorothea Eyck, veranderde de naam **Court en Geyn** in **Eyck en Geyn**. (1772).⁶⁰ De door Joan Michiel gekochte kavel **Geyn en Vegt** werd door de dames Bock in 1805 weer afzonderlijk verhuurd en wel aan Frederik Linden. Ook de boerentuin en het varkenskampje waren niet langer in de huur van Jan van Bladeren begrepen. (Deze werd ook een dagje ouder!)

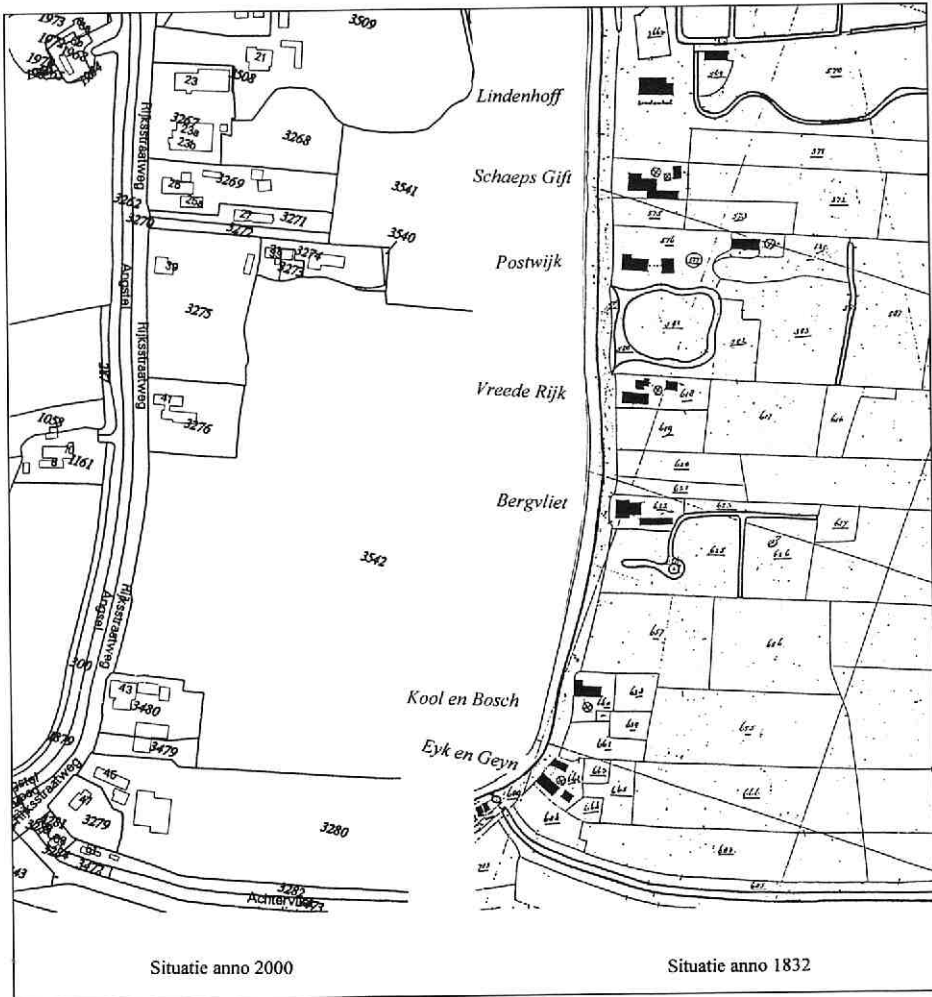
Dat gold mede voor de beide dames Bock, die in 1807, respectievelijk 86 en 80 jaar oud, besloten om het landgoed in veiling te brengen. De onderdelen werden afzonderlijk in slag gelegd, maar in totaliteit gekocht door Willem Hogenhoud, een veehouder, die in Abcoude reeds verscheidene bezittingen had en ook als schepen van Abcoude het dorp diende. Hij had een aantal kinderen uit twee huwelijken, waarvan er al enkele waren getrouwd.⁶¹

Vermoedelijk heeft Willem Hogenhoud het landgoed gekocht met het oog op zijn kinderen, maar hij is nog datzelfde jaar 1807 overleden. Zijn weduwe moest de boedel over 9 gerechtigden verdelen en heeft het landgoed opnieuw in veiling gebracht. (2 Juli 1808).⁶²

Koper was Johannes Henricus Hingman, wonende te Amsterdam op de Fluwelen Burgwal bij de Stoofsteeg. Deze Hingman was als jongeman uit Holten (in Cleefland) naar Amsterdam gekomen en heeft zich aldaar als koopman gevestigd. 39 Jaar oud trouwde hij met Clasina Wilhelmina Valkhoff, uit Rotterdam afkomstig.⁶³

Het heerschapshuis van **Vreede Rijk**, thans Herenhuis geheten, was door de weduwe Hogenhoud verhuurd aan Michiel Nobach.⁶⁴ Toen Hingman in 1816 kwam te overlijden heeft zijn weduwe het landgoed weer in veiling gebracht; de veilingpapieren vermelden dat het huis door de eigenaars zelf werd gebruikt.

Het is de immigrant Hingman niet slecht vergaan, hij was ook nog eigenaar van de buitenplaats **Kroonesteyn** geworden, van waaruit zijn weduwe de veiling van **Vreede Rijk** en alles wat daarbij kwam kijken heeft geregeld. De boerderij en de landerijen waren in die tijd verhuurd aan Hendrik van 't Honderd.

Afb. 10. Overzichtskaart omgeving VreedeRijk 1832 en 2000. (KADU Abcoude-Baambrugge)

Bij de veiling kwam **Vreede Rijk** in handen van Ferdinand Beneker, medicine doctor te Amsterdam, wonende op de hoek van de Heerengracht en de Amstel.⁶⁵ Ook hij en de opvolgende eigenaar, Cornelis Johannes van Kerchem, gebruikten het huis om er gedurende de zomer te verblijven, doch in 1834 kwam aan dit zomergebruik een einde. Van Kerchem, die in Maarssen woonde, ver-

kocht **Vreede Rijk** aan Adriaan Paets van Troostwijk en bracht het meubilair van het zomerhuis in veiling.⁶⁶

Adriaan Paets van Troostwijk, die op het aan de Vecht gelegen **Sterreschans** woonde, was in zijn tijd een bekend schei- en natuurkundige, lid van het Koninklijk Instituut van Wetenschappen, mede oprichter van 'Het gezelschap der Hollandsche Scheikundigen', oud lid van de gemeenteraad en oud wethouder van Amsterdam.^c

Hij had zijn vermogen verdiend als zijde- en lakenkoopman. Bij zijn overlijden in 1837 bedroeg de waarde van zijn nalatenschap, waarin ook vele onroerende goederen, ruim 1½ mln. Hiervan erfden ondermeer twee kinderen van zijn kleindochter Gardina Maria Scheidens, die gehuwd was geweest met Hendrik Gillot. De oudste van deze beide achterkleinkinderen was Agathe Henriette Charlotte Marie Gillot die o.a. **Vreede Rijk** kreeg toegedeeld, terwijl haar vader Hendrik Gillot voor een deel van de aan haar toegescheiden gelden landerijen in Jutphaas kocht.⁶⁷

Agathe Gillot, reeds als kleuter een vermogend meisje, zal een aantrekkelijke partij zijn geweest voor Jan Pieter Christiaan baron van Reede tot Ter Aa. Het jonge echtpaar vestigde zich in 1851 op **Rupelmonde**, waar in 1852 hun oudste dochter werd geboren.

Evenals bij Paets van Troostwijk diende het bezit van **Vreede Rijk** hen alleen tot belegging, maar in tegenstelling tot de vele slechts kortstondige perioden van eigendom van enkele voorgangers heeft de barones **Vreede Rijk** tot haar dood in 1905 in bezit gehouden.⁶⁸

Wel waren de landerijen door de in 1840-1845 aangelegde spoorlijn doorsneden, doch daartegenover stond het recht van spoorovergang. De aanleg van het Merwede kanaal leidde in 1885 echter tot volledige afsnijding van de nog verder oostelijk doorlopende kavels.

De barones heeft een open oog gehad voor de bedrijfsvoering op de boerderij en verscheidene verbeteringen werden door haar bevorderd. Zo is in 1856 een nieuwe stal gebouwd, waarvoor de eerste steen werd gelegd door haar in 1852 geboren dochtertje Suzanna Gardina Maria baronesse van Reede tot Ter Aa. Een ingemetselde gedenksteen getuigt daarvan. Bij deze verbouwing zijn de resten van het 'heerschapshuis', dat in 1855 werd afgebroken, in het bedrijfs-gedeelte van het boerenbedrijf geïncorporeerd.⁶⁹ De moeder van Suzanna heeft later, toen de naastgelegen buitenplaats **Bergvliet** werd afgebroken, in 1874 nog een kavel weiland bijgekocht, teneinde de door de aanleg van het Merwede kanaal verloren gegane gronden te compenseren.

e. Over Adriaan Paets van Troostwijk verscheen in het jaarboekje 1993 een artikel van de hand van E. Munnig Schmidt

Afb. 11. Torso opgegraven bij VredeRijk te Baambrugge. Gezien de leeuwenkop en -klauw betreft het waarschijnlijk een voorheen mansgroot beeld van Hercules, die immers de Nemeïsche leeuw versloeg. (Foto W.W. Timmer)

Uit Suzanna 's nalatenschap vererfde **Vreede Rijk** in 1905 aan haar jongste dochter, Cornelia Jeanne barones van Reede tot Ter Aa, die getrouwd was met Jonkheer Johan van Heemskerk van Beest te Den Haag.

De agrarische bedrijfsvoering is sindsdien beëindigd en wij treffen **Vreede Rijk** thans aan als woonboerderij. Bij de laatste verbouwing werd een torso opgegraven van een 18^e eeuwse tuinbeeld, dat Hercules/Herakles lijkt uit te beelden. (afb. 11)

Bijzondere dank ben ik verschuldigd aan de heer W.W. Timmer te Abcoude voor zijn voortdurende steun bij de aan dit artikel ten grondslag liggende zoektocht. Ook mevrouw A.M. Manourie-de Groot ben ik erkentelijk dat zij mij via de heer Timmer inzage gaf in het huisarchief van de familie De Groot.

Ir D.L.H. Slebos

Abcoude 2001

Bijlage

Danckerts.

Cornelis Danckerts de Ry I, (1561-1634), meester-metselaar en bouwmeester van Amsterdam. Deze werkte veel samen met Hendrick de Keyser, meester-beeldhouwer en bouwmeester van Am-

sterdam. Een bloedverwant van hem ook een Cornelis Danckerts gaf een boek over de werken van Hendrick de Keyser uit in 1631 geschreven door de schilder Salomon de Bray

Zoon: Cornelis Danckerts de Ry 2, meester-metselaar; in de Engelse literatuur omschreven als: city-surveyor.

Van hem zijn voorstellen bekend voor het ontwerp van het nieuwe Stadhuis, uit 1643, dat uiteindelijk volgens tekeningen van Jacob van Campen werd gebouwd.

Overleden 1656.

Zoon: Cornelis Danckerts Corneliszn, geh. met Clara van Barchem.
Predikant te resp. Ouderkerk, Gorcum en vanaf 1665 te Amsterdam.

Zoon: Frederick Danckerts (1651-1690).

Vestigde zich op 14-jarige leeftijd samen met zijn ouders te Amsterdam.

Studeerde rechten in Harderwijk, dipl. 15 Mei 1675.

Advocaat bij het Hof van Holland, Schepen van Amsterdam alsmede Kerkmeester van de Zuiderkerk.

Gehuwd met Petronella Bors van Waveren.

Uit dit huwelijk 3 dochters, waarvan Margaretha de jongste was, geboren 1689.

Bors, later Bors van Waveren.

Jacob Bors (1573-1640)

Secretaris ter Nieuwe Amstel 1606.

Dijkgraaf van de Diemer of Watergraafsmeer 1629.

Zoon: Mr Jacob Bors (1599-1666).

Licentiaat in de rechten.

Zoon: Gerard Bors van Waveren (de Oude) (1630-1693).

Raad der Admiraliteit in Zeeland 1670-1679.

Bewindhebber van de O.I. Comp. 1679.

Schepen, daarna Burgemeester van Amsterdam van 1683 tot 1692. Commissaris voor de Nieuwe Plantage.

Dijkgraaf van de Nieuwer Amstel.

Commissaris van het Utrechtse Zandpad te Duivendrecht.

Gehuwd met Elisabeth van der Merck (1630-1714) in 1654.

Het gezin woonde op het Singel. Kinderen o.a. Petronella, Gerard (de Jongere) en Cornelis.

Petronella Bors van Waveren, (1658-1730)

1e echt: Frederick Danckerts.

2e echt: Louis Victor. (1646-1708).

Kinderen uit eerste echt: 3 dochters, w.o. Margaretha Danckerts, (1689-1730).

Kinderen uit tweede echt: 2 zonen en een dochter, w.o. Gideon Victor.

Louis Victor.

In 1666 verfverkoper op de Haarlemmerdijk.

Later koopman en reder op Engeland, Curaçao, Italië en de Levant.

Register Goede Mannen 1700.

Gehuwd 1694 met Petronella Bors van Waveren.
Uit dit huwelijk twee zonen en een dochter, w.o. Gideon Victor.

Gerard Bors van Waveren (de Jongere) (1664-1691).
Secretaris van de stad Amsterdam 1688.

Trouwt 1688 met Henriëtta Popta.

Woonde op de Herengracht in het huis dat Henriëtta Popta van haar grootmoeder had geërfd (1685)

Een kind: Gerard geb. 1690.

Gerard Bors van Waveren (de Jongste) (1690-1769).

Schepen van Amsterdam sinds 1722.

Gedeputeerde ter Staten Generaal 1727-1729.

Bewindhebber van de O.I. Comp. sinds 1738.

Heemraad (1730) alsmede Dijkgraaf (1737-1749) van de Nieuwer Amstel.

Popta

Gijsbert Tjebbeszn Popta.

Geboren 1585.

Vestigt zich vanuit Harlingen in Amsterdam als assuradeur en korenkoper.

Woont 1618 op de Nieuwendijk, en 1619 op de Keizersgracht.

Bouwt het huis Herengracht 90.

Had één zoon, Michiel, uit zijn tweede huwelijk.

Michiel Popta (1620-1673)

Houtvester van de stad Amsterdam.

Regent van het gasthuis.

Heemraad (1646) van de Nieuwer Amstel.

Gehuwd met Catharina Hinlopen, dochter van een koopman en schepen van Amsterdam.

Kinderen: 2 dochters en een zoon: Jacob Popta.

Mr Jacob Popta. (1646-1685).

Schepen van Amsterdam (1676), Heemraad (1673) en Dijkgraaf (1678) van de Nieuwer Amstel.

Getrouwd met Wijntje van Hoorn, gestorven in de kraam in 1674.

Kinderen: Henriëtta Popta (1671-1695) gehuwd met Gerard Bors van Waveren (de Jongere) en Catharina Popta gehuwd met zijn broer Cornelis Bors van Waveren. Register Goede Mannen 1700.

Schaep.

Dirck Jacobszn Schaep, Heer van Batesteyn (bij Woerden).

Zoon van Jacob Pieterszn Schaep, geb. 1486, Schepen van Amsterdam 1530.

Dirck was Schepen van Amsterdam sinds 1561.

Maarschalk van Abcoude en Vreeland, stadhouder van de Jenen van Utrecht 1572.

Sindsdien Slotvoogd van het Slot van Abcoude (kastelein).

Gehuwd met Katrijn Popiusdr Occo, wiens vader een zeer vermogend bankier was te Amsterdam.

Uit dit huwelijk geen kinderen, wel twee bastaards die blijkens zijn boedelscheiding van 1582 een bedrag in Carolusguldens kregen toegedeeld.

Machteld Jacobsdr Schaep, zuster van Dirck.

Gehuwd met Anthony van Houff, een zeer vermogend koopman,

Schepen van Amsterdam (1560)

Uit dit huwelijk o.a. een zoon Jacob van Houff (1551-1595)

Diens zoon, eveneens Jacob geheten, stierf kinderloos.

Uit dit huwelijk tevens een dochter Alydt van Houff.

Deze trouwt met Frans Hendriksz. Oetgens een vermogend koopman, wonend in de Warmoesstraat.

Uit dit huwelijk o.a. Cornelia Oetgens die trouwde met Jacob Franssen Hinlopen.

Gerrit Jacobszn Schaep, broeder van Dirck.

Via zijn echtgenote, Catharina Symon Bauckens, eigenaar van Schaepps Gift.

Afkortingen

ARA	Algemeen Rijksarchief in Den Haag
RAU Dorpsger.	Rijksarchief te Utrecht, Gerechtelijke archieven.
RAU Not.	Idem Notarieel archief.
GAA Not.	Gemeentelijk archief Amsterdam. Notarieel archief.
GAA DTB.	Idem Doop, Trouw en Begraafregisters.
GAA Part.	Idem Particuliere archieven.
GAA Kw.	Idem Kwijtscheldingen.
GAA Bibl.	Idem Bibliotheek.
OAAB	Streekarchief te Mijdrecht.
CAH	Gemeentelijk archief Den Haag.
HHA	Hoogheemraadschap Zeeburg en Diemerzeedijk te Hilversum.

Noten

1. Elias, J.E., *De Vroedschap van Amsterdam*, Haarlem 1903-1905
2. Kuyper, W., *Dutch Classicist Architecture*. Delft University Press 1980.
3. OAAB doss 18, 19 en 20.
4. Zie 1.
5. GAA Not. no 7867.
6. GAA Not. no 5655.
7. GAA DTB registers, + Not. nrs 7089, 7867, 7877, 12812, 13878, alsmede RAU Not. no 44 + Dorpsger. no 10, 11, 15, 16 en 21.
8. GAA Not. no 7877.
9. GAA Kwijtscheldingen B5.299v en J5.266.
10. Zie 8.
11. Zie 6.
12. Zie 1.
13. *De Wapenheraut* Jgn 1908, blz 457 t/m 463.
14. *Ned. Patriciaat*. Jgn 1926.
15. Slebos, D.L.H., *Niftarlake Jb.* 1998.
16. Zie 1.
17. id.id.
18. Zie 14.
19. Zie 1.
20. id.id.
21. Gijsbers, W., *Kapitale ossen*. Hilversum 1999.
22. Van Dillen, J.G., *Bedrijfsleven en Gildewezen van Amsterdam*, deel 2. Den Haag 1933.

23. Wagenaar, J., *Amsterdam in zijne opkomst...* deel 2. Amsterdam 1760-1788.
24. Spics, P. (red.), *Het Grachtenboek* deel 2. Den Haag 1992.
25. Zie 23.
26. Van Dillen, J.G., *Bedrijfsleven en Gildewezen van Amsterdam*, deel 3. Den Haag 1974.
27. Van der Woude, A.M., *Het Noorderkwartier*. A.A.G.Bijdragen 16, Wageningen 1972.
28. GAA Rechterlijk archief no 5061, doss 1813 e.v.
29. GAA Archief Wisselbank van Amsterdam no 5077, doss no 68.
30. HHA doss. no 269.
31. Grapperhaus, F.H.M., *Atva en de Tiende Penning*. Zutphen 1984.
32. Zie 30.
33. Carasso, D.G. en Carasso-Kok, M. (red), *Abcoude-Baambrugge 900*. Abcoude 1985.
34. Zie 15.
35. Zie 30.
36. id.id.
37. Particulier archief fam. De Groot.
38. Zie 30.
39. Zie 37.
40. OAAB doss. no 18 en 20.
41. Gottschalk, M.K.E., *Stormvloeden en rivieroverstromingen in Nederland*. deel 3. 1977.
42. Zie 15.
43. Buisman, J., *Duizend jaar weer, wind en water*, deel 4. Den Haag 2000.
44. Zie 33.
45. GAA not. no 14468.
46. Zie 1.
47. GAA not. no 14475.
48. Philips, Caspar Jacobszn. *Het Grachtenboek. Amsterdam*. 1768-1771. bijl.
49. *Amstelodamum*, jgn 26, 1939, afl. 7.
50. Zie 48.
51. GAA not. no 5337.
52. Zie 48.
53. Heinemeyer, W.F. e.a., *Amsterdam in kaarten*. Ede 1987.
54. Zie 37.
55. RAU Dorpsger. doss. 12.
56. RAU Not. no 94.
57. RAU Not. no 47.
58. RAU Dorpsger. no 18.
59. RAU Dorpsger. no 8.
60. Zie 58.
61. RAU DTB registers.
62. RAU Not. no 59.
63. GAA DTB registers.
64. Zie 62
65. GAA Not. no 20164.
66. RAU Not. no 86,87.
67. RAU Not. no U. 321.e.017.
68. GAH Not. doss. Carl Vollgraff d.d. 10-10-1905.
69. OAAB. Kad. legger.

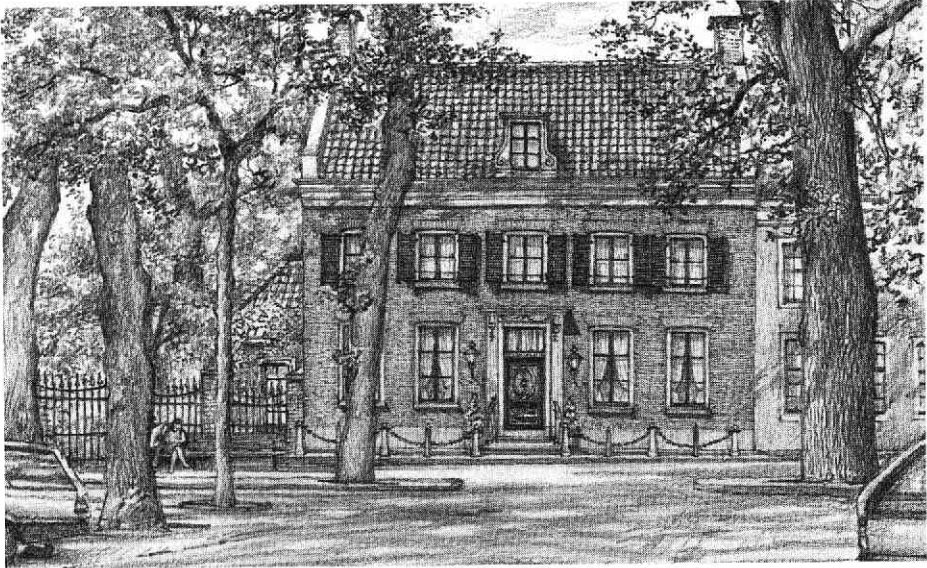
De topografisch tekenaar Chris Schut overleden

Begin November j.l. werd bericht ontvangen van het overlijden van Christiaan Johannes Theodorus Schut op de 1^e van die maand. Bekend in de Vechtstreek als tekenaar van de afbeeldingen voor het boek *Plaatsen aan de Vecht en de Angstel*.

Chris Schut werd in 1913 als zoon van een kweker van groente en fruit te Amsterdam geboren. In 1919 verhuisde de familie naar De Meern. Na zijn huwelijk in 1944 verhuisde hij naar Utrecht en in zijn laatste levensjaren woonde hij te Zeist. Al heel vroeg openbaarde zich zijn grote liefde voor het tekenen. Na het doorlopen van de lagere school en de MULO volgde hij vanaf 1928 te Amsterdam een vierjarige opleiding aan het Rijksinstituut tot opleiding van tekenleraren onder leiding van professor Huib Luns, de vader van de latere minister van buitenlandse zaken.

Toen hij het instituut verliet maakte hij nog geen gebruik van zijn bevoegdheid, maar ging hij zelfstandig werken. Gedurende de eerste jaren van de Tweede Wereldoorlog verscheen er van zijn hand in het *Utrechts Nieuwsblad* een serie tekeningen van kastelen en buitenplaatsen in de Vechtstreek met een historische beschrijving. Eén aflevering betrof de buitenplaats Vreeden Hoff te Nieuwersluis. In 1977 tekende hij Vreeden Hoff nogmaals, en zeer tot tevredenheid van de opdrachtgever. In dat zelfde jaar vatte het idee post om in navolging van het 18e eeuwse plaatwerk *De Zegepraalende Vecht* en het 19e eeuwse *Gezigten aan De Rivier De Vecht* ook in de 20^e eeuw een dergelijk werk uit te geven. Wie was derhalve beter geplaatst dan Chris Schut om het tekenwerk daarvoor op zich te nemen en zo geschiedde. Hij vervaardigde daartoe 90 tekeningen. Deze opdracht nam hij maar wat graag aan nu hij dat jaar met pensioen ging als tekenleraar. Die functie had hij vanaf 1958 op verschillende scholen in Utrecht en Hilversum vervuld.

Vijf jaar later, in 1982, kwam het Vechtboek uit en vooral door zijn voortreffelijke tekenwerk is de uitgave daarvan een succes geworden. Zo zelfs dat er tot 1997 nog drie bijgewerkte en aangevulde uitgaven volgden. In 1987 schreef een journalist: "Schut tekent op een manier, die je in de muziek pianissimo zou noemen: lichtvoetig, zacht. Zonder zware accenten aan te brengen weet hij een gebouw, een sfeer trefzeker te schetsen." Deed hij in zijn ruim 50 jaar werkzame leven eerst meer landschappen en portretten, later voelde hij zich het meest tot de architectuur aangetrokken. Zelf merkte hij hierover op "Ik weet eigenlijk niet goed waarom ik die voorliefde heb voor de architectuur. Ik kan dat moeilijk onder woorden brengen. Ik teken landhuizen zoals Rien Poortvliet dieren en jachttafereelen."

Binnenrust in 1996 getekend door C.J.T. Schut voor de 4^e, gewijzigde en aangevulde druk van het boek *Plaatsen aan de Vecht en de Angstel*. (Coll. St. Plaatsen a/d Vecht)

Gezien het nogal wisselvallige weer maakte hij veel van de tekeningen vanuit zijn kleine Nissan. Deze werkwijze beschreef hij als volgt: “Met de auto een geschikte plek vinden in de buurt van het landhuis of kasteel, de stoel naar achteren, een plank op het stuur, papier daarop, het zachte en middelharde potlood erbij en schetsen.”

Na het succes van “Plaatsen aan de Vecht” vervaardigde hij de tekeningen voor de volgende, soortgelijke, plaatwerken: *Gezichten langs de Oude Rijn* met 91 tekeningen (1986); *Gezichten in de Bloembollenstreek* met 77 tekeningen (1987); *Gezichten in Zuid Kennemerland* met 88 tekeningen (1991); en *Kastelen en Buitenplaatsen op en om de Utrechtse Heuvelrug* met 90 tekeningen (1996). Het laatste werkte hij aan een grote serie tekeningen voor een boek over buitens in 's-Graveland, dat nog uit moet komen.

In de archieven van de gemeenten Utrecht, Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage is werk van hem te vinden evenals in de atlas Van Stolk te Rotterdam en bij particulieren. Zijn naam zal als beeldend kunstenaar vooral bekend blijven vanwege de bovengenoemde plaatwerken. Die hebben zijn werk, waarvan het Vechtboek het eerste was, onder een groot publiek gebracht.

Zoekplaatjes

Zo nu en dan wenden zich mensen tot ons, die willen weten waar een object aan de Vecht gestaan heeft. Vaak kunnen wij een antwoord geven, maar er blijven natuurlijk ook wel niet te plaatsen zaken over. En daar gaat dit stukje over. Wat is een beter medium dan dit jaarboekje om die vragen aan een wijder geïnteresseerd publiek voor te leggen in de hoop dat een van onze leden of een lid van een van onze zusterverenigingen in de streek opheldering kan geven. Tevens wordt toegevoegd een afbeelding van een aquarel van de hand van P.J. Lutgers, die hij zeker niet aan de Vecht maakte, maar waar wel? Daar gaan we dan:

Theekoepel op de Darthuizerberg

Op een heuvel op het inmiddels verdwenen landgoed Darthuizen in de provincie Utrecht staat een 18^e-eeuwse theekoepel. Hij is daar neergezet door Daniël François Scheurleer (1855-1927), lid van de bankiersfirma Scheurleer en Zoonen, die in 1932 faillieerde.

Volgens de overlevering zou dat in 1904 gebeurd zijn en zou de koepel in de Vechtstreek gekocht zijn. Dat laatste is niet zeker, hij zou ook uit de omstreken van Den Haag kunnen komen.

Afb. 1. Theekoepel op landgoed Darthuizen, mogelijk uit de Vechtstreek afkomstig.

Vrijwel zeker zijn slechts onderdelen van de koepel gebruikt daar de gemetselde muren met de toenmalige middelen van transport niet te vervoeren waren. Wat waren die onderdelen?

Ten eerste de hardstenen plinten rondom, voorts de hardstenen boven-dorpels in Lodewijk XIV-stijl met de vier raampartijen, waarvan er een aan de onderzijde twee panceeldeurtjes heeft waardoor dat schuifraam ook als toegang dient, en de hele binnenbetimmering.

Die laatste is in Lodewijk XVI-stijl uitgevoerd. Op de panelen is telkens een uit hout gesneden strik en lint aangebracht onder een medaillon waaraan diverse trofeeën hangen. Die verwijzen naar de landbouw, de visserij, de jacht en de oogst.

Het met loden schubben bedekte koepeldak, dat eerder de koepel afdekte kan ook van de oorspronkelijk koepel afkomstig zijn geweest. De gecontourneerde bovendorpels zouden kunnen wijzen op een oorspronkelijke bouwtijd in de eerste helft van de 18^e eeuw, waarna een modernisering aan het eind van die eeuw plaats gehad zou hebben.

Theekoepel te Loenen

Mevrouw R. Honig-Vor der Hake uit Nijmegen stuurde bijgaande foto van haar vader J.A. Vor der Hake, die in 1899 in zijn militaire uniform poseerde voor een koepel. Die koepel zou in Loenen gestaan hebben volgens mevrouw Honig. Theekoepels stonden natuurlijk langs de Vecht, maar ook stonden er verscheidene langs de Rijksweg en langs de Molendijk achterin de tuinen van huizen aan de Dorpsstraat. Tot nu toe is nog niet bekend waar de koepel gestaan heeft. In de Vechtkroniek van December 2000 van de Historische Kring Loenen schreef de heer C.J. de Kruyter over de familie Vor der Hake en hun relatie met gravin Van Nassau La Lecq.

Afb. 2. Theekoepel te Loenen.
(foto Vor der Hake 1899)

Toegangshek of -poort uit de Vechtstreek

Te Woudenberg staat bij het landgoed Lambalgen een imposant toegangshek uit het midden van de 18^e eeuw. Dat zou daar eerst in 1903 terecht zijn gekomen volgens de familietraditie. Als men uit Scherpenzeel naar het zuiden rijdt komt men het na enkele kilometers tegen in een scherpe bocht van de weg.

Het enige eeuwen oude huis Lambalgen is in 1953 afgebrand en niet meer opgebouwd. Het buitengoed is eigendom van de vier gebroeders Patijn, die allen prominente posities in dienst van de overheid bekleeden.

Hun overgrootvader mr Herman Royaards van Scherpenzeel, die het huis Scherpenzeel bewoonde, kocht het landgoed in 1882. Volgens familie-overlevering liet hij het onderhavige hek uit de Vechtstreek overbrengen om zijn nieuw verworven bezit wat meer status te geven. Dat moet dus in de jaren '80 van de 19^e eeuw geweest zijn.

De twee smeedijzeren hekken draaien tussen twee elegante hardstenen pijlers, die rococo versieringen dragen. Bovenin beide pijlers is te zien dat een eerdere daarin gebeitelde naam is weggehakt en is vervangen door links "LAM" en rechts "BALGEN". Tussen de pijlers, die verbonden zijn door een in het midden opgebogen stang, draaien de twee smeedijzeren hekken, die nu zijn dichtgezet. In het traliewerk van de hekken zijn twee gelijke symmetrische ornamenten verwerkt. Het is verleidelijk daarin een simpel spiegelmonogram van twee letters "C" te zien, maar waarschijnlijker gaat het slechts om een versiering. In het van buiten gezien linker hek is een kleiner loophek ingebouwd. De ronde spijlen zijn 2.7 cm ø, de hoogte van de middenstijl is 2.74 meter en van de zijstijlen 3 meter, de dikte van beide is 5 cm in het vierkant.

De breedte van de doorgang is 2.79 meter. De voetplaat breedte en diepte is 96 cm met hoeksparingen van 10 cm op alle hoeken. De hoogte tussen onderkant voetplaat tot onderzijde dekstuk is 3.06 meter, het dekstuk is ca 45 cm hoog, de

Afb. 3. Vaas op hek van landgoed Lambalgen bij Scherpenzeel. (foto auteur)

Afb. 4. Hek van landgoed Lambalgen bij Scherpenzeel van binnenuit genomen. (foto auteur)

rococo ornamenten daarbovenop zijn ca 80 cm hoog, 60 cm breed en 40 cm diep. De dekplaten zijn 109 cm in het vierkant.

De hoeksparingen van de pijlers zijn 8.5 cm diep, de zijden van de pijlers zijn 52.5 cm breed met een verdiept middenveld van 30.5 cm breed, de grootste dikte van de pijlers is 70 cm. Voor het hek liggen aan beide zijden rechte aanloopstukken van geprofileerde hardsteen op gemetselde muurtjes. Zij zijn 3.45 meter lang en 39 cm breed. Zij liggen schuin naar buiten en zijn geheel aan het uiteinde naar respectievelijk links en rechts uitgebogen.

Daarop staan aan weerszijden drie hardstenen palen, die voorheen door kettingen aan elkaar en met de pijlers verbonden waren. zes palen dateren uit de vroege 20^e eeuw. In de hardstenen platen zijn aan iedere kant twee rechthoekige uitsparingen dicht gezet waarop oorspronkelijk andere palen gestaan zullen hebben.

Voor het afbeelden in “De Zegepraalende Vecht” was het hek te jong en op geen van de litho’s van Lutgers in diens *Gezigten aan de Rivier De Vecht* is een hek te zien dat op dit hek lijkt.

In “Over de Geschiedenis en Volksleven van Woudenberg” van de hand van De Beaufort en Jansen, blz 78-81 is meer over Lambalgen te vinden.

Afb. 5. Rij herenhuizen geaquarelleerd door P.J. Lutgers in onbekende stad. (coll. auteur)

Een niet te plaatsen aquarel van P.J. Lutgers

Op bijgaande afbeelding is te zien dat het een stadsgezicht betreft van deftige huizen aan een singel of plantsoen. Daar Lutgers op vele plaatsen in Nederland getekend heeft kan geen voorkeur voor een stad gegeven worden.

De schrijver houdt zich warm aanbevolen voor een identificatie van deze aquarel, die op blauw papier met afmeting 24 x 35,5 cm is gemaakt.

Voor wie een oplossing weet voor een van deze puzzels is een lidmaatschap van het Genootschap voor een door hem of haar aan te wijzen persoon gratis beschikbaar.

E. Munnig Schmidt

Loenen, 2000

Dr R. van Luttervelt Restauratie Stichting

Jaarverslag over 2000

Viod-Welkoop terrein

De laatste berichten zijn dat het architectenbureau bezig is met de invulling van de gebouwen. Ook heeft men besloten het zuidelijke gebouw iets naar het noorden op te schuiven om wat meer ruimte te hebben tot het zuidelijke buurpand. Daar de grote loods, die haaks op de Vecht staat, afgebroken wordt is de ruimtelijke verdeling van de gebouwen acceptabeler geworden.

Hek Grigia

Dit vroeg 18e-eeuwse sierhek sloot lang geleden het laantje af, dat o.m. naar de huizen Klein Boom en Bosch en Grigia leidt beide aan de Vecht gelegen ten zuiden van het gemeentehuis Boom en Bosch.

Eén helft van het hek moet vele jaren geleden in de sloot, die langs het laantje naar de Vecht loopt, gereden zijn. Beide helften waren sterk door roest aange-tast, twee steunkrullen waren verdwenen.

Smederij Kees van der Horst aan de Bemuurde Weerd te Utrecht heeft het hek in opdracht van de Stichting geheel gerestaureerd en de steunen bijgemaakt. Een belangrijke bijdrage van het SNS Reaalfonds heeft dit mogelijk gemaakt. In 2001 zal het hek een plaats krijgen aan het begin van het laantje waar het straks door voorbijgangers op de Straatweg bewonderd zal kunnen worden. Het bezit dan ook een zeldzaam fraaie detaillering.

Voorheen stond het in het donker in de bosjes ca 40 meter van de weg.

Een dergelijk sierhek is gemaakt om gezien te worden en dat gaat nu weer gebeuren.

Hek Welgelegen

De stichting is nog niet klaar met alle verkommerende hekken in de streek.

In de inventarisatie van de Historische Bebouwing van de gemeente Loenen, die in 1987 verscheen, figureert het hek met objectnummer 11 aan de Bergseweg 32 te Vreeland.

Het is het enig overgebleven hek van en daarmee de enige tastbare herinnering aan de verdwenen buitenplaats Welgelegen, die aan de westkant van de Vecht lag. Tot 1850 was die een van de grootste buitenplaatsen in de streek met een grootte van enige honderden hectaren. Aan de westkant van de Vecht lag het huis en een park dat tot aan de Angstel doorliep.

Als bijzonderheid had de eigenaar ook een park aan de oostkant van de Vecht laten aanleggen dat tot de Kleizuwe doorliep. Aan die weg stonden twee hekken, die sterk leken op het enige nog bestaande hek, maar die zijn inmiddels verloren gegaan.

Het nog bestaande hek met de bijbehorende gemetselde stenen dam verkeren in een slechte staat. De stichting trekt zich het lot aan van dit in empirestijl uitgevoerde hek en wil trachten het te restaureren. Dit wordt het project voor de komende twee jaar.

E. Munnig Schmidt, voorzitter

Loenen, Januari 2001

Vechtplassencommissie

De Vecht als Cultuurlandschap, startnotitie

Twee jaar geleden nam de Vechtplassencommissie het initiatief tot het opstellen van een startnotitie *De Vecht als Cultuurlandschap*, voortbouwend op de gedachten in het *Restauratieplan Vecht* van het Hoogheemraadschap AGV, maar verdergaand dan alleen het herstel van rivier en oevers.

Bij dit stuk staat ons voor ogen te komen tot een integrale benadering van de vele ontwikkelingen, die onafwendbaar op ons afkomen.

Met beide provincies, het Hoogheemraadschap en het ministerie van LNV werd uitgebreid overlegd.

De Vechtplassencommissie staat er niet alleen voor, wij hebben het tij mee.

Ook de overheid heeft de bijzondere waarde van de streck erkend en wel in de beleidsnota Belvedere (1999) waarin het Vechtgebied als een van de aandachtsgebieden naar voren is gebracht.

De cultuurhistorische, landschappelijke en natuurwaarden hebben ertoe geleid dat dit er als een bijzonder stukje Nederland is uitgelicht.

Maar om dit te beschermen is een plan nodig, een Vechtvisie. Een verzoek van de Vechtplassencommissie aan de overheid om een integraal plan voor de ruimtelijke ontwikkelingen voor de komende twintig jaar te mogen opstellen, is ingewilligd. De financiering daarvan is uiteraard niet te putten uit de reguliere inkomsten van de Commissie.

Een hoge overheidssubsidie is verkregen, die mede een erkenning van overheidswegen inhoudt van het nut en van de verdiensten van een particuliere stichting zoals de onze. Voor het uitwerken van de plannen is een bureau ingeschakeld van landschapsarchitecten, die in nauw overleg met de Commissie het werk, dat moet resulteren in een publicatie, gaan doen.

Vechtvisie

De bedoeling van het uitbrengen van die publicatie is het leveren van een basis voor zowel besluitvormers als uitvoerders van de toekomstige planvorming. De cultuurhistorische waarden moeten daarin op verantwoorde wijze een plaats krijgen zonder de voortgang van het maatschappelijk gebeuren te belemmeren.

Het heeft geen zin het landschap op slot te doen ten einde nieuwe initiatieven te weren.

Het Vecht- en plassenlandschap is door mensenhand ontstaan en verdere transformatie is onontkoombaar. Een goede begeleiding van die transformatie kan ernstige uitwassen en grove verstedelijking voorkomen.

Zoiets vraagt om een breed draagvlak. Overleg met de vele overheden, andere organisaties en particulieren moet daarvoor zorgen.

Dat is geen geringe taak: het Rijk in al zijn verschillende gedaanten, twee provincies, negen gemeenten en gelukkig maar een Hoogheemraadschap bepalen elk een deel van het ruimtelijk gebeuren.

Landschapseenheden als de Horstermeerpolder of de Loosdrechtse plassen liggen over verschillende gemeente- en provinciegrenzen heen. Cultuurhistorisch vergelijkbare gemeenten als Westbroek en Tienhoven vallen onder twee gemeenten, die elk een andere ontwikkeling nastreven.

Veel praten dus om dat op één lijn te krijgen.

De normale zaken die bij de commissie regelmatig op de agenda komen zullen niet onder deze extra inspanningen lijden. Het vooruitzicht, dat mede door deze inzet men hopelijk over twintig jaar nog met de uitspraak van

Jac.P. Thijsse (*De Vecht* 1915) "**Menschenwerk en natuur hebben zich vereenigd om dit stukje Nederland een ware vreugd te doen zijn voor ieder die er wandelt**" zal kunnen instemmen, is uitermate stimulerend. Dat het dan gaat over veel meer dan alleen wandelen kon Thijsse niet bevroeden.

Amsterdam, 11 Maart 2001

Bestuur Vechtplassencommissie

De bibliotheek in 2000

Net zoals de door de media met veel ophef aangekondigde overgang naar het jaar 2000 uiteindelijk heel rustig is verlopen, is ook het jaar 2000 voor de bibliotheek zonder schokkende gebeurtenissen voorbijgeleden.

De website op internet over de Vechtstreek 'www.vechtstreek.nl' trekt vooral de aandacht van jongere niet-leden, terwijl de wat oudere leden en niet-leden liever telefonisch een afspraak maken voor bibliotheekbezoek op donderdag, de vaste openingsdag (tel. 0294-23 46 53).

Ook voor de overzichtelijk ingedeelde '*Catalogus van de Bibliotheek*' (bijgewerkt tot en met januari 1999, verkrijgbaar voor f7,50) en het '*Register op de Jaarboekjes*' (bijgewerkt tot en met 1997, verkrijgbaar voor f5,00) bestaat nog steeds belangstelling. Het thuis wat willekeurig zitten bladeren in een catalogus blijkt soms ook ineens belangstelling voor een bepaald onderwerp te kunnen opwekken of te doen herleven. U blijft welkom op de zolder van Huis Bijdorp voor een verdere oriëntatie.

NB. Wij willen u er nog eens aan herinneren dat oude jaarboekjes (niet alleen de heel oude, maar ook de meer recente) nog steeds een welkome aanvulling zijn op de voorraad. Als u kleiner gaat wonen of als de boekjes teveel ruimte in uw boekenkast in beslag nemen: wij ontvangen ze graag!

En tenslotte: uiteraard werd ook in het jaar 2000 de bibliotheek weer met een aantal boeken uitgebreid. Enige titels vindt u hieronder met een korte beschrijving.

ALGEMEEN

Interieur elementen

Het Hollandse pronkpoppenhuis & Interieur en huishouden in de 17de en 18de eeuw. Uitg. Waanders & Rijksmuseum, Zwolle & Amsterdam, 2000, door Jet Pijzel-Dommisse.

Deze fraaie uitgave, het proefschrift van ons lid mevrouw Jet Pijzel-Dommisse, is het resultaat van bijna 25 jaar onderzoek naar pronkpoppenhuizen in vier Nederlandse musea.

Vooraf een kleine waarschuwing aan onze damesleden die – evenals ondergetekende overigens – vertederd terugdenken aan de poppenhuizen waar ze in hun jeugd mee speelden: een pronkpoppenhuis is niet bestemd voor kinde-

ren, maar werd samengesteld door en voor dames uit de gegoede burgerij, in het onderhavige geval in de 17^e en 18^e eeuw. De oorsprong van het poppenhuis ligt dan ook niet in de wereld van het kind, maar in het kunstkabinet, een kast met glazen vensters, waarin men kunstvoorwerpen kon tonen die een hele wereld in haar diversiteit als het ware in het klein weergaven. Zo werd ook in het pronkpoppenhuis de wereld van de (uiteraard volmaakte) huisvrouw getoond. Het doel van de studie van Jet Pijzel is te laten zien dat de pronkpoppenhuizen uit de 17^e en 18^e eeuw een belangrijke bron zijn voor onze kennis van het Nederlandse interieur in die periode. Woonhuizen uit die tijd met authentieke aankleding en inrichting zijn er n.l. niet meer. Daarbij maakt zij gebruik van haar ervaring opgedaan in het Frans Halsmuseum in Haarlem in 1977, waar zij het poppenhuis van Sara Rothé, een welgestelde Amsterdamse koopmansvrouw uit de 18e eeuw, inventariseerde en met behulp van het oude notitieboekje van de opdrachtgeefster opnieuw inrichtte. Soortgelijke projecten volgden voor het Centraal Museum te Utrecht, het Gemeentemuseum in Den Haag en tenslotte voor het Rijksmuseum in Amsterdam, waar zij als coördinator fungeerde bij de inventarisatie, restauratie of soms conservering, en vervolgens herinrichting van de drie aldaar aanwezige poppenhuizen: het poppenhuis van Petronella Dunois (±1676), het poppenhuis van Petronella Oortman (±1686-1710) en het z.g. Grachtenhuis (±1750). De openslaande kastdeuren zijn hier verdwenen en vervangen door het front van een breed grachtenhuis. Alleen de poten onder het huis herinneren nog aan het oorspronkelijke kunstkabinet. Het grootste gedeelte van dit proefschrift (369 blz. op een totaal van 448 blz.) wordt in beslag genomen door de catalogus van deze drie poppenhuizen uit het Rijksmuseum. Met waar "engelengeduld en toewijding" (dr. Reinier Baarsen, Voorwoord op blz. 7) heeft Jet Pijzel zich aan deze taak gewijd. Elk onderdeel: meubels, mandjes, linnengoed, kinderkleertjes, enz., enz. wordt minutieus beschreven. Daarbij dragen de vaak fraaie maar altijd de tekst zeer welkom ondersteunende foto's bij tot een goed begrip van het geheel. Kortom: een niet te verbeteren standaardwerk op dit gebied.

Biografieën

Agnes Block, Vondels nicht en vriendin. Uitg. A.W. Bruna, Utrecht, 1943, door Dr. C. Catharina van de Graft.

Dit boek is in november 2000 aan de bibliotheek van Niftarlake geschonken door de heer A.J.A.M. Lisman.

Het bevat de levensgeschiedenis van Agneta Block, ons welbekend als bewoonster van het huis Vijverhof tussen Breukelen en Nieuwersluis, waar zij zeldzame planten en bloemen kweekte, o.a. de beroemd geworden ananas (zie *Niftarlake Jaarboekje* 1996, blz. 107 midden).

In het aardige boek van mevrouw Van de Graft uit 1943 wordt meer de aandacht gevestigd op haar vriendschap met de dichter Joost van de Vondel: door haar huwelijk met een neef (oomzegger) van Vondel, Hans de Wolff, Doopsgezind zijdehandelaar in de Warmoesstraat in Amsterdam, kwam zij vlakbij Vondel te wonen. De dichter was kort daarvoor weduwnaar geworden en accepteerde met graagte de uitnodiging elke week een keer bij zijn neef en aangetrouwde nicht aan de eettafel aan te zitten. Hij sprak graag met Agneta, omdat zij een zeer ontwikkelde vrouw was, die veel las en belangstelling had voor wetenschap en kunst. De vriendschap tussen hen is blijven bestaan tot aan Vondels dood in 1679.

Interessant is ook hoe mevrouw Van de Graft komt tot een karakterbeschrijving van Agneta Block. Toen Hans de Wolff was overleden in 1670 kocht Agneta in datzelfde jaar als belegging een boerderij met een stuk grond langs de Vecht. Daar liet zij een grote buitenplaats, Vijverhof, bouwen en fraaie tuinen aanleggen.

Agneta had geen kinderen uit haar huwelijk met De Wolff. In 1674 hertrouwde ze met Sijbrand de Flines, een welgestelde Doopsgezinde weduwnaar met twee dochtertjes. Dit zijn dus de jonge meisjes op het bekende schilderij van Jan Weenix uit 1674, voorstellende de familie De Flines-Block op Vijverhof (zie wederom *Niſtarlake Jaarboekje* 1996, blz. 107 over Aardse Paradijzen). In 1694 maakte Agneta, na 20 jaar huwelijk, haar testament, waarbij ze haar tweede echtgenoot Sijbrand de Flines niet toestond langer dan 1 à 2 jaar na haar dood op Vijverhof te blijven wonen. Bovendien zou het onderhoud van huis en tuin gedurende die periode voor zijn rekening zijn. Vervolgens werd gedurende de volgende jaren steeds een ander naar haar genoemd nichtje als erfgenaam aangewezen en vervolgens bij weer een nieuw testament onterfd.

Mevrouw Van de Graft concludeert hieruit dat Agnes Block weinig liefde gegeven moet hebben aan haar tweede echtgenoot, stiefdochters en nichtjes en alleen aan haar oom Vondel de meer zachte en zorgzame kant van haar karakter getoond heeft.

Als zij in 1704 sterft, wordt Vijverhof verkocht aan Samuel Texeira te Amsterdam. Diens zoon Benjamin heeft de tuin en de kwekerij in ere gehouden (tsaar Peter nam in 1717 zelfs de tuinman van Vijverhof mee naar Rusland), maar na zijn dood werd het huis verkocht en de tuin veranderd in een Engelse landschapstuin. In 1813 werd tenslotte ook het huis gesloopt. Pas in 1867 verrees Vijverhof opnieuw, in de vorm zoals wij het nu kennen, typisch 19^e eeuws. Mevrouw Van de Graft's oordeel is strenger: "een leelijk stijlloos gebouw, het tegenwoordige Vijverhof".

REGIO

Vecht- en Plassengebied

Speelreis langs de Vechtstroom van Utrecht tot Muiden. Uitg. Slingenberg Bockproducties, Hoogeveen, 1999, door J. Leicher.

Een moderne bewerking van het lofdicht van Claas Bruin uit *De Zegepraalende Vecht* van 1719. Net als Bruin volgt Leicher per schip (tjalk) de Vecht "van Utrecht tot Muiden", waarbij hij in geestige bewoordingen beschrijft wat aan zijn oog voorbijglijd.

Leicher, architect van beroep, heeft oog voor de schoonheid van de oude Vechthuizen. Waar hij goed restauratiewerk ontwaart deelt hij kwistig loftuitingen uit, maar waar naar zijn oordeel sprake is van verregaand achterstallig onderhoud (Over-Holland), onnodige afbraak (Endelhoven, Maarssen) of lelijke nieuwbouw (gemeentehuis Maarssen) spaart hij eigenaars en opdrachtgevers niet. Soms raakt hij met zijn kritiek zelfs aan het privéleven van Vechtbewoners, maar in het algemeen beperkt zijn 'chronique scandaleuse' zich tot de architectuur.

De Vecht. Uitg. Terra & Heimans en Thijsse Stichting, Zutphen & Amsterdam, 1996, door Jac.P. Thijsse ("vreedzaam leeraar in de kennis der natuur").

Een herdruk van de eerste uitgave uit 1915, gevolgd door enige kaarten van de Topografische Dienst met suggesties voor een aantal wandelingen langs de Vecht in deze tijd.

Kent u het Verkade-album van de Vecht nog? Een ideaal boek om te 'onthaasten'. Kent u nog iemand die ergens "uren [kan] zitten om uit te kijken over het water" en dat ook werkelijk doet? Die op één dag van Utrecht naar Nieuwersluis wandelt? Of van Nieuwersluis tot Nigtevecht en weer terug? En daarbij niet alleen in navolging van Claas Bruin in *De Zegepraalende Vecht* (zie hierboven) oude huizen en tuinen opsomt, maar ook tot in detail beschrijft wat er langs de Vecht groeit en bloeit in de natuur?

Thijsse schildert de Vechtstreek in kleur in het tempo van de wandelaar, zodat zowel de oude Vechthuizen met hun vaak fraaie tuinen als het kleinste bloemetje langs de Vechtoever de aandacht krijgen.

PLAATSEN

Loenen a/d Vecht, Loenersloot, Nieuwersluis, Nigtevecht, Vreeland

Loenen, geschiedenis en architectuur. Uitg. Kerkebosch, Zeist, 2000, Drs. M.E. Stades-Vischer (red.), A.M. Fafianie ... et al.

Dit boek is het 26^e deel van de reeks Monumenten-Inventarisatie Provincie Utrecht. Het geeft niet alleen de geschiedenis van de gemeente Loenen weer, maar beschrijft ook tot in detail alle rijksmonumenten in de huidige gemeente

Loenen (sinds 1989 bestaande uit Nieuwersluis, Loenen a/d Vecht, Loenersloot, Vreeland en Nigtevecht). Tevens wordt aangegeven welke objecten zouden kunnen worden aangewezen als beschermd rijksmonument of als gemeentelijk monument.

Het boekwerk, klein van formaat (21 x 15 cm) – en helaas ook van drukletter, maar de moeite van de lezer wordt wel beloond – bevat werkelijk een schat aan informatie op het gebied van de geschiedenis en vooral van de architectuur binnen de gemeente Loenen: alleen de ‘Objectbeschrijvingen’ nemen al 375 bladzijden in beslag op een totaal van ruim 500 bladzijden.

Het boek laat zich dus grotendeels niet lezen als een doorlopend verhaal, maar is een naslagwerk van de eerste orde! Dit is de eerste keer dat alle monumenten, groot en klein, binnen de gemeente Loenen zo uitputtend zijn behandeld. Ook de gemeente Loenen kan er vóór een volgende ronde van WOZ-beschikkingen haar voordeel mee doen door de vermelde bouwjaren in de huidige taxatieverslagen eens te vergelijken met de in dit boek gegeven bouwjaren. Alle respect voor de vakkennis en volharding van de schrijvers!

Loenen aan de Vecht, maart 2001

G. Recter

Inhoud

Ereleden en bestuur	2
Ledenlijst 2000	3
Jaaroverzicht 2000	18
Concept staat van baten en lasten	21
Mededelingen	22
Plafondstuk huis Doornburg te Maarssen	24
Daelwijk, Daelwijk, Daalwijk of Daalwijk?	27
Voortdijk, een buitenplaatsje in Nederhorst den Berg uit de late Gouden Eeuw	40
Popta en Vreede Rijk geven hun geheimen prijs	54
De topografisch tekenaar Chris Schut overleden	80
Zoekplaatjes	82
Jaarverslag van de Dr R. van Luttervelt Restauratie Stichting	87
Vechtplassencommissie	89
De bibliotheek in 2000	91